

TYRNÄVÄN KUNNAN TILINPÄÄTÖS 2018

Sisällysluettelo

1 TILINPÄÄTÖSSÄÄNNÖKSET	1
2 TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT	1
3. TOIMINTAKERTOMUS	1
3.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	1
3.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	1
3.2.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	1
3.2.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	3
3.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	5
3.2.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	6
3.2.5 Kunnan henkilöstö	13
3.2.6 Ympäristöasiat	14
3.2.7 Muut ei taloudelliset asiat	14
3.2.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	15
3.2.9 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	16
3.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	16
3.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	19
3.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	19
3.4.2 Toiminnan rahoitus.....	21
3.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	23
3.6 Kokonaistulot – ja kokonaismenot	26
3.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	27
3.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	27
3.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	28
3.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	28
3.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä kehityksestä	29
3.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	29
3.7.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	30
3.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamis-toimenpiteet.....	34
3.8.1 Asiaa koskeva sääntely.....	34
3.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely	34
3.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	34
4 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	34
4.1 Seuranta koskeva sääntely.....	34
4.2 Tavoitteiden toteutuminen.....	34
4.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	35
4.3.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	35

4.4 HALLINTO- JA KEHITTÄMISOSASTO	35
4.5 SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTO	52
4.6 SIVISTYS- JA HYVINVOINTIOSASTO	64
4.7 YMPÄRISTÖOSASTO	85
4.3.3 Investointien toteutuma	103
4.3.4 Rahoitusosan toteutuminen	105
4.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	105
5. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	106
5.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	106
5.2 Tyrnävän kunnan tuloslaskelma	107
5.3 Rahoituslaskelma	108
5.4 Kunnan tase	109
5.5 Konsernilaskelmat	110
6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	113
6.1 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	124
6.2 Henkilöstöä koskevat tiedot	131

1 TILINPÄÄTÖSSÄÄNNÖKSET

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä sovelletaan kirjapitolain ja -asetuksen säännöksiä. Kuntalaki on kirjapitolakiin nähden erityislain asemassa. Kirjapitolain säännösten soveltamisessa antaa ohjeet kirjapitolautakunnan kuntajaosto.

Kunnan tilinpäätöksen sisältö määritellään kuntalaissa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjapitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä rahoituksesta.

Tilinpäätöstä laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä on noudatettava ns. yleisiä tilinpäätösperiaatteita.

2 TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT

Tilinpäätöksen muodostavat tasekirja ja tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat. Tilinpäätöksen käsittelyyn liittyvät lisäksi tarkastusasiakirjat eli tilintarkastuskertomus ja arviointikertomus.

Kunnan tasekirja sisältää toimintakertomuksen, talousarvion toteutumisvertailun, tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkinnät sekä luettelot ja selvitykset .

Tilinpäätöstä varmentavia asiakirjoja ovat tase-erittelyt.

3. TOIMINTAKERTOMUS

3.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymisestä ja tuloksellisuudesta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. Kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Talousarvion toteutumisvertailu on olennainen osa toimintakertomusta.

Kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

3.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

3.2.1 Kunnanjohtajan katsaus

Suomen talouskasvu jatkui edelleen, mutta hitaampana kuin kahden viime vuoden aikana ja huomattavasti hitaammin kuin ennen vuonna 2008 alkanutta finanssikriisiä. Vuonna 2018 BKT kasvoi 2,3 %.

Taloukasvun ennustetaan hidastuvan vuonna 2019 1,9 prosenttiin ja siitä edelleen pitkän aikavälin kasvupotentiaalinsa tuntumaan, vajaan 1,5 prosenttiin. Yleinen taloudellinen tilanne on vaikuttanut kuntakenttään. Erityisesti verotulojen kehitys on ollut vaikeasti ennustettavaa. Myös leikkaukset valtionosuuksiin ovat kuristaneet kuntien kukkaroa.

Vuosi 2018 sisälsi lukuisia uudistuksia, muutoksia ja historiallisia käännteitä Suomen kannalta. Mm. kiistelty aktiivimalli astui voimaan vuoden alussa. Myös taksiautoilu oli näkyvästi esillä taksiuudistuksen astuessa voimaan heinäkuun alussa. Euroopan unionin tietosuoja-asetus (GDPR) puolestaan astui voimaan toukokuun loppupuolella ja, jota Suomessa täydennettiin kesäkuussa tietosuojalailla. Tarkoituksena oli parantaa ihmisten luottamusta verkkopalveluihin. Lapsiperheiden kannalta päivähoitomaksujen laskeminen oli ilouutinen. Tällöin yhä useampi pienituloinen pääsi alempaan maksuluokkaan, jolloin parhaimmillaan perheen säästöt kipusivat yli tuhanteen euroon vuodessa.

Ehkä kuitenkin paras muutos oli se, että yli 100 000 suomalaista sai töitä. Hallituksen tavoittelema 72 prosentin työllisyysaste siis toteutui. Työtä saivat sekä vanhemmat että nuorimmat. Olipa syy työpaikkojen lisääntymiseen sitten maailmantalouden nousu tai hallituksen ponnistelu työllisyyden nostamiseksi, numerot puhuvat puolestaan.

Historian suurimmaksi uudistukseksi povattiin SOTE- ja maakuntauudistusta. Kuten tiedämme, se ei toteutunut – ainakaan vielä. Eduskuntavaalien jälkeen Suomi saa uuden hallituksen ja hallitusohjelman ja oli veto vastuussa kuka tai mikä puolue tahansa, tyhjältä pöydältä ei tarvitse lähteä liikkeelle SOTE:n kanssa. Odotettavissa onkin, että uusi hallitus linjaa seuraavaa SOTE-valmistelua.

Parhaillaan SOTE:ssa eletään välivaihetta ja kunnat jatkavat palveluiden kehittämistä. Tavoitteena on, että asiakkaat pääsisivät palveluiden äärelle mahdollisimman varhain, jolloin ehkäistään isomprien ongelmien syntyminen. Uhkana on, että SOTE-valmistelussa mukana olleet asiantuntijat palaavat takaisin omiin organisaatioihinsa, jolloin tulee pysähdys. Tällöin liikkeelle lähteminen on taas vähän hankalampaa. Mielestäni tehtyä työtä ei saa heittää hukkaan. Edelleen olen sitä mieltä, että uudistus tarvitaan, mutta päätöksentekoa tulisi tehdä portaittain. Ensimmäinen tulisi päättää raamit ja vasta sitten sisältö.

Tyrnävän kunnan tilinpäätös vuodelta 2018 ei ole mairitteleva. Toimintatuotot olivat 4 170 840 euroa (supistuivat 6,9%) ja toimintakulut 40 998 177 euroa (kasvua 2,2%). Toimintakatteeksi muodostui näin ollen 36 827 337 euroa (kasvua 3,3%). Verotuloja kertyi 18 295 947 euroa (kasvua 0,7%) ja valtionosuuksia 18 549 374 euroa (supistuivat 2,9%). Tämä tarkoittaa 2 313 333 euron alijäämää. Vuoden 2018 negatiivisen tuloksen jälkeen kunnan taseeseen jää 1 761 449 euron ylijäämä. Vuonna 2018 lainaa oli 4 990 euroa per tyrnäväläinen kun sitä vuonna 2017 oli 4 510 euroa.

Väestöennuste kertoo, että pääkaupunkiseudun väestö kasvaa 270 000 asukkaalla vuoteen 2040 mennessä kun koko Suomen väestö kasvaa vain 90 000 asukkaalla. Väestöennusteen perusteella tämä merkitsee, että pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevan maan väki vähenee 180 000 asukkaalla. Ennusteen lähtökohdina ovat erityisesti syntyvyysluvut ja muuttoliike.

Ennusteen mukaan Oulun seutu saa edelleen kohtuullista väestönlisäystä, mutta väestönkehitys ei jakaudu tasaisesti koko Oulun seudulle. Ennusteen mukaisesti Oulun kaupungin väestö kasvaa 8 prosenttia ja Oulun muu ydinkaupunkiseutu 6,4 prosenttia. Sen sijaan muu Oulun seutu menettää ennusteen mukaan 6,1 prosenttia väestöstään.

Vuosi 2018 oli Tyrnävällä kolmas perättäinen vuosi, jolloin asukasmäärä laski ollen 6 711 asukasta (31.12.2018). Vuonna 2017 asukasmäärä oli 6 730 ja vuonna 2016 6 750.

Tyrnävällä syntyvyys on ollut korkea verrattuna maan keskiarvoon. Vuonna 2018 Tyrnävällä syntyi 107 lasta. Edellisvuonna syntyneiden määrään on hienoista kasvua sen ollen vuonna 2017 102 lasta ja vuonna 2016 108 lasta.

Yritysten perustaminen lisääntyi Oulun seudulla noin 10 prosenttia verrattuna vuoteen 2017. Tyrnävällä vuonna 2018 perustettiin 27 yritystä. Vuonna 2017 Tyrnävällä perustettujen yritysten määrä oli 39 ja vuonna 2016 21. Viime vuonna perustettujen yritysten työllistämisaikutusarvio oli 33 henkilöä.

Pohjois-Pohjanmaalla työttömyyden aleneminen jatkui. Vuoteen 2017 verrattuna pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 2018 3 800 vähemmän ja yli 50-vuotiaita työttömiä oli 1 300 vähemmän. Myös alle 25-vuotiaita työttömiä oli 500 vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Pohjois-Pohjanmaalla 10,5 prosenttia, mikä on 1,9 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuosi sitten.

Tyrnävällä työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2018 255 henkilöä. Vuoden 2017 joulukuussa luku oli 288. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden lopussa siis 11 % vähemmän, kuin edellisenä vuonna. Avoimia työpaikkoja oli 12 kun vastaava luku vuoden 2017 joulukuussa oli 6. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 8,9 prosenttia kun se vuoden 2017 lopussa oli 10,1 prosenttia.

Vuosi 2018 oli monella tapaa haastava. Vuonna 2017 kunnan taseessa oli kertynyttä ylijäämää lähes 4,1 miljoonaa euroa ja vuoden 2018 jälkeen ylijäämä oli supistunut vajaaseen 1,8 miljoonaan. Tämä ennustettiin toteutuvaksi jo kesäkuussa, jolloin päättäjien ja viranhaltijoiden kanssa aloitettiin mittavat toimenpiteet talouden saattamiseksi tasapainoon.

Tyrnävä on aina uskaltanut tehdä omia ratkaisujaan harkiten ja hyvässä hengessä. Yhtenäistä me-henkeä sekä vastuullisuutta tarvitaan jatkossakin. Meidän on pystyttävä järjestämään palvelumme niin laadun kuin kustannustenkin osalta terveellä tavalla. Tähän tarvitaan jokaisen vastuullisuutta ja yhteen hiileen puhaltamista. Kunnan terve talous, asioiden ennakointi ja vetovoimaisuus ovat avainsanoja tulevaisuuteen.

Uskon, että Tyrnävä maailman puhtaimmalla maaperällään ja vedellään sekä avaralla maalaismaisemallaan houkuttelee näitä asioita arvostavia ihmisiä ja yrityksiä.

Tyrnävällä 13.3.2019

Vesa Anttila
Kunnanjohtaja

3.2.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kunnan valtuusto

Kunnanvaltuuston jäsenmäärä on 27.

Kunnanvaltuusto valtuustokaudella 1.6.2017 – 31.5.2021

Edelliset kunnallisvaalit toimitettiin 9.4.2017. Valtuuston poliittiset voimasuhteet kaudella 2017-2021 ovat:

Suomen Keskusta r.p.	18
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.	3
Perussuomalaiset r.p.	2
Vasemmistoliitto r.p.	2
Kansallinen Kokoomus r.p.	2

Valtuuston jäsenet vuonna 2018

Bräysy Tauno, Herrala Helena, Jetsonen Allan, Junes Jukka, Junttila Anita, Karppinen Kari, Lithovius Helena, Manninen Ville-Juhani, Markus Anu (13.11.2018 alkaen), Matinlauri Minna, Matinolli Jari,

Myllyoja Emilia, Mällinen Seija, Niemelä Anita (12.11.2018 saakka), Nuolioja-Saksio Heleena, Nuorala Tapio, Paaso Maria, Partanen Jari, Partanen Marko, Patala Heikki, Rusila Tiia, Saarela Esa, Sainio Lauri, Suotula-Ervasti Annukka, Uitto Tauno, Ventelä Päivi, Väisänen Seija, Ylitalo Jussi.

Valtuuston puheenjohtaja on Tauno Uitto kesk., I varapuheenjohtaja Annukka Suotula-Ervasti kesk. ja II varapuheenjohtaja Lauri Sainio kok.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitukseen kuuluu yhdeksän jäsentä. Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet ovat: Suomen Keskusta kuusi jäsentä, Suomen Sosialidemokraattinen puolue yksi jäsen, Perussuomalaiset yksi jäsen ja Vasemmistoliitto yksi jäsen.

Kunnanhallituksen jäsenet vuonna 2018

Junttila Anita, Karppinen Kari, Matinlauri Minna, Myllyoja Emilia, Mällinen Seija, Partanen Marko, Patala Heikki, Rusila Tiia ja Ylitalo Jussi. Kunnanhallituksen puheenjohtaja on Minna Matinlauri, ensimmäinen varapuheenjohtaja Tiia Rusila ja toinen varapuheenjohtaja Jussi Ylitalo.

Lautakunnat

Lautakunnat ovat luottamushenkilöistä koostuvia toimielimiä, jotka vastaavat Tyrnävän kunnan palvelujen järjestämisestä. Kunnanvaltuusto valitsee lautakuntien jäsenet.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Tyrnävän kunnan sosiaali- ja terveystaloudesta. Lautakunnassa on yhdeksän jäsentä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta vuonna 2018

Nuorala Tapio puheenjohtaja, Nuolioja-Saksio Heleena varapuheenjohtaja, Huurre Kaarina, Huotari Esko, Kokko Satu, Manninen Ville-Juhani, Mäkelä Timo, Paaso Maria, Risteli Juha-Matti.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta käsittelee koulutukseen liittyviä asioita esiopetuksesta aikuiskoulutukseen. Lisäksi sivistyslautakunnan toimialaan kuuluvat kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut ja vapaa-aikapalvelut. Lautakuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vuonna 2018

Jetsonen Allan puheenjohtaja, Niemelä Anita varapuheenjohtaja (12.11.2018 saakka), Herrala Helena (varapuheenjohtaja 13.11.2018 alkaen), Markus Anu, Matinolli Jari, Partanen Jari, Ristiluoma Sami (13.11.2018 alkaen), Ventelä Päivi, Väisänen Seija, Ylikoski Aapo.

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunnan vastuualueeseen kuuluvat mm. julkisten tilojen ja alueiden hoitaminen, vuokra-asuntotoimen hoitaminen ja väestönsuojelutehtävät. Lautakuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä.

Ympäristölautakunta vuonna 2018

Bräysy Tauno puheenjohtaja, Junes Jukka varapuheenjohtaja, Alasuutari Alpo, Heikkilä-Tuomaala Hannele, Huusko Ritva, Lithovius Helena, Pajala Jari, Räisänen Heli, Saarela Esa.

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta hoitaa vaalilain määrittämiä tehtäviä. Esimerkiksi kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta vastaa tuloksen laskennasta ja vahvistaa tuloksen. Lautakuntaan kuuluu viisi jäsentä.

Keskusvaalilautakunta vuonna 2018

Bräysy Hanne puheenjohtaja, Suomela Risto varapuheenjohtaja, Kinnunen Toivo, Lassila Ritva, Hannus Pirkko.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävät ovat lakisääteisiä. Sen tehtävät liittyvät kunnan ulkoiseen valvontaan. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Lautakunnassa on viisi jäsentä.

Tarkastuslautakunta vuonna 2018

Suotula-Ervasti Annukka puheenjohtaja, Herrala Helena varapuheenjohtaja, Hurskainen Mirjam, Nuorala Tapio, Partanen Jari, Sainio Lauri.

3.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Korkeasuhdanne maailmantaloudessa jatkuu, ja kasvun odotetaan yltävän tänä vuonna USA:n johdolla yhä vahvoin lukemiin. Myös euro- alueen talouden vire on jatkunut vahvana maailmantalouden imun, kevyen rahapolitiikan ja hyvän työllisyyskehityksen myötä. Investoinnit kasvavatkin yhä lähes kaikissa euro- alueen maissa, minkä lisäksi kotimaisen kulutuksen odotetaan jatkavan vakaata kasvuaan työllisyyden ja ansioiden kasvun myötä. Euro-alueen kokonaistuotannon kasvu on tällä hetkellä kuitenkin hidastumassa vuoden 2017 poikkeuksellisen vahvalta tasoltaan. Kehitystä Euroopassa varjostavat muun muassa Italian talouspolitiikkaan, Brexit-sopimuksen kohtaloon sekä yleiseen kauppapolitiikkaan liittyvät epävarmuudet. Myös kuluttajien luottamusindikaattorit ovat heikentyneet viime vuoden lopun huippulukemista.

Euro- alueen vaihtotaseen ylijäämä oli vuoden 2018 alkupuolella noin 4 % suhteessa BKT:hen. Viime vuosien talouskriiseistä pahiten kärsineiden maiden vaihtotaseet olivat noin 3 % ylijäämäisiä. Vaihtotaseen ylijäämä vakauttaa talouskehitystä, mutta samalla suuri vaihtotaseen ylijäämä merkitsee sitä, että säästäminen ylittää investoinnit.

Maailmantalouden kasvun odotetaan hidastuvan asteittain tulevina vuosina. Epävarmuuksien ohella kasvun hidastuminen kertoo maailmantalouden dynamiikan murroksesta ja siihen liittyvästä tuottavuuden kasvun hidastumisesta. Ulkomaankaupan rooli kasvun moottorina on pienentynyt, ja monet maat tulevat kotimaisesta kysynnästä entistä riippuvaisemmiksi.

Vuonna 2017 Suomen BKT:n kasvoi vahvasti, bruttokansantuotteen määrän noustessa 2,8 prosenttia. Arvonlisäyksen volyyymi kasvoi eniten liike-elämänpalveluissa, energia- ja vesihuollossa, tehdasteollisuudessa sekä teknisessä toiminnassa. Kysyntäeristä kansantuotetta kasvattivat erityisesti vienti, yksityiset investoinnit sekä kotitalouksien kulutus. Vuosi 2017 oli toinen peräkkäinen vahvan talouskasvun vuosi.

Ennakollisten taloustilastojen mukaan talouskasvu on jatkunut vuonna 2018 vahvana, erityisesti alkuvuodesta. Vaikka vientikysyntä näyttää jo heikkenemisen merkkejä ja useat yritykset viestivät kapasiteettirajoitteista tai työvoimakapeikoista, ennustelaitokset odottavat talouskasvun kirivän vuonna 2018 yhä kolmen prosentin vauhtiin. Kasvu on edelleen laajapohjaista. Vuodesta 2018 näyttääkin tulevan nykyisen suhdannesyklin paras vuosi.

Suhdanne-ennusteet odottavat yleisen talouskehityksen kuitenkin hidastuvan kahden prosentin tuntumaan vuonna 2019 ja vuonna 2020. Merkittävin yksittäinen talouskasvua hidastava tekijä on rakennusinvestointien supistuminen.

Maailmankaupan kasvu antaa hyvät edellytykset Suomen viennin lisääntymiselle vuosina 2019 ja 2020. Vientiä tukevat myös eräät metsäteollisuuden isot investointihankkeet. Lisäksi kokonaistuotantoa kasvattaa pirteä yksityinen kulutus, joka nojaa erityisesti hyvään työllisyyskehitykseen ja ansiotason nousuun. Työllisyyden kehitys on ollut hämmästyttävän nopeaa alkuvuoden 2018 aikana, mutta kehitys on jo maltillistunut loppuvuoden aikana.

Työllisyysaste on parantunut vuosina 2016 ja 2017. Vuonna 2018 työllisyysaste nousi 71,7prosenttiin (vuonna 2017 69,6%). Työttömiä työnhakijoita oli Suomessa vuonna 2018 keskimäärin 255 900 henkilöä, joka oli 47 500 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuonna 2018 keskimäärin 9,7 prosenttia, joka oli 1,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pohjois-Pohjanmaalla työttömyysaste oli vuoden 2018 lopussa 10,8 % ja Tyrnävällä 8,9 %.

Matala korkotasoa on vallinnut viimeisen vuosikymmenen aikana ja näyttää jatkuvan suhteellisen alhaisena myös vielä vuonna 2019.

Vuonna 2017 veroprosenttiaan vuodelle 2018 nosti 52 kuntaa ja laski kuusi kuntaa. Vuodelle 2019 46 kuntaa nosti veroprosenttiaan ja 5 kuntaa laski veroprosenttiaan.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta vuoden 2017 lopussa oli tilinpäätösten mukaan 18,4 miljardia euroa, mikä on bruttokansantuotteeseen suhteutettuna noin 8 prosenttia. Lainakantaa ovat kasvattaneet kuluneella vuosikymmenellä kuntien tehtävien lisääntyminen ja merkittävät investointipaineet.

Aivan tuoreimmat tilastot kertovat kuntien velkaantumisen hidastumisesta, mutta tulevaisuuden näkyvät ovat yhä tiukat. Kuntakohtaiset erot taloustilanteessa ovat kuitenkin suuria.

Tyrnävän kunnalla oli vuoden 2018 lopussa rahalaitoslainoja yhteensä 33,5 miljoonaa euroa eli lainaa oli 4 990 euroa jokaista asukasta kohden, kun sitä vuonna 2017 oli 4 510 euroa.

Kuntatalouden tuloihin ja menoihin vaikuttavat taloustilanteen lisäksi monet muut uudistukset, kuten esim. perustoimeentulotuen siirtyminen Kelaan, kiky, eläkeuudistus, hallituksen säästötoimet ja kuntien omat säästötoimet.

3.2.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kuntastrategian toimeenpano, seuranta ja arviointi

Strategian toimeenpano

- Vuosittainen talousarviovalmistelu (aihiot strategiasta toimialoittain)
- Seuranta ja arviointi toteutetaan vuosittain
- Perusteellisempi arvio toteutetaan valtuustokauden lopussa
- Vuosittain arviointia toteutetaan tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan havaintojen pohjalta.

Hyvinvointi kertomus osana hyvinvointi johtamista

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Vuonna 2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sen lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvointikertomus on laadittu vuonna 2018.

Tyrnävän arvoperusta

- Rohkeus ja ennakkoluulottomuus
- Reiluus, reippaus ja rehellisyys
- Terve ylpeys ja luja tahto
- Vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus

Tyrnävän kunnan strategiset valinnat

- Hyvinvointia koulutuksella
- Monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä
- Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito
- Avoin ja kuuleva vuorovaikutus
- Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö
- Terveellinen ja turvallinen lähiruoka.

Hyvinvointia koulutuksella

Tyrnävällä on poikkeuksellinen ikärakenne. Lähes 50 % kuntalaisista on alle 29-vuotiaita, 17 % kuntalaisista on 0-6 vuotiaita. Palvelujen kehittämistä on tehty aidosti hallintokuntien rajat ylittävällä tavalla. Ikärakenne aiheuttaa haasteita investointien osalta.

Tavoitteet

- Toimivat ja kuntalaista lähellä olevat peruspalvelut
- Koulutustason nosto
- Toisen asteen koulutus
- Työttömyyden taittaminen
- Hyvinvointijohtaminen
- Koulutus tasa-arvon tuottajana
- Omavastuu
- Kulttuuri hyvinvoinnin lähteenä.

Toimenpiteet

- Prosessit kuntoon, sujuviksi ja joustaviksi; Mittarina saavutettavuus (jonot), laatu
- Palvelujen oikea-aikaisuus; Mittarina jonot, kustannuskehitys
- Kuntalaisten hoitaminen asianmukaisessa paikassa; Mittarina erikoissairaanhoidon ja muiden palvelujen määrä, ennaltaehkäisy
- Ehyt koulutuspolku ja koulutusta vastaava sijoittuminen työelämään; Mittarina sijoittuminen jatkokoulutukseen, koulutus- ja tulotaso eri ikäluokissa
- Aktiivinen vaikuttaminen, etäopiskelumahdollisuuden selvittäminen ja omien painopisteiden hyödyntäminen; Mittarina kouluttautumismahdollisuus kunnassa
- Yrittäjyyskasvatus; Mittarina yritysluokan aloittaminen
- Keskitytään vaikuttaviin toimenpiteisiin ja joustavaan yhteistyöhön; Mittarina hyvinvointi kertomuksen tunnusluvut, varhemaksut
- Lisätään kuntalaisten tietoisuutta omasta hyvinvoinnista ja koulutusasioista; Mittarina hyvinvointi kertomuksen tunnusluvut
- Monipuolinen ja helposti saavutettava kulttuuritarjonta; Mittarina tilaisuuksien määrä ja osallistujamäärät

Toteutuminen

Yrittäjyysluokalle on hakijoita ollut v. 2018 39 henkilöä, joista valitut 20.

Hyvinvointi kertomuksessa, joka on hyväksytty valtuustossa 12.11.2018, esitellään valittujen hyvinvointia koskevien tunnuslukujen kehittyminen sekä sivistys- ja hyvinvointi osaston toiminta, jossa kuvataan kunnan kulttuurityö ja sen vaikutukset.

Varhemaksujen määrä lisääntyi 13,03 %. Varhemaksuja maksettiin 2017 111 602 € ja vuonna 2018 126 142 €

Rantaroustin koulu valmistui v. 2018, ja otettiin käyttöön uudenaikaisena oppimisympäristönä.

Neuvottelut lukiokoulutuksen järjestämiseen etäkoulutuksena on saatu myönteiseen tulokseen ja lukio-toiminta on aloitettu 2018.

Monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä

Vahva alkutuotanto

155 aktiivitalaa, peltoa viljelyksessä 11 285 ha, perunatiloja 31, peruna-ala n. 1 300 ha, karjatiloja 22, maitoa tuotetaan n. 5 milj. litraa.

High Grade-alue

Korkealuokkaisen siemenperunan tuotantoalueiksi on Euroopassa nimetty viisi aluetta: Skotlanti, Irlanti, alue Pohjois-Saksassa, Azorit sekä Tyrnävän ja Limingan kuntien muodostama alue.

Tyrnävälle on mahdollistettu laaja hevostalousalue, joka tukee sekä bioenergia- että hyvinvointiteemaa.

Tavoitteet

- Monipuoliset palvelut
- Yritysten määrän nosto ja työpaikkaomavaraisuuden lisääminen
- Työllisyyden parantaminen
- Ostovoiman suuntaaminen omaan kuntaan
- Elinvoiman lisääminen
- Yrittäjyhteistyö.

Toimenpiteet

- Avataan palvelujärjestelmää ennakkoluulottomasti, kumppanuus- ja yhteiskehittämismallit; Mittarina palveluja ostetaan 30 %/tuotetaan 70 %
- Hankkeet osana kehitystyötä; Mittarina hankkeiden määrä, vaikuttavuus, onnistuminen, saatu rahoitus
- Yritystonttien kaavoitus
- Uudet, vahvuuksia tukevat avaukset: biotalous, hevostalous; Mittarina yritysten kunto ja määrä, perustetut yritykset
- Kuntakuvan kirkastaminen ja elinvoiman lisääminen; Mittarina työpaikkojen määrä
- Markkinointi, näkyvyyden ja tietoisuuden lisääminen; Mittarina rahavirrat, kuntakuva
- Aktiivinen yhteistyö (elinkeino ryhmä ; Mittarina yhteistyön sujuvuus ja vaikuttavuus
- Yhteistapahtumat; Mittarina tapahtumien määrä ja laatu.

Toteutuminen

Hankkeita on työstitetty runsaasti kertomusvuoden aikana. Hankkeiden raportointi on kunkin osaston kertomuksen yhteydessä.

Yritystonttien kaavoitus on aloitettu Haurukylän alueelle. Kunnan aktiivista markkinointia ja kuntakuvan kirkastamista on suoritettu mm. useiden hankkeiden yhteydessä. Myös tapahtumia on järjestetty vuoden aikana lukuisia (sivistys- ja hyvinvointi osaston kertomuksessa tarkemmin).

Elinkeinotoimintaa ja yrittäjien kanssa tehtyä yhteistyötä sekä paikallisten tuotteiden ja palveluiden me-
nekin edistämistä on esitelty hallinto- ja kehittämisosaston kertomuksessa.

Työllisyystilanne on kohentunut. Marraskuun 2018 työttömyysprosentin ollessa 8,3 % ja joulukuussa 8.9 %. Edellisen vuoden vastaavien lukujen tilanne marraskuun osalta 9,3 % ja joulukuun osalta 10,1 %

Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito

Tavoitteet

- Vaikuttavat, oikein kohdistetut palvelut
- Tasapainoinen käyttötalous
- Kohtuullinen laina taso
- Hallitut investoinnit
- Hankinnat kehittämisen välineenä.

Toimenpiteet

- Vaikuttavuuden arviointi, prosessien kehittäminen ja resurssien suuntaaminen, ennaltaehkäisy; Mittarina käyttötalouden ja hyvinvoinnin kehittyminen
- Tarkka taloudenpito; Mittarina ylijäämäinen tilinpäätös, hallittu meno kasvu, ennakoitavuus, talousarvion ja ennusteiden pitävyys
- Raportoinnin ja kattavan talousosaamisen kehittäminen
- Sitoutuminen tavoitteisiin
- Energian kulutuksen hillitseminen
- Järkevä ja harkittu lainan otto
- Kiinteistöjen kokonaisvaltainen käyttösuunnitelma; Mittarina kiinteistökartoituksen ja sen toimenpiteiden eteneminen
- Investointien tarkka hallinta: Mittarina investointiohjelma
- Eriyppisten mallien tarkastelu ja käyttö; mittarina mallien arviointi ja käyttö
- Hankintaosaamisen kehittäminen; Mittarina koulutusten määrä ja laajuus, valitusten läpimeno
- Innovatiivisten hankintamallien käyttö; Mittarina 20 % hankinnoista tehty innovatiivisia hankintamalleja käyttäen.

Toteutuminen

Talous ei ole kehittynyt toivotulla tavalla. Tilinpäätös on alijäämäinen jo kolmantena vuonna peräkkäin. Käyttötalouksien kasvu on kuitenkin taittunut. Vuonna 2017 nettomenot supistuivat 0,3 % ja vuonna 2018 nettomenot kasvoivat 2,2 %.

Energiankulutusta hillitseviä toimia on suunniteltu erityisesti Rantaroustin koulun ratkaisuihin. Myös muiden kiinteistöjen osalta on lähdetty suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia lämmitys- ym. energiaratkaisuja.

Hankintaosaamiseen tarvitaan edelleen satsausta ja hankintaosaamisen hankintaa ostopalveluna.

Väestön kehitys on kolmena viime vuotena ollut negatiivinen. Kertomusvuonna väestömäärä väheni 0,3 %, 19 hengellä. Vuonna 2018 Tyrnävällä syntyi 102 lasta. Muutama vuosi sitten alle kouluikäisten ikäluokat olivat paljon suurempia, lähempänä 160 lasta. Asukaslukutavoitteen saavuttaminen edellyttäisi noin yhden prosentin väestön kasvu

Avoin ja kuuleva vuorovaikutus

Tavoitteet

- Kuntalaisten osallistuminen
- Vuorovaikutteiset toimintatavat
- Saumaton hallintokuntien yhteistyö
- Vaihtoehtoisten toimintatapojen avoin etsintä
- Laadukas ja sparraava johtaminen
- Hyvinvoiva ja tehokas henkilökunta
- Hyvä työnantajakuva.

Toimenpiteet

- Omavastuun kehittäminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa (3. sektori); Mittarina yhteistyön määrä ja vaikuttavuus
- Kehitetään vuorovaikutteisia ja osallistumaan kannustavia malleja, hyödynnetään sosiaalista mediaa; Mittarina kotisivu-uudistuksen onnistuminen ja osallistumisaktiivisuus
- Perheiden ja vanhemmuuden tukeminen
- Joustavat ja yhdessä tekemistä kannustavat toimintamallit ja tahtotila; Mittarina kokonaisvaltaiset, räätälöidyt palvelut
- Rohkaistetaan kehittämistyöhön ja ketteriin toimintamalleihin; Mittarina uudet toimintamallit kokeilujen määrä ja onnistuminen
- Hallittu riskinotto hyväksyttäväksi
- Kuntatyöntekijöiden vastuuttaminen, osallistaminen ja kuuleminen; mittarina työhyvinvointi ja -tyytyväisyys, sairauspoissaolojen väheneminen
- Ketterä, joustava ja jatkuvasti uudistuva työpaikka; mittarina työntekijöiden pysyvyys ja hakijamäärät.

Toteutuminen

Kuntalaiset ovat osallistuneet kunnan kehittämiseen ja maankäytön suunnitteluun aktiivisesti. Osallistumiseen kannustavaa viestintää on aktiivisesti kehitetty.

Toimintamalleja on kehitetty ja kuntaorganisaation uudistuminen on jatkunut vuonna 2018.

Sairauspoissaolot eivät ole vähentyneet

Työtyytyväisyyskysely toteutetaan vähintään kerran valtuustokaudessa. Kysely on toteutettu Työterveyshuolto Virta Oy:n kanssa yhteistyössä vuonna 2018 ja tulokset olivat kohtuullisen hyviä.

Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö

Tavoitteet

- Hallittu väestönkasvu
- Jäntevä maapolitiikka
- Laadukkaat ja viihtyisät asuinalueet
- Alueiden omaleimaisuus
- Rakennetun ympäristön laatu
- Paikallisten erityispiirteiden ylläpito ja säilyttäminen
- Hyvinvointia tukeva elinvoimainen ympäristö

Toimenpiteet

- Kaava-alueiden suunnitelmallinen luovutus; Mittarina väestönkasvutavoite 2-3 %/vuosi palveluiden riittävyys
- Suunnitelmallinen maanhankinta; Mittarina hankitut maa-alueet/ tonttivaranto
- Kaavoilla ohjattu maankäyttö; Mittarina asutuksen sijoittuminen
- Laadukas ympäristö, teemalliset kaava-alueet; Mittarina tonttien menekki
- Kaavoituksen ja rakennusvalvonnan jatkuva kehittäminen; Mittarina viihtyisyys, laatu, ansiokas julkinen arkkitehtuuri ja -taide
- Kotiseutu- ja kulttuurityö sekä lakeusmaisemaa ylläpitävä maatalous; Mittarina lakeusalueen säilyminen
- Luovien alojen huomioiminen sekä eri sektorien järjestämä kulttuuritoiminta; Mittarina luovien alojen työpaikat ja yritykset, kulttuuritapahtumien määrä ja laatu.

Toteutuminen

Väestönkasvu on ollut kahtena peräkkäisenä vuonna hieman negatiivinen. Tonttivaranto ja kaavoitustilanne on hyvä ja lakeusmaisema on säilynyt tavoitteen mukaisesti. Kulttuuritoiminnasta on selostus sisä- ja hyvinvointi osaston kertomuksessa.

Terveellinen ja turvallinen lähiruoka

Tavoitteet

- Lähiruokatuotannon ja -myynnin nosto
- Kunnan profilointi alkutuotantoon ja lähiruokaan
- Biotalous ja sivuvirtojen hyödyntäminen.

Toimenpiteet

- Markkinointi; Mittarina tuotannon ja tuottavuuden kasvu
- Verkostojen luominen; Mittarina työpaikkojen kasvu
- Hankkeen kautta kehittäminen; Mittarina myyntipiste (pisteitä)
- Kunnan oma ruokahuolto esikuvaksi ja osaksi lähiruokaprofiilia; Mittarina onnistunut hanketoiminta, kunnan tunnettuus alalla
- Koulutus ko. teemaan liittyen; Mittarina 2. asteen koulutuksessa teema otettu huomioon
- Selvitetään erilaisia bioenergiamahdollisuuksia ja houkutellaan niitä kuntaan; Mittarina liikkeelle lähteneet alan yritykset ja hankkeet.

Toteutuminen

Kunnan profiloituminen lähiruokaan on tapahtunut erityisesti Tyrnävä tarjottimella -hankkeen kautta (hanke päättyi vuonna 2017) luodun Tyrnävän osaamista brändin myötä. Se edistää erityisesti terveellinen ja turvallinen lähiruoka –strategista valintaa.

Kunnan oma ruokahuolto on nostanut lähiruokaprofiilia. Lähiruokaa suosittiin koulujen ruokalistalla.

Hevostoiminnan keskittymisen mahdollistuminen Palkin alueelle luo edellytykset raaka-aineiden yhteishankinnan kehittämiseksi, lannan keruulle sekä toiminnasta syntyvien oheisvirtojen tehokkaalle hyödyntämiseksi.

Tyrnävän kunnan talous suunnitelmakaudella

Tyrnävän kunnan talouskehitys on ollut alijäämäistä viimeisen kolmen vuoden aikana. Taseessa ei ole kattamatonta alijäämää. Taseeseen on aikaisempina vuosina saatu kerättyä erittäin tarpeellinen yli neljän miljoonan euron ylijäämäpuskuri. Vuoden 2018 jälkeen tuo puskuri on kutistunut noin 1,8 miljoonaan euroon. Kunnan toimintamenojen kasvu on ajoittain ylittänyt kuntien keskimääräisen menojen kasvun. Kertomusvuoden tilinpäätös on poikkeuksellisesti alijäämäinen jo kolmatta vuotta peräkkäin. Verotulojen kasvu on viimeisen kahden vuoden aikana ollut noin prosentin luokkaa, mikä on alle maan keskiarvon.

Kunnan kasvutavoitteen saavuttaminen merkitsee, että kunnan lisääntyvät palvelu- ja investointitarpeet edellyttävät palvelutuotantotapojen tehokkuuden ennakkoluulotonta tarkastelua sekä suunnitelmallista ja hyvin ajoitettua investointipolitiikkaa sekä eri investointimallien tarkastelua.

Vuoden 2019 talousarvio ja suunnitelmavuodet 2020-2021 on tehty siten, että negatiivinen talouskehitys saadaan käännettyä positiiviseksi. Käyttötalousmenoja seurataan jatkuvasti ja raportoidaan valtuustolle neljän kuukauden välein.

Käyttötalouden nettomenot kasvoivat kertomusvuonna 2,2 % (edellisenä vuonna supistuivat 0,3 %).

Tulovero % kehitys	2014	2015	2016	2017	2018
Tyrnävä	20,50	20,50	20,50	20,50	21,00
Pohjois-pohjanmaa	20,36	20,42	20,43	20,44	20,47
Koko maa	19,74	19,84	19,91	19,91	19,99

Kiinteistövero % 2018	Yleinen	Vakituisten asuntojen	Muu asuinrakennus
Tyrnävä	1,12	0,54	1,12
Pohjois-pohjanmaa	1,08	0,52	1,10
Koko maa	1,06	0,49	1,16

Verotulojen kehitys Tyrnävä	2013 1000 €	2014 1000 €	2015 1000 €	2016 1000 €	2017 1000 €	2018 1000 €
Tulovero	16 520	16 105	16 603	16 635	16 778	16 976
Kiinteistövero	737	842	867	886	885	904
Yhteisövero	467	572	583	469	505	416
Yhteensä	17 723	17 519	18 054	17 990	18 168	18 296

Lainat

Tyrnävän kunnan lainakanta oli vuoden 2018 alussa 30 385 678,98 euroa ja vuoden lopussa 33 492 131,64 euroa. Uutta lainaa nostettiin 4,5 milj. euroa. Asukasta kohden lainamäärä on 4990 (ed. vuonna 4510) euroa. Konsernilainat ovat yhteensä 36 172 061,22 euroa ja 5390 (ed. vuonna 5001) euroa/asukas.

Kunnan talousasemaa esittäviä lukuja	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verotulot milj.€	15,9	16,7	17,7	17,5	18,1	18,0	18,2	18,3
Valtionosuudet milj.€	16,5	16,8	17,3	17,9	18,3	19,0	19,1	18,5
TA-lainat milj.€	18,2	18,1	18,5	16,9	15,9	23,0	30,4	33,5
TA-lainat €/asukas	2818	2741	2787	2511	2342	3409	4510	4990
Vuosikate 1000 €	2079	1420	1803	1736	1606	1004	1360	-288
Vuosikate €/asukas	322	215	271	258	237	149	202	-42,9
Vuosikate% käyttötuloista	5,8	4,4	4,6	4,4	4,0	2,4	3,2	0,7
Vuosikate% poistoista	148,8	100,5	121,5	108,9	100,3	61,8	82,8	14,2
Investointien tulorahoitus%	138,5	66,9	119,5	99,4	75,8	11,3	17,0	-9,9
Lainanhoitokate	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,5	0,5	0,0
Kassan riittävyys pv.	4	2	11	5	0,2	2,7	1,0	1,0

3.2.5 Kunnan henkilöstö

Kertomusvuonna **kunnanjohtajana** on toiminut Marjukka Manninen 21.1.2018 saakka, Tuula Marttinen 6.5.2018 saakka ja Vesa Anttila 7.5.2018 alkaen.

Osastopäälliköt

Hallinto- ja kehittämisosasto Hallinto- ja talousjohtaja Tuula Marttinen 31.8.2018 saakka ja Jarno Kilpinen 5.6.2018 alkaen.

Sosiaali- ja terveystoiminta Sosiaali- ja terveystoiminta Teija Eskola

Sivistys- ja hyvinvointiosasto Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Elina Vehkala

Ympäristöosasto Ympäristöjohtaja Matti Mannonen.

Henkilöstömäärä oli vuoden lopussa 420 henkilöä, missä on vähennystä 6 henkilöä vuoden takaiseen verrattuna. Henkilöstömäärä on supistunut hallinto- ja kehittämisosastolla, ympäristöosastolla sekä sosiaali- ja terveysosastolla. Sivistys- ja hyvinvointiosastolla viranhaltijoiden/ työntekijöiden määrä on noussut edellisestä vuodesta kolmella henkilöllä.

Käyttötalouden henkilöstökulut olivat vuonna 2018 yhteensä 17 680 808 euroa. Henkilöstökuluissa oli kasvua 102 868 euroa eli 0,6 prosenttia. Varsinaiset palkkakulut olivat kasvaneet kuitenkin 303 014 euroa eli 2,2 prosenttia.

Henkilöstön sairauspoissaolopäiviä oli 7711 kpl. Lisäystä poissaolopäivissä oli 960 päivää, 14,2 %.

Henkilöstötilinpäätös laadittiin vuodelta 2017 ja laaditaan myös vuodelta 2018. Työtyytyväisyyskysely suoritetaan vähintään kerran valtuustokaudessa. Työtyytyväisyyskysely toteutettiin vuonna 2018.

3.2.6 Ympäristöasiat

Tyrnävän kunta toteutti yhdessä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa vanhan nahkatehdaskiinteistön (Nahkuri) alueella maaperätutkimuksia sekä riskinarvioinnin. Tutkimustyöt teetettiin Pöyry Finland Oy:llä. Selvitys oli osa Pirkanmaan ELY-keskuksen koordinoimaa valtakunnallista Maaperä kuntoon-ohjelmaa, jonka tavoitteena on tunnistaa, tutkia ja kunnostaa riskikohteita. Työn tavoitteena oli selvittää nahkatehdaskiinteistön tila sekä arvioida tutkimusten perusteella päättyneestä nahkatehdastoiminnasta aiheutuvat riskit nykyisessä ja tulevassa maankäytössä. Riskinarvion perusteella päättyneestä nahkatehdastoiminnasta maaperään päätyneistä klooratuista hiilivedyistä ei aiheudu riskiä tehdasrakennuksen sisäilmalle työpaikkakäytössä. Tehtyjen tutkimusten ja riskinarvioinnin perusteella entisen nahkatehtaan alueella ei ole maaperän tai pohjaveden kunnostustarvetta.

Tyrnävän kunta oli mukana Vähähiilisydestä kilpailuetua kunnille -hankkeessa (2015-2017), jossa tuotettiin Uusiutuvan energian kuntakatselmusraportti alkuvuodesta 2018. Hanke kytkeytyi Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) vetämään valtakunnalliseen Hiilineutraalit kunnat, HINKU -hankkeeseen. HINKU-kuntana Tyrnävä on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80 % vuoden vuoteen 2030 mennessä. Tyrnävän kunta on mukana myös kuntien energiatehokkuusohjelman jatkosopimuksessa 2017-2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen kuntaliitto ja Motiva Oy ovat solmineet puitesopimuksen kuntien energiaohjelman ja energiatehokkuussopimusten edistämiseksi ja toimeenpanosta. Sopimuksessa tavoitteeksi on asetettu energiansäästö. Kunnan energiansäästö voi olla nykyisen kulutuksen vähentämistä tai sellaisen tulevan kulutuksen estämistä, joka aiheutuisi ilman toimenpiteitä. Energiansäästöä voidaan saavuttaa myös parantamalla energiatehokkuutta suoritteiden ja palvelujen tuottamisessa.

3.2.7 Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaan toimintakertomuksessa annetaan lisäksi tiedot siitä, miten kirjanpitovalvollinen huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Tyrnävän kunnalla on sisäisen valvonnan ohje osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa.

Sisäisen valvonnan avulla saadaan riittävä varmuus siitä, että mm. seuraavat yleiset tavoitteet saavutetaan:

- Noudatetaan lakeja, säännöksiä ja johdon ohjeita
- Vältetään resurssien menetyksiltä, jotka aiheutuvat tuhlauksesta, huonosta hoidosta, virheistä, väärinkäytöksistä, petoksista tai muista epäsäännönmukaisuuksista
- Pystytään tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään virheitä ja hallitsemaan riskejä.

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaan sisäinen valvonta koostuu viidestä toisiinsa liittyvästä osatekijästä, jotka ovat johtamistapa ja organisaatiokulttuuri, riskienhallinta, valvontatoimenpiteet, raportointi ja tiedonvälitys sekä seuranta ja arviointi. Johtamistapa ja organisaatiokulttuuri luovat perustan valvonnalle ja edistävät tavoitteiden saavuttamista sekä henkilöstön valvontatietoisuutta. Organisaatiokulttuuri koostuu mm. eettisistä arvoista, rehellisyydestä, organisaation ihmisten pätevyydestä sekä tavasta, jolla johto antaa valtaa ja vastuuta sekä organisoii ja kehittää henkilöstöään.

Sisäisen valvonnan ohjeessa on viitattu kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja rikoslain säännöksiin, joiden mukaan viranhaltija tai julkisyhteisön työntekijä ei saa vaatia tai hyväksyä lahjaa tai muuta etua, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan taikka joka on omiaan vaikuttamaan hänen toimintaansa palvelussuhteessa. Arviointikriteerinä on se, voiko edun vaatiminen, hyväksyminen tai vastaanottaminen vaarantaa luottamusta viranomaiseen, viranhaltijaan tai julkishallinnon työntekijään.

Toimintakertomuksessa on erikseen selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Ulkoinen valvonta koostuu tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toiminnasta, sekä valtion viranomaisen, kunnan jäsenten ja asianosaisten valvonnasta.

Sisäinen tarkkailu on jatkuvaa päivittäistä toimintojen, varojen käytön ja muun taloudenhoidon valvontaa. Tarkkailu kuuluu esimiehille ja on olennainen osa palvelujen järjestämistä ja muuta toimintaa. Sisäinen tarkastus on sisäisen valvonnan näkyvä osa.

3.2.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Pidemmän ajan arvioon Tyrnävän kunnan kehityksestä talouden kannalta tulee vaikuttamaan verotulojen kehitys sekä muutokset valtionosuuksissa. Näillä näkymin valtionosuudet supistuvat Tyrnävän kunnan osalta tulevaisuudessa. Verotuloihin ennustetaan kuitenkin lievää nousua. Kunnassa joudutaan pitämään yllä tarkkaa taloudenhoitoa, jotta kunnan talous kääntyisi ja pysyisi tasapainossa.

Rantaroustin kouluhanke on ajoittunut pääosin vuosille 2016 ja 2017. Hanke oli taloudellisesti merkittävä ja nuorisovoittoisen kunnan peruspalveluihin kohdistuva. Tehdyt merkittävät investoinnit rajoittavat kunnan kykyä uusien isoihin investointeihin lähivuosina. Tulevia investointeja pitää tarkasti arvioida ja suunnitella huolellisesti suunnitelmavuosina.

Käyttötalouden osalta kolme peräkkäistä vuotta ovat olleet alijäämäisiä ja vuosi 2019 tulee olemaan myös tiukka. Tilanne haastaa toteuttamaan myös rakenteellisia muutoksia, ellei verorahoituksen kehitystä saada positiivisemmaksi.

3.2.9 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan toimintaan vaikuttavat yleensä mm. strategiset, toiminnalliset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin. Toiminnalliset riskit koskevat mm. päivittäistä toimintaa, prosesseja ja tietojärjestelmiä, henkilöstön osaamista ja saatavuutta, suhdannevaihteluita ja lainsäädännön muutoksia.

Valtionosuusuudistuksen tavoitteena on ollut valtionosuusjärjestelmä, joka on nykyistä yksinkertaisempi, selkeämpi ja läpinäkyvämpi. Valtionosuusjärjestelmän on esitetty pyrkivän tasaamaan kuntien kustannuksia, jotka liittyvät peruspalvelujen tuottamiseen, mutta normien lisääntyessä yleensä myös kuntien menot kasvavat. Viimeisimmät muutokset valtionosuuden perusteissa ovat Tyrnävän kannalta olleet epäedullisia ja verorahoituksen kertyminen haastaa kunnan palvelutuotannon järjestämistä ja rakenteita ainakin väliaikaisesti.

Kunnan henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta. Henkilöstön saatavuudessa ei ole ollut ongelmia.

Rahoituksen saamisessa ei ole ollut ongelmia. Ennakointi maailmantalouden kehityksestä vaikeuttaa korkotason ennakoimista. Korkotaso on kuitenkin pysynyt alhaisena. Korkoherkkien lainojen osuus Tyrnävän kunnan lainakannasta on noin 55,4 %.

3.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 11.6.2014 §:ssä 30 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet Tyrnävän kunnassa ja kuntakonsernissa.

Kunnanhallitus on 19.12.2011 hyväksynyt ohjeen sisäisen valvonnan järjestämisestä. Ohjeessa on määritelty mm. sisäisen valvonnan rakenne Tyrnävän kunnassa, sisäisen valvonnan osatekijät, sisäisen valvonnan toteuttajat ja heidän vastuunsa, riskienhallintapolitiikka ja valvontatoimenpiteet toimintaprosesseissa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi

Arviointikysely osastopäälliköille

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arviointi vuodelta 2018 on käynnissä ja se toteutetaan käyttämällä kunnanhallituksen hyväksymää arviointilomaketta. Arvion tekivät osastopäälliköt kukin omien osastojensa toiminnasta. Tällä kertaa arvioitiin seuraavia kokonaisuuksia: Tavoitteiden asettaminen ja toteutumisen seuranta, riskien hallinta, tieto ja tiedonvälitys tai tiedonkulku.

Tavoitteiden asettaminen ja toteutumisen seuranta

Kunnan tavoitteilla ohjataan kunnan toimintaa ja resurssien käyttöä. Tavoitteet luovat perustan toiminnan ja sen tuloksellisuuden arvioinnille. Olennaisiin asioihin kohdistuvat ja mitattavat tavoitteet mahdollistavat toiminnan ja siihen liittyvien riskien (poikkeamien) arvioinnin ja havaitsemisen.

Arviointi: Strategian suunnittelu-, toimeenpano- ja seurantavastuut on selkeästi määritelty ja ne toteutuvat käytännössä. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta on säännöllistä kaikilla osastoilla.

Riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan sellaisen tapahtuman mahdollisuutta, joka voi uhata kunnan tavoitteiden saavuttamista. Riski voidaan myös ymmärtää hyödyntämättä jääneeksi strategiseksi tai toiminnalliseksi mahdollisuudeksi. Kuntaa ja sen toimintaa voidaan johtaa ja kehittää riskien mahdollisuuksien perusteella. Tunnettujen riskien toteutumisen todennäköisyyttä ja vaikutusta tulisi arvioida ja määrittellä toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Riskienkartoitusraportti

Kunnan vakuutusten hoidossa käytetään vakuutusmeklaripalveluja. Riskienkartoitusraportin tiivistelmässä todetaan, että riskienhallinnan näkökulmasta Tyrnävän kuntaa voidaan pitää tyyppillisenä kohteena.

Riskiä parantavia seikkoja

- Merkittävimmät toiminnot, kuten lämmön-, sähkön- ja vedentuotanto on siirretty alueella toimivien yritysten tai kunnan omistamien itsenäisten oikeushenkilöiden tehtäväksi.
- Kunnan tarjoamat muut palvelut ovat toiminnoiltaan ja kokoluokaltaan joko pieniä tai keskimääräisiä.
- Kunnan omistamat kiinteistöt ja muu omaisuus on tyyppillistä eikä niihin liity erityistä riskiä (mm. kemikaalit).

Riskiä heikentäviä seikkoja

- Kokonaisvaltaista riskienhallintajärjestelmää ei ole.
- Jatkuvuussuunnittelua tärkeiden kohteiden näkökulmasta on tehty pääsääntöisesti varautumissuunnittelun (vrt poikkeustila) mukaisesti.
- Toiminnan kannalta merkittävien kohteiden, kuten koulujen, päiväkotien, vanhusten palvelutalojen yms. tiloihin ei ole tehty kattavaa omaisuus- ja keskeytysriskikartoitusta ai jatkuvuussuunnitelmia.
- Kuntakonsernin ulkopuolelle ulkoistettujen tehtävien riskienhallinnan tasoa ei arvioida yhtenäisen mallin mukaisesti.

Riskienhallinnan kokonaisvaltaisuus

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa johtamista, johon on kiinnitetty huomiota. Kunnanhallituksen hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen liitteenä on kattava kyselylomake sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arvioinnista. Arviointia on tehty vuonna 2018 tavoitteiden asettamisesta ja niiden seurannasta, riskienhallinnasta, tiedonvälityksestä ja tiedon kulusta sekä seurantamenettelyistä. Arviointi on tehty vuosittain johtoryhmätasolla ja osastot osastopäällikön johdolla arvioi omaa toimintaansa.

Riskeiltä suojaudutaan myös vakuutuksin. Vakuutusturvan oikealla tasolla pitämiseksi käytetään vakuutusmeklaripalveluja.

Turvallisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota. Kunnassa toimii nimettynä turvallisuusvastaava tehtävänä kunnan turvallisuutta, varautumista ja valmiussuunnittelua koskevat asiat.

Kuntalaissa on säännökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Uudistuksessa on erityisesti kiinnitetty huomiota sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kattavuuteen, järjestämiseen ja raportointiin. Säännösten mukaan valtuuston tulee päättää kunnan kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Lisäksi hallintosääntöön on tehty tarpeelliset määräykset asiaa koskevasta toimivallasta ja tehtävien jaosta. Hallintosääntö on tarkistettu vuoden 2017 aikana. Muilta osin viitataan jäljempänä esitettyihin kehittämistoimenpiteisiin.

Osastopäälliköt kiinnittivät vastauksissaan huomiota mm. henkilöstöasioihin, kuten henkilöstön jaksamiseen, pitkiin poissaoloihin ja vaihtuvuuteen. Henkilöstöön liittyvistä riskitekijöistä ollaan vain jossain määrin samaa mieltä siitä, että henkilökunnan riittävyys on turvattu myös sairauspoissaolojen aikana, uusille työntekijöille on asianmukaiset perehdytyskäytännöt, joiden noudattamista valvotaan, uusien henkilöiden tarve ennakoidaan ja tehtävät määritellään etukäteen ja että henkilöstö on suojattu fyysisiltä uhkilta (melu, lämpö, vetoisuus jne.), kemiallisilta vaaroilta ja biologisilta vaaroilta.

Osastopäälliköt nostivat toimintaan ja kunnan tulevaisuuteen liittyvistä toiminnallisista ja taloudellisista riskeistä vakavimmiksi tietoturvariskit, hankintoihin kohdistuvat riskit ja kilpailutusten onnistumisen, sopimus ja vastuuriskit, henkilöstöriskit, kiinteistöjen sisäilma-asiat, talouden ennakointi/hanketoiminnan organisointi ja erikoissairaanhoidon kustannuksiin varautumisen.

Osastopäälliköt näkivät tunnistettujen riskien hallintakeinoja seuraavasti: Rakenteiden ja prosessien uudistaminen, henkilöstön koulutus ja työnkierto, hyvinvointityön vaikutus koko kuntaorganisaatioon, yhteistyö yli hallintorajojen, säännölliset palaverit/dokumentointi, henkilöstötarpeiden ennakointi, perehdyttäminen, avoimuus, tiedottaminen, yhdessä kehittäminen, kustannusten ennakointi, työtehtävien määrittely, varhaisen tuen mallin käyttäminen, avoin keskustelu ja yhteistyö työterveyshuollon kanssa, kuukausittainen talouden seuranta yksiköittäin, säännölliset kiinteistökierrokset, kiinteistöjen järjestelmälliset kuntoarviot ja tutkimukset, urakoitsijoiden tietojen tarkistaminen/tilaajavastuu, osaamisen lisääminen ja lakimiespalvelujen käyttäminen.

Toiminnallisia kehittämismahdollisuuksia nähtiin seuraavasti: Prosessien kuvaaminen ja dokumentointi, palveluprosessien tarkastelu laajasti ja asiakkuuslähtöisesti, henkilöstö mukana kehittämisessä, lakimiespalvelujen käyttäminen, tilaajavastuu ym. luotettava kumppani –palvelujen käyttäminen, kokonaisvaltainen kiinteistöjen hallinta, sisäisen viestinnän kehittäminen ja henkilöstön koulutus.

Tieto ja tiedonvälitys tai -kulku

Toimivat vuorovaikutus- ja raportointikanavat mahdollistavat sen, että kunnan johto, henkilöstö ja sidosryhmät saavat oikea-aikaisesti olennaista ja käyttökelpoista tietoa toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Oikea, riittävä ja luotettava tieto on välttämätöntä päätöksenteossa ja toiminnan arvioinnissa.

Osastopäälliköt olivat täysin tai lähes samaa mieltä siitä, että kunnalla on käytössään sisäiset tiedotuskanavat ja -menettelyt, joita käyttäen vastuualueen ja sen tulosalueiden ja tulosyksiköiden johto ja henkilökunta saavat työtehtäviinsä liittyvää ajantasaista tietoa esim. uusista ohjeista ja lainsäädäntömuutoksista.

Pääosin oltiin samaa mieltä myös siitä, että kunnalla on systemaattiset ulkoisen tiedottamisen kanavat ja menettelytavat, joita käyttäen toimialaa, tulosalueita ja tulosyksiköitä koskeva informaatio välitetään asiakkaille, yhteistyökumppaneille, sidosryhmille, viranomaisille.

Osastopäälliköt olivat sitä mieltä, että kunnalla on käytössään raportointijärjestelmä, joka tuottaa luotettavaa ja ajantasaista tietoa tavoitteiden saavuttamisesta. Jonkin verran huonommat käsitykset olivat järjestelmistä, jotka tuottavat tietoa toiminnan häiriöttömyydestä ja riskienhallinnasta.

Tieto, tiedonvälitys, vuorovaikutus yleensä siirtyvät ja keskittyvät entistä enemmän sähköisiin järjestelmiin. Toimivat vuorovaikutuskanavat ja -menettelyt vaativat panostuksia henkilöstön osaamiseen ja

laitteistoon. Sähköisten järjestelmien helppokäyttöisyys on otettu huomioon mm. kunnan kotisivujen ja intran suunnittelussa sekä sähköisten kokouskäytäntöjen kehittämisessä.

Tiedottaminen on noussut esille myös monissa henkilöstöpalaverissa yhdeksi tärkeimmistä kehitettävistä asioista. Kuntaan on perustettu viestintäryhmä vastaamaan tähän tarpeeseen.

Tietoturvaryhmälle ei ole tullut tietoon kertomusvuonna tietoturvarikkeitä. Tietoturvapoliittikaohjeissa on ohjeet rikkeiden käsittelystä. Tietoturva- ja tietosuojapoikkeamia ei ole ollut. Atk-laittilojen lämpötilan seuranta on reaaliajassa. Jakamon kulunvalvontahälytykset toimivat. Hälytykset menevät vartiointiliikkeelle.

Sisäistä tarkastusta on kohdistettu vuorovuosin eri toimintoihin. Kohdennettuja tarkastuksia käytetään edelleen myös osana sisäistä tarkastusta.

Käytössä olevia työmenetelmiä

- Ostolaskujen ym. menotositteiden käsittelyyn kunnanhallitus ja lautakunnat nimeävät vastaanottajat ja hyväksyjät
- Nimenkirjoitusoikeudet on määritelty hallintosäännössä
- Päätösvalta ja delegoinnit määritelty hallintosäännössä ja delegointipäätöksiin
- Sopimusten seurannan hälytysjärjestelmä
- Tietohallinnossa tietosuoja- ja tietoturvapoliittikat, tietoturvaohjeet, salasanaikäytännöt ja ohjelmankäyttöoikeudet
- Kirjaamiskäytännöt asioille.

Kehittämistoimet

- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arviointiin tarvitaan edelleen selkeyttämistä. Kyselyn avulla riskienhallintatyölle saadaan näkyvyyttä ja se saadaan kiinteäksi osaksi toimintayksiköiden työtä.
- Hankinta-asioihin ja erityisesti tarjouspyyntöihin käytetään enemmän aikaa ja hankitaan lisää osaamista mm. koulutuksen avulla ja asiantuntijapalvelua käyttäen.
- Kiinteistöjen järjestelmälliset kuntoarviot ja toimenpiteet
- Perustyöhön keskittyminen

Kannanotto sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toiminatavoissa on edelleen kehitettävää. Kohtuullinen varmuus sisäisen valvonnan tuloksellisuudesta vuodelta 2018 on saatu.

3.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan.

3.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulu- jen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan

lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Toimintatuotot olivat kertomusvuonna 4 170 839,86 euroa ja toimintakulut olivat 40 998 176,91. Toimintatuotot vähenivät 6,9 %. Toimintatuottoja kertyi 354 492,86 euroa enemmän kuin talousarviossa oli arvioitu. Toimintatuottojen toteutuma-aste oli 109 %.

Toimintakulut kasvoivat 871 422,22 euroa (edellisenä supistuivat 211 550,16), 2,2 %. Toimintakatteeksi muodostui 36 827 337,05 euroa. Verotulot olivat 18 295 946,57 euroa. Verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,70 %. Verotulojen toteutuma-aste oli 95,17 %. Valtionosuudet olivat 18 549 374 euroa. Valtionosuudet supistuivat 2,94 %. Valtionosuuksien toteutuma-aste oli 100,3 %.

Vuosikatteeksi muodostui -287 969,11 euroa. Poistoja kirjattiin yhteensä 2 023 682,32 euroa. Tilikauden alijäämäksi muodostui 2 313 333,31 euroa.

TULOSLASKELMA	2018	2017	2016
Toimintatuotot	4 170 840	4 478 290	4 592 506
Toimintakulut	40 998 177	40 126 755	40 338 305
Toimintakate	36 827 337	35 648 465	35 745 799
Verotulot	18 295 947	18 168 048	17 990 206
Valtionosuudet	18 549 374	19 112 113	18 964 991
Rahoitustuotot ja kulut			
Korkotuotot	1 662	58	89
Muut rahoitustuotot	16 854	39 305	19 155
Korkokulut	302 704	292 509	197 855
Muut rahoituskulut	21 765	18 622	27 163
Vuosikate	-287 969	1 359 927	1 003 625
Poistot ja arvон alentumiset	2 025 364	1 641 762	1 624 464
Tilikauden tulos	-2 313 333	-281 834	-620 839
Tilinpäätössiirrot		-	-
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 2 313 333	-281 834	-620 839

Tuloslaskelman tunnusluvut	2018	2017	2016
Toimintatuotot/ Toimintakulut %	10,17	11,16	11,38
Vuosikate/Poistot %	14,22	82,83	61,78
Vuosikate, euroa/asukas	-42,91	202	149
Asukasmäärä	6711	6737	6750

3.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassa vahvistamiseen ja negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirta –välituloslaskelman tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tyrnävän kunnan toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä on viideltä vuodelta -3 577 762 euroa.

Investointien tulo-rahoitus – tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Kertomusvuoden investointien tulo-rahoitus – tunnusluku oli 9,88 % (ed. vuonna 16,96 %)

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on yksi tai suurempi. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Tyrnävän kunnan lainanhoitokatte kehitys vuodesta 2000 lähtien vaihtelee 0,6 – 2,8 välillä. Kertomusvuonna lainanhoitokate oli 0,0 (ed. vuonna 0,5).

Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan katata kunnan rahavaroilla. Vuonna 2015 maksuvalmius oli 0,2 päivää, vuonna 2016 kolme päivää, vuonna 2017 yksi päivä ja kertomusvuonna 1,0 päivää.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan rahavirta	€	€
Vuosikate	-287 969,11	1 359 927,38
Tulorahoituksen korjaukset	-234 493,80	-199 411,96
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 926 031,87	-8 567 088,91
Rahoitusosuudet investointimenoihin	12 000,00	552 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	396 404,06	290 117,36
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 040 090,72	-6 564 456,13
Rahoituksen rahavirta	€	€
Antolainauksen muutokset	2 977,87	-3 326,05
Antolainauksen lisäykset	-15 000,00	-5 151,96
Antolainasaamisten vähennykset	17 977,87	1 825,91
Lainakannan muutokset	0,00	7 352 288,66
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 500 000,00	10 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 393 544,34	-3 147 711,34
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 000 000,00	0,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	346 859,35	-1 017 267,35
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	7 006,07	-4 860,21
Vaihto-omaisuuden muutos	831,37	-10 729,35
Saamisten muutos	560 800,84	-46 998,42
Korottomien velkojen muutos	-221 778,93	-954 679,37
Rahoituksen rahavirta	3 456 292,88	6 331 695,26
Rahavarojen muutos	416 202,16	-232 760,87
Rahavarat 31.12.	562 289,55	146 087,39
Rahavarat 1.1.	146 087,39	378 848,26
Rahavarojen muutos	416 202,16	-232 760,87
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-3 577 762	-2 905 312
Investointien tulorahoitus %	-9,88	17,0
Lainanhoitokate	0,0	0,5
Kassan riittävyys, pv	1,0	1,0
Asukasmäärä	6711	6737

3.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. Viittäkymmentä prosenttia alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa huomattavaa velkarasitetta. Tyrnävän omavaraisuusaste oli kertomusvuonna 25,0 (ed. vuonna 29,7) %.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo kuinka paljon kunnan käyttötulosta tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Tyrnävän kunnan suhteellinen velkaantuneisuus –tunnusluku on 95,0 (ed. vuonna 86,4) %.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainamäärän kehitys	2018	2017	2016	2015	2014
Lainakanta milj. euroa	33,5	30,4	23,0	15,9	16,9
Pitkäaikaisten lainojen lisäys 1000 €	4500	10500	9500	1500	1000
Pitkäaikaisten lainojen väh. 1000 €	3394	3148	2352	2527	2604
Lainat euroa/asukas	4990	4510	3409	2342	2512
Konsernilainat euroa/asukas	5390	5001	3892	2849	2991

Tyrnävän kunnan tase ja sen tunnusluvut

Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuusaste %	24,99	29,75
Suhteellinen velkaantuneisuus	94,98	86,37
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	95,61	87,18
Kertynyt yli-/alijäämä €	1 761 449,12	4 074 782,43
Kertynyt yli-/alijäämä € /asukas	262,47	604,83
Lainat 31.12., €/asukas	4 990,63	4 510,26
Lainakanta 31.12.	33 492 131,64	30 385 678,98
Lainasaamiset	5 825,50	8 803,77
Kunnan asukasmäärä	6 711	6 737

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä + Tilikauden ylijäämä. Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Lainasaamiset 31.12. Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja.

VASTAAVAA	2018	2017	VASTATTAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	50 437 855,97	49 714 076,43	OMA PÄÄOMA	13 007 292,12	15 320 625,43
Aineettomat hyödykkeet	54 449,44	83 994,76	Peruspääoma	11 245 843,00	11 245 843,00
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	Muut omat rahastot	0,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00			
Aineelliset hyödykkeet	45 684 506,11	45 012 066,39	Edellisten tilikausien ali/ylijäämä	4 074 782,43	4 356 616,59
Maa- ja vesialueet	5 759 384,22	5 750 443,37	Tilikauden ali/ylijäämä	-2 313 333,31	-281 834,16
Rakennukset	34 120 013,49	34 669 591,82	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 285 735,97	4 455 500,71	Poistoero	0,00	0,00
Koneet ja kalusto	27 918,56	71 326,62	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	0,00
Muut aineelliset hyödykkeet	35 453,87	35 453,87	Muut pakolliset varaukset	0,00	0,00
Enn.maksut ja keskener.hank.	1 456 000,00	29 750,00	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	93 359,70	93 646,89
Sijoitukset	4 698 900,42	4 618 015,28	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	4 380 937,95	4 297 074,94	Lahjoitusrahastojen pääomat	995,23	995,23
Muut lainasaamiset	5 825,90	8 803,77	Muut toimeksiantojen pääomat	92 364,47	92 651,66
Muut saamiset	312 136,57	312 136,57	VIERAS PÄÄOMA	38 959 573,36	36 067 890,56
TOIMEKSIANT. VARAT	92 364,47	92 651,66	Pitkäaikainen	28 399 685,30	27 237 967,64
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 399 685,30	27 237 967,64
Muut toimeksiantojen varat	92 364,47	92 651,66	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 530 004,74	1 675 434,79	Lyhytaikainen	10 559 888,06	8 829 922,92
Vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Joukkovelkakirjalaina	2 000 000,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 092 449,34	2 922 711,34
Muu vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	225 000,00
Saamiset	905 458,62	1 466 259,46	Ostovelat	2 155 409,44	2 567 494,94
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00	Muut velat	716 554,85	652 913,19
Muut saamiset	0,00	0,00	Siirtovelat	2 595 474,43	2 461 803,45
Lyhytaikaiset saamiset	905 458,62	1 466 259,46	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	52 060 225,18	51 482 162,88
Myyntisaamiset	419 312,44	514 837,15			
Muut saamiset	486 146,18	951 422,31			
Rahat ja pankkisaamiset	562 289,55	146 087,39			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	52 060 225,18	51 482 162,88			

3.6 Kokonaistulot – ja kokonaismenot

Tulot 2018	1000 €
Toiminta	
Toimintatuotot	4171
Verotulot	18 296
Valtionosuudet	18 596
Korkotuotot	2
Muut rahoitustuotot	17
Satunnaiset tuotot	
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vast. hyödykkeiden luov. voitot	-234
Investoinnit 2018	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	12
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutust.	396
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisen vähennykset	18
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 500
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	2 000
Oman pääoman lisäykset	
Kokonaistulot yhteensä	47 774
Menot 2018	
Toiminta	
Toimintakulut	40 998
- Valmistus omaan käyttöön	
Korkokulut	303
Muut rahoituskulut	22
Satunnaiset kulut	
Tuorahoituksen korjauserät	
Investoinnit 2018	
Investointimenot	2 926
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	15
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 393
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Oman pääoman vähennykset	
Kokonaismenot yhteensä 2018	47 657

Kokonaistulojen ja – menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo ja –meno – käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

3.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

3.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Toimintakertomuksessa esitetään yhdistelmä kunnan tytär-, osakkuus- ja muista omistusyhteisyhteisöistä sekä kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä. Yhdistelmässä ilmoitetaan tytäryhteisöjen lukumäärät yhteisötyypeittäin ja toimialoittain sekä kuntayhtymien, osakkuusyhteisöjen ja muiden omistusyhteisyhteisöjen lukumäärät. Lisäksi ilmoitetaan yhdisteltyjen ja yhdistelemättä jätettyjen yhteisöjen lukumäärät.

Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	Yhdistelty(kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt Yhtiöt Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt Muut yhtiöt	1	
Osuuskunnat Yhdistykset Säätiöt	0	
Kuntayhtymät	3	
Osakkuusyhteisöt Muut omistusyhteisyhteisöt	2	7
Yhteensä	6	7

Tyrnävän Vesihuolto Oy on yhdistelty konsernitilinpäätökseen, kuntayhtymät omistuosuuden suhteessa ja yhteisyhteisöistä Hirsijärven Vesi Oy ja Tyrnävän kuitu Oy on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuus- ja muista omistusyhteisyhteisöistä (kunnan omistuosuus tai määräysvalta on alle 50 %), joita ei ole yhdistelty konsernitaseeseen on luettelo liitetiedoissa

Konsernitaseen tunnusluvut	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Omavaraisuus - %	38,6	39,9	39,8	34,8	29,8	27,34
Konsernin lainakanta milj. euroa	21,9	20,1	19,3	26,3	33,7	36,2
Konsernin lainat euroa/asukas	3299	2991	2849	3892	5001	5390

3.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Tyrnävän kunnan konserniohjeissa on määritelty kunnan toimivalta ja vastuu Tyrnävä-konsernissa. Tyrnävän kunnan omistajapolitiikan tavoitteena on tuottaa laadukkaita ja edullisia palveluja kunnalle ja kuntalaisille. Konserniohjeen hyväksyy kunnanvaltuusto. Valtuusto määrittelee kunnan tavoitteet ja hyväksyy konsernijohtamista koskevat yleiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet. Valtuusto on kuntakonsernin ylin valvoja. Valtuusto hyväksyy tavoitteet talousarviossa ja taloussuunnitelmassa koko kuntakonsernille.

Päivitetty konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 22.2.2012.

Konserniohjeen mukaan tilivuoden päätyttyä tytäryhteisön tulee toimittaa kunnalle vuosikertomus sekä konsernitaseen laatimisessa tarvittavat tiedot kunnan edellyttämässä määräajassa. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee laatia kirjanpitoa yhtenäisesti siten, että konsernitaseen laatimista varten tarvittavat tiedot on vaikeuksitta saatavissa. Yhteisöjen tulee myös laskea kunnan poistosuunnitelman mukaiset poistot kunnan konsernitasetta varten.

Tytäryhteisöjen henkilöstöpolitiikassa noudatetaan kunnan omaksumia yleisperiaatteita elleivät asianomaista alaa koskevat sopimukset muuta edellytä.

Kunnanhallitus koordinoi, antaa konsernivalvontaa koskevia ohjeita ja seuraa yhteisöjen hallintoa ja taloudenhoitoa sekä tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotukset havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Kunnanhallitus valitsee edustajat kuntayhtymiä lukuun ottamatta muiden tytäryhteisöjen hallintoelimiin (yhtiökokous tai muun yhteisömuodon hallintoelin) ja antaa tarvittaessa yksityiskohtaisemat ohjeet kunnan edustajille eri yhteisöjen hallintoelimissä käsiteltävistä asioista.

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n tulee informoida kunnanjohtajaa välittömästi poikkeus- tai häiriötilanteista veden jakelussa tai muista vesiyhtiön toiminnan muutoksista.

3.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Tyrnävän Kuitu Oy yhdistetään ensimmäistä kertaa nyt vuoden 2018 kunnan tilinpäätökseen. Kunta omistaa 49% Tyrnävän Kuitu Oy:stä. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä OSEKK on yhdistelty ensimmäisen kerran vuonna 2010 Tyrnävän kunnan tilinpäätökseen. Kunnan omistusosuus on 2,7 (aikaisemmin 1,273) %. Tyrnävän kunnan omistusosuus Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä on 1,36 (aikaisemmin 1,35) %. Tyrnävän kunnan osuus Pohjois-Pohjanmaan liitosta on 1,05 %.

Tyrnävän Vesihuolto Oy

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n osakkeita on 100 kpl, joista Tyrnävän kunnalla on 68 prosenttia. Kunta on antanut vuonna 2015 Tyrnävän Vesihuolto Oy:n 600 000 euron lainalle takauksen. Kunta sai vastavastauksena panttikirjoja neljään eri tilaan:

400 000 euroa, kiinnitys tilaan Suojala, kiinteistötunnus 859-401-5-32

200 000 euroa, kiinnitys tilaan Vesikukkola, kiinteistötunnus 859-401-123-0

200 000 euroa, kiinnitys tilaan Alavesilä, kiinteistötunnus 859-401-95-13

200 000 euroa, kiinnitys tilaan Pumpulla, kiinteistötunnus 859-401-41-22.

Asemakaava-alueille uusia liittymissopimuksia toimintavuoden aikana on tehty yhteensä kaksitoista kappaletta.

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n toimintakertomuksen mukaan toimintavuoden aikana vesihuoltotekniikan investointeja ei tehty lainkaan.

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n toimintakertomuksen mukaan suurin vedenjakelullinen haaste oli paikantamaton vesivuoto, joka alkoi vapun tienoilla ja löytyi vasta helmikuussa 2019. Jokeen vuotanut vesimäärä on hyvin merkittävä ja tästä aiheutui yhtiölle huomattavia kustannuksia johtuen kasvaneesta ostoveden määrästä.

Yhteishanke Järvitalo – Ylipää Limingan Vesihuolto Oy:n kanssa on edelleen kesken johtuen otettavan pohjaveden laatuun ja määrään liittyvistä lisäselvitystarpeista. Selvitysten teko on käynnissä yhteistyössä ao. laitosten, ELY-keskuksen ympäristöosaston, tienpitäjän ja Metsäkeskuksen toimesta.

Tyrnävän Vesihuolto Oy osallistui toimintavuoden aikana omalta osaltaan Lakeuden Keskuspuhdistamo Oy:n, Hirsijärven Vesi Oy:n, Vesi- ja Viemäri- ja Viemäriyhdistyksen ja Pohjois-Suomen vesivaliokunnan toimintaan. Naapurilaitosten kanssa jatkui tiivis ja hyvä yhteistyö.

3.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä kehityksestä

Tyrnävän kuntakonsernista on yhteenveto konsernin liitetiedoissa. Yli 50 prosentin määräämisvalta on ainoastaan Tyrnävän Vesihuolto Oy:ssä.

Tyrnävän kuntakonsernin kehityksen arvioidaan jatkuvan nykyisessä laajuudessaan.

3.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniohjeilla konsernijohto antaa konsernitason toimintaohjeet ja –periaatteet sekä täsmentää kunnan ja kunnanhallituksen asemaa konsernin johtajana. Konserniohje on uusittu vuonna 2012.

Tyrnävän Vesihuolto Oy:n hallituksessa on kunnanhallituksen edustus. Tyrnävän kunnalla ja Tyrnävän Vesihuolto Oy:llä on sama tilintarkastaja. Asiakirjahallinnossa on tehty yhteistyötä (arkistonmuodostussuunnitelman valmistelu). Myös Lakeuden Kuitu Oy:ssä on hallituksessa kunnanhallituksen edustus.

Konserniohje sisältää konsernijohtamiseen, -ohjaukseen ja seurantaan liittyviä asioita sekä määrittelee minkälaista yhteistyötä konsernitason kanssa tehdään, esim. Tyrnävän kunnan tytäryhteisön henkilöstöpolitiikassa on konserniohjeen mukaan noudatettava kunnan omaksumia yleisperiaatteita elleivät asianomaista alaa koskevat sopimukset muuta edellytä. Konserniohjeen mukaan tilivuoden päätyttyä tytäryhteisöjen tulee toimittaa kunnalle vuosikertomus sekä konsernitilinpäätöksen laatimisessa tarvittavat tiedot kunnan edellyttämässä määräajassa. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen tulee laatia kirjanpitoinsa yhtenäisesti siten, että kunnan konsernitaseen laatimista varten tarvittavat tiedot on vaikeuksitta saatavissa.

Kehittämistoimet (konsernia koskevat)

Tieto, tiedonvälitys ja – kulku vaativat edelleen toimenpiteitä, tarvitaan harjoittelua ja yhteistyötä erityisesti koko kuntaa koskevilla häiriötilanteissa

Jatketaan turvallisuustyötä.

Sisäisen valvonnan toimintatavoissa on edelleen kehitettävää. Kohtuullinen varmuus sisäisen valvonnan tuloksellisuudesta vuodelta 2018 on kuitenkin saatu.

3.7.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konserni tuloslaskelma	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Toimintatuotot	14 816 809,09	14 693 146,78
Toimintakulut	-52 607 433,42	-51 079 762,97
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-6 701,37	37 626,40
Toimintakate	-37 797 325,70	-36 348 989,79
Verotulot	18 295 946,57	18 168 048,23
Valtionosuudet	20 417 909,73	20 833 060,41
Rahoitustuotot ja kulut		
Korkotuotot	4 931,46	3 610,16
Muut rahoitustuotot	35 695,28	47 442,33
Korkokulut	- 322 273,95	-315 431,95
Muut rahoituskulut	-27 833,54	-18 887,91
Vuosikate	607 049,85	2 368 851,48
Poistot ja arvonalentumiset		
Poistot	-2 979 853,55	-2 564 463,46
Arvonalentumiset	-23 435,25	
Satunnaiset erät	255 469,88	
Tilikauden yli- ja alipariarviot		
Suunnitelman mukaiset poistot		
Tilikauden tulos	-2 140 769,07	-195 611,98
Tilinpäätössiirrot	-22 125,71	116 985,36
Tilikauden verot	1 092,27	-5 685,88
Laskennalliset verot	-1 939,75	-3 437,30
Vähemmistöosuudet	12 061,63	-14 780,20
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 151 680,63	-102 530,00

Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut %	-28,16	28,76
Vuosikate/Poistot %	-20,37	92,75
Vuosikate euroa/asukas	90,46	351,61
Asukasmäärä	6711	6737

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja. Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Konsernin vuosikate prosenttia poistoista: kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Konsernin vuosikate euroa/asukas: Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia

kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Konsernin rahoituslaskelma	1.1-31.12.2018	1.1-31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	607 049,85	2 368 851,48
Satunnaiset erät	255 469,88	
Tulorahoituksen korjauserät	-472 129,65	-234 602,49
Tilikauden verot	1 092,27	-5 685,88
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 002 913,79	-9 723 212,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	72 604,82	613 366,03
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	826 360,12	404 881,91
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 712 466,50	-6 576 400,95
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antosaamisten lisäykset	-15 000,00	-5 151,96
Antosaamisten vähennykset	19 167,87	1 825,91
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 868 176,92	10 921 600,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 322 082,32	-3 521 210,58
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 997 733,33	0,00
Oman pääoman muutokset		2 700,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17,00	-5,52
Vaihto-omaisuuden muutos	18 266,39	-39 160,77
Saamisten muutos	550 770,77	8 565,16
Korottomien velkojen muutokset	-68 210,75	-686 658,15
Rahoituksen rahavirta	3 048 805,21	6 682 504,09
Rahavarojen muutos	336 338,71	106 103,14
Rahavarat 31.12.	2 137 679,55	1 801 340,84
Rahavarat 1.1.	1 801 340,84	1 695 237,70
	336 338,71	106 103,14

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-3 353 514	-2 801 223
Investointien tulorahoitus	15,45	26,00
Lainanhoitokate	0,2	0,69
Kassan riittävyys	13	10

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (yli-jäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyk-siin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Investointien tulorahoitus - tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai raha-varojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta. Uutena tunnuslukuna on velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista: tunnusluku on 86,01

Konsernitase					
VASTAAVAA	2018	2017	VASTATTAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	58 547 679,66	58 023 506,94	OMA PÄÄOMA	16 846 568,55	18 959 579,90
Aineettomat hyödykkeet:	295 088,06	253 426,98	Peruspääoma	11 245 843,00	11 245 843,00
Aineettomat oikeudet	158 617,77	210 957,10	Säätiöiden ja yhdistysten	2 287,36	2 287,36
Muut pitkävaikutteiset menot	85 938,45	6 660,82	Muut omat rahastot	308 593,90	270 216,24
Ennakkomaksut	50 531,84	35 809,06	Edellisten tilikausien ali/ylijäämä	7 441 524,92	7 543 763,30
Aineelliset hyödykkeet:	55 581 324,44	55 184 313,62	Tilikauden ali/ylijäämä	-2 151 680,63	-102 530,00
Maa- ja vesialueet	5 586 780,79	5 537 969,67	VÄHEMMISTÖOSUUDET	614 010,68	629 199,27
Rakennukset	42 254 362,64	43 114 658,58			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 580 305,18	4 545 803,58	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Koneet ja kalusto	837 708,94	871 840,92	VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	49 736,20	49 953,48	Poistoero		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 272 430,69	1 064 087,39	Vapaaehtoiset varaukset		
Sijoitukset:	2 671 267,16	2 585 766,34	PAKOLLISET VARAUKSET	494 511,76	482 209,03
Osakkuusyhteisöosuudet	1 349 459,10	1 123 318,47	Muut pakolliset varaukset	494 511,76	482 209,03
Muut osakkeet ja osuudet	906 332,09	1 045 670,39	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	238 483,72	236 844,91
Joukkovelkakirjalainas.					
Muut lainasaamiset	7 801,00	11 968,87	Valtion toimeksiannot	49 589,35	68 326,44
Muut saamiset	407 674,97	404 808,61	Lahjoitusrahastojen pääomat	5 428,92	5 086,62
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	236 913,21	235 257,38	Muut toimeksiantojen pääomat	183 465,45	163 431,85
Valtion toimeksiannot	49 589,35	68 326,44	VIERAS PÄÄOMA	45 674 873,52	43 267 485,02
Lahjoitusrahastojen erityiskate	4 328,90	3 981,37	Pitkäaikainen	32 402 526,52	31 922 845,41
Muut toimeksiantojen varat	182 994,96	162 949,58	Joukkovelkakirjalainat		
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 083 855,36	5 316 553,81	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	30 599 428,59	29 753 017,15
Vaihto-omaisuus:	283 271,94	301 538,33	Lainat julkisyhteisöiltä		423 981,79
			Liittymismaksut ja muut velat	1 798 212,04	1 738 517,63
Aineet ja tarvikkeet	113 889,87	122 798,02	Ostovelat		
Keskeneräiset tuotteet	1 845,59	1 952,75	Laskennalliset verovelat	4 885,89	7 328,84
Valmiit tuotteet	105 279,91	113 699,62	Lyhytaikainen	13 272 347,00	11 344 639,61
			Joukkovelkakirjalainat	2 000 000,00	
Muu vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 572 632,63	3 259 519,99
Ennakkomaksut			Lainat julkisyhteisöiltä		253 265,45
SAAMISET	2 662 903,87	3 213 674,64	Saadut ennakot	73,56	3 080,19
Pitkäaikaiset saamiset:	2 322,06	2 166,17	Ostovelat	2 707 752,33	3 219 802,17
Muut saamiset	233,87	233,75	Muut velat	880 084,82	803 756,97
Siirtosaamiset	2 088,19	1 932,42	Siirtovelat	4 107 106,61	3 796 283,14
Lyhytaikaiset saamiset:	2 660 581,81	3 211 508,47	Laskennalliset verovelat	4 697,05	8 931,70
Myyntisaamiset	1 415 379,93	1 646 127,99	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	63 868 448,23	63 575 318,13
Lainasaamiset	404 976,10	284 777,66			
Muut saamiset	679 488,36	1 150 560,80	Konsernitaseen tunnusluvut	2018	2017
Siirtosaamiset	160 737,42	130 042,02	Omavaraisuusaste %	27,34	29,82
Rahoitusarvopaperit	97 736,40	85 081,16	Suhteellinen velkaantuneisuus	85,32	80,58
Osakkeet ja osuudet	142,33	142,33	Velat ja vastuut prosenttia käyttötu-loista	86,01	81,38
Sijoitukset rahamarkki-nainstrumentteihin	97 594,07	84 938,83	Kertynyt ylijäämä €	5 289 844,29	7 441 233,30
Rahat ja pankkisaamiset	2 039 943,15	1 716 259,68	Kertynyt ylijäämä € /asukas	788,23	1 104,53
			Konsernin lainat €/asukas	5 389,97	5 000,71
			Konsernin lainakanta	36 172 061,22	33 689 784,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ	63 868 448,23	63 575 318,13	Konsernin lainasaamiset	7 801,00	11 968,87
			Kunnan asukasmäärä	6 711	6 737

3.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamis-toimenpiteet

3.8.1 Asiaa koskeva sääntely

Kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Silloin kun kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta.

3.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallitus esittää valtuustolle vuoden 2018 tilikauden tuloksen – 2 313 333,31 euroa käsittelystä seuraavaa:

Tilikauden alijäämäksi muodostuu 2 313 333,31 euroa, joka siirretään tilikauden yli/alijäämätilille. Tilikauden alijäämä katetaan taseen edellisten tilikausien ylijäämästä kuluvan vuoden kirjanpidossa.

3.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2018 tilinpäätös osoittaa 2 313 333,31 euroa alijäämää. Aikaisempien vuosien ylijäämää on 4 074 782,43 euroa.

4 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

4.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutusvertailusta on lisäksi käytävä ilmi onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Toteutusvertailussa noudatetaan vastaavaa rakennetta.

4.2 Tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteen merkitystä ja noudattamista korostetaan kuntalain eri säännöksissä: valtuusto ylimpänä toimielimenä päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, määrärahan ja tuloarvion on liityttävä tavoitteeseen ja kunnanhallituksen on annettava toimintakertomuksessa selvitys tavoitteen toteutumisesta.

Vertailut tavoitteiden toteutumisesta on esitetty jäljempänä osastoittain sivulta 35 lähtien. Lautakunnat ovat käsitelleet omat kertomuksensa ja kunnanhallitus hallinto- ja kehittämisosaston kertomuksen.

Talousarvioon otetut tavoitteet ovat erityyppisiä. Kaikkia talousarvion tavoitteita koskee noudattamisvelvoite ja raportointivelvoite. Tavoitteiden sitovuusaste on kuitenkin erilainen. Se riippuu tavoitteen saavuttamisajasta, meno- tai tulosidonnaisuudesta tai siitä, kuinka paljon muut tekijät kuin kunnan omat toimenpiteet vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen.

Pitemmän aikavälin tavoitteista, koko väestöä koskevista tavoitteista ja kuntastrategian kehittämisaluita koskevista tavoitteista ja niiden toteutumisesta on selostettu edellä kohdassa 3.2.4.

4.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Määräraha on valtuuston talousarviossa toimielimelle myöntämä, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrätyn tehtävän suorittamiseksi tai hankkeen toteuttamiseksi. Kunnan rahankäyttö perustuu valtuuston myöntämään määrärahaan. Tuloslaskelmaosaan ja rahoitusosaan merkittävät rahan lähteet ovat talousarviossa tuloarvioita.

Toteutumisvertailussa esitetään sekä budjetoidut että toteutuneet menot ja tulot bruttomääräisinä riippumatta siitä, onko sitovuus talousarviossa määritelty brutto- vai nettoperiaatteen mukaan. Toteutumisvertailussa on esitetty myös alkuperäiseen talousarvioon hyväksytyt muutokset. Käyttötalousosan sitovuustaso on tulosaluetaso.

4.3.1 Käyttötalouden toteutuminen

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa on valtuusto asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Poikkeamat tilinpäätösvuoden alkuperäiseen talousarvioon

Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.6.2018 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan esityksen mukaisesti investointiosaan talousarviomuutoksen 115 000 euroa Rantaroustin koulun rakennuskustannuksiin.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 17.9.2018 esityksen mukaisesti investointiosaan talousarviomuutoksen 121 725 euroa osakkeiden hankintaan, joka siirretään ympäristölautakunnan kuituverkon rakentamiseen varatusta määrarahasta.

Kunnanvaltuusto myönsi 10.12.2018 hallinto- ja kehittämisosaston esityksen mukaisesti määrärahan 70 000 euron siirron yleis- ja elinkeinojen kehittämisestä tuki- ja sähköiset palveluun.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 10.12.2018 käyttötalouden talousarviomuutoksen sosiaali- ja terveyslautakunnan esityksen mukaisesti yhteensä 2 720 000 euroa, joka jakautuu tulosalueille

- sosiaalipalveluihin 450 000 euroa
- vammaispalveluihin 290 000 euroa
- iäkkäiden palveluihin 380 000 euroa
- terveyspalveluihin 1 600 000 euroa.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 1.4.2019 ympäristölautakunnan esityksen 19.3.2019 mukaisesti määrärahan 21 861,09 euron siirron kiinteistöistä rakennusvalvontaan.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 1.4.2019 sosiaali – ja terveyslautakunnan esityksen 13.2.2019 mukaisesti määrärahan 110 000,00 euron siirron vammaispalveluihin. 75 000,00 siirrettiin iäkkäiden palveluista ja 35 000,00 euroa sosiaalipalveluista.

Seuraavaksi on esitetty osastoittain/tulosalueittain tavoitteiden ja talouden toteutuminen.

4.4 HALLINTO- JA KEHITTÄMISOSASTO

Hallinto- ja kehittämisosasto koostuu kahdesta tulosalueesta: yleishallinto ja elinkeinojen kehittäminen sekä tuki- ja sähköiset palvelut.

YLEISHALLINTO JA ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Tulosalueen toimijoiden tehtävä on toteuttaa kunnan strategiaa ja johtaa kuntaa hallitusti nopeasti muuttuvassa ja kehittyvässä toimintaympäristössä.

Tulosalueen kuvaus

Tulosalueen yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen tulosyksiköt ovat vaalit, tilintarkastus, kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, kunnallisverotus, yhteistoimintaosuudet, seutukunta, ”elinkeinopalvelut, kehittäminen, markkinointi”, joukkoliikenne, palotoimi, eläinlääkintähuolto, viranomaistoiminta, maaseututoimi sekä yhdyskuntasuunnittelu.

KUNNAN STRATEGINEN JOHTAMINEN

Uusinta Tyrnävän kunnan kuntastrategiaa on käsitelty vuoden 2014 aikana ja hyväksytty joulukuussa 2014. Vuoden 2018 talousarvio ja taloussuunnitelma perustuvat kuntastrategiaan. Strategian mukaan Tyrnävä on itsenäinen, yhteistyötä tekevä kunta, jonka strategiset valinnat ovat:

- hyvinvointia koulutuksella
- monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä
- vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito
- avoin ja kuuleva vuorovaikutus
- omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö
- terveellinen ja turvallinen lähiruoka.

Huomion kiinnittäminen turvallisuuteen sisältyy talousarvioon ja suunnitelmiin kattavasti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on edistää strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, toiminnan lainmukaisuutta, hyvän hallintotavan toteutumista sekä niihin liittyvien riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa.

Strategian päälinjauksia täydennetään hyvinvointikertomuksen pohjalta nostetuilla hallintokuntien talousarvioita ohjaavilla periaatteilla *osallisuus, omavastuu ja osastorajat ylittävä toiminta palvelujen tuottamisessa*.

Osallisuus

Edistetään kuntalaisten monipuolisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Omavastuu

Mahdollistetaan kuntalaisten omavastuullinen toiminta mm. avustamalla yhteisöllisyyttä ylläpitäviä järjestöjä ja yhdistyksiä.

Osastorajat ylittävä toiminta palvelujen tuottamisessa

Osastojen välisellä yhteistyöllä ammattiryhmien kesken parannetaan kokonaistuottavuutta.

Toteutuminen

Hyvinvointikertomus käsitellään vuosittain. Pelastussuunnitelmaa käydään läpi edelleen eri yksiköissä. Yhdistysten toiminta-avustukset on julistettu haettaviksi ja käsitelty keväällä.

Osastojen välinen yhteistyö on lisääntynyt. Esimiesinfoja järjestetään säännöllisesti. Palvelupiste Sentraali toimii edelleen osastojen yhteisenä palvelupisteenä ja tarjoaa toimistopalvelut osastoille. Sentraalin toiminta yhtenäistää asiakirjahallintoa ja kokouskäytäntöjä ja parantaa varahenkilöjärjestelmää.

Alueellinen yhteistyö palvelujen tuottamisessa

Palo- ja pelastustoimi: Oulu- Koillismaan pelastuslaitos hoitaa palo- ja pelastustoimen. Kustannukset kohdistetaan kuntiin asukaslukujen suhteessa.

Toteutuminen

Palo- ja pelastustoimen kustannukset toteutuivat vuonna 2018 talousarvion mukaisina. Menot olivat yhteensä 422 134,51 euroa (edellisenä vuonna 412 099,16 euroa).

Ympäristöterveydenhuollon, eläinlääkintähuollon ja ympäristönsuojelun palvelut tuotetaan seudullisesti. Viranomaistoiminnan laskutusperusteena on asukasluku 70 % ja kuntiin käytetty työaika seurataan perustuen 30 %. Eläinlääkintähuollon kustannukset on suhteutettu eläinten määriin.

Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen toimintaa koskeva kuntien välinen sopimus kattaa vuodet 2017-2020. Eduskunnassa oli vuonna 2018 valmistelussa vuonna 2020 toteutettavaksi kaavailtu aluehallintouudistus, mikä olisi koskenut koko ympäristötoimen yksikköä ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon järjestämistä vastuun siirtyessä maakunnalle. Kyseisen uudistuksen valmistelu eduskunnassa lopetettiin maaliskuussa 2019. Edellä lueteltujen toimintojen järjestämistä vastuu säilyy edelleenkin kunnissa.

Kuntalain muutoksen vuoksi ympäristötoimen alaisuuteen toiminnan aloittamisesta saakka kuuluneen elintarvike- ja ympäristölaboratorion toimintamuoto on muutettu kunnalliseksi osakeyhtiöksi 1.3.2015 alkaen. Nykyisen yhteistoimintasopimuksen mukainen laboratorion kuntaosuus on yhtiöittämisen jälkeen sisältynyt ympäristöterveydenhuoltoyksikön talousarvioon laboratoriolta hankittavana varautumispalveluna. Varautumispalvelut kilpailutetaan ja varautumispalvelu sisältyy uudessa sopimusluonnoksessa ympäristöterveydenhuollon kuntaosuuksiin.

Jätehuoltoviranomainen: Oulun kaupungin yhdyskuntalautakunta toimi vuonna 2018 jätehuoltoviranomaisena. Jätehuoltoviranomaistoiminnan kustannukset katetaan jätehuoltomaksuilla.

Toteutuminen

Lakeuden kunnat ovat ulkoistaneet jätehuollon palvelutehtävät Kiertokaari Oy:lle. Oulun kaupunki on tarjonnut jätehuollon liittymissopimuksen tehneille kunnille mahdollisuuden tulla osakkaaksi Jätehuolto Osakeyhtiöön. Lakeuden kuntien kesken on ollut valmistelussa oma hanke, jonka tarkoituksena on toteuttaa jätehuollon kilpailutus kuntien (Liminka, Muhos, Utajärvi ja Tyrnävä) alueella ja toteuttaa viranomaistoiminnot yhteistyössä.

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 11.9.2017 hyväksynyt sopimuksen Muhoksen, Limingan, Utajärven ja Tyrnävän yhteisestä jätelautakunnasta. Lautakunnan isäntäkuntana toimii Limingan kunta. Lautakunnassa on yhteensä kahdeksan varsinaista jäsentä, kaksi jokaisesta kunnasta. Halutessaan kunta voi nimetä yhden virkamiehen (asiantuntijajäsenen), jolla on oikeus olla mukana kokouksissa. Lakeuden Eko aloitti toimintansa vuoden 2019 alussa.

Joukkoliikenne

Vuoden 2013 alusta Oulun kaupungin joukkoliikennejaosto on toiminut Oulun seudun kuntien (Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulun kaupunki ja Tyrnävä) joukkoliikenneviranomaisena. Joukkoliikenne ja lipputukijärjestelmä ovat muuttuneet uuden joukkoliikennelain mukaiseksi liikenteeksi 1.7.2014 alkaen. Joukkoliikenneviranomainen on määrittänyt uudet palvelutasot, kilpailuttaa linja-autoliikenteen ja vastaa lippujärjestelmästä. Liikenteen kustannukset perustuvat palvelutasopäätökseen, kilpailutuksen onnistumiseen ja valtion tuen määrään.

Toteutuminen

Yhteistoimintasopimusta on vuoden 2016 lopulla tarkasteltu, samoin kustannustenjakoperusteita. Ete-läisten kuntien kohteiden tarkastettu kustannustenjako astui voimaan vuoden 2017 alussa. Tarkastelu on koskenut liikennöintikustannusten jakoa, lippu- ja maksujärjestelmä-, informaatio-, henkilöstö- yms. kuluja. Kulut jaetaan tarkastelun mukaan asukaslukujen suhteessa. Pyrkimys laskentamallissa on selkeys ja ennakoitavuus ja se, että kustannusjako on enemmän aiheuttamisperiaatteiden mukainen. Kustannusjako on seuraava: Oulu 25 %, Kempele 40 %, Liminka 17 %, Tyrnävä 15 %, Lumijoki 3 %. Vuoden 2019 aikana kustannusjakoperusteita tullaan tarkastelemaan uudelleen. Uuden tarkastelun lähtökohtana on muuttaa kustannusjakoperusteet sellaiseksi, joka kuvaa mahdollisimman hyvin todellista matkustusta aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Tämä asia tullaan huomioimaan yhteistoimintasopimuksen muutoksena (Joukkoliikennejaosto 28.2.2018 § 6).

Joukkoliikenteen palvelutason lähtökohdan muodostavat alueen asukkaiden liikkumistarpeet ja tulevien liikkumistarpeiden ennakoiminen. Palvelutasomäärittelyn tarkoituksena on ilmaista, millaisia joukkoliikenteen palveluja alueella halutaan tarjota ja millaiseksi toimivaltainen viranomaisen pyrkii kehittämään alueen joukkoliikennepalveluja.

Oulun seudun joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelma vuosille 2018-2023 on hyväksytty vuonna 2018. Laki liikenteen palveluista (320/217) tuli kokonaisuudessaan voimaan 1.7.2018 ja korvasi joukkoliikennelain. Palvelutason määrittely ei enää ole lakisääteistä, mutta se ei poista määrittelytyön tarvetta linjastosuunnittelun lähtökohtana.

Joukkoliikenteen kustannukset olivat vuonna 2018 218 581 euroa ja vuonna 2017 173 641 euroa.

Jäsenyydet

Tyrnävän kunta on jäsenenä seuraavissa: Suomen kuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Nelostie ry., Liminganlahden ystävät ry., Vesien suojeluyhdistys ry ja Nouseva rannikkoseutu ry.

Vaalit

Kunta on jaettu kolmeen äänestysalueeseen: Kirkonkylä, Murto ja Temmes. Äänestysaluejakoon ei ole tarvetta tehdä muutoksia. Ennakoäänestys järjestetään yhdessä paikassa, Tyrnävän kunnanvirastossa.

Äänestysalue /Äänioikeutettujen määrä

	17.4.2011	29.10.2012	25.5.2014	9.4.2017	28.1.2018
Kirkonkylä	2764	2721	2858	2844	2943
Murto	918	935	926	942	948
Temmes	496	498	489	477	459
Yhteensä	4178	4154	4273	4263	4350

Toteutuminen

Presidenttivaalien ennakoäänestys toteutettiin kunnanvirastolla ja varsinaisena vaalipäivänä Temmes-talolla, Murron koululla ja kunnanvirastolla. Äänestäneitä oli 71,2 prosenttia äänioikeutetuista. Äänestysprosentti oli Kirkonkylällä 70,6, Murrossa 75,2 ja Temmeksellä 66,4.

Tilintarkastus

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastamista koskevat asiat ja arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Kohdennettua tilintarkastusta tai muuta asiantuntemusta varsinaisen tarkastuksen (12 tarkastuspäivää) lisäksi ostetaan eri alueille tarpeen mukaan.

Toteutuminen

Vuonna 2018 tarkastuslautakunta kokoontui yhdeksän kertaa. Lautakunta valmisteli arviointikertomuksen vuodelle 2017, käsitteli vuoden 2017 tilinpäätöksen ja kuuli vuoden aikana johtavat viranhaltijat. Lisäksi lautakunta aloitti tilintarkastuspalveluiden kilpailuttamisen.

Tarkastuslautakunta käsitteli ja julkaisi sidonnaisuusilmoitukset.

Elinkeinojen kehittäminen

Toiminta-ajatus

Kehittämisojohtaja, sittemmin kehittämisspäällikkö ja elinvoimakoordinaattori vastaavat tehtäväkuviensa mukaisesti elinkeinojen kehittämisen toimenpiteiden käytännön toteutuksesta yhteistyössä muiden tulosalueiden sekä alueellisten sidosryhmien kanssa.

Tulosalueen kuvaus

Monipuolisen ja kehittyvän elinkeinoelämän tavoitteena on monipuoliset palvelut, yritysten määrän nostaminen ja työpaikkaomavaraisuuden lisääminen, työllisyyden parantaminen, ostovoiman suuntaaminen omaan kuntaan, elinvoiman lisääminen ja yrittäjyhteistyö. Kuntapalvelut niin opetus- ja kulttuuritoimissa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla tukevat elinkeinopoliittisten päämäärien toteutumista.

Päämäärä 2018

- Elinkeinoelämän tarpeet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa sekä toimitilojen ja tonttien saatavuudessa. Haurukylän uusi teollisuusalue TY-1 on otettavissa käyttöön. Valmistelussa on Palkin alueen ns. hevoskaava turvaamaan mm. hevosalan yrittäjien tonttitarpeita.
- Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä yrittäjien sekä yrittäjäjärjestön kanssa (mm. yrittäjätapaamiset ja -tilaisuudet, yhteistyömuotojen kehittäminen) ja hyödyntää elinkeinoelämän kysymyksissä yrittäjyhdistyksen osaamista ja verkostoja
- Toimitaan aktiivisesti lähiruoan puolesta, lähiruoan tarjoaminen, lähiruoan pitäminen esillä eri foorumeilla mm. yrittäjätapaamisissa yms.
- Markkinoidaan kuntaa aktiivisesti niin, että Tyrnävä on haluttu myös yritysten sijaintikuntana
- Markkinointia keskitetään tulosalueelle elinkeinopalvelut, kehittäminen, markkinointi: tontti-markkinointi ja tapahtumien järjestämiset.
- Tehostetaan toimia työllisyyden edistämiseksi yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja yhdistysten kanssa
- Osallistutaan erilaisiin hankkeisiin ja Nouseva rannikkoseutu ry:n rahoitukseen vuosina 2015–2020
- Kunta osallistuu Pohjois-Pohjanmaan hankinta-asiamiespalvelun kehittämistä koskevaan hankkeeseen (kestää kolme vuotta 2016-2018)
- Kunta on mukana PK-omistajavaihdosten muutostilanteiden hallinta -hankkeessa
- Kunta on mukana Lumijoen ja Limingan kuntien kanssa laajakaistan selvityshankkeessa
- Kunta on mukana työllistymistä tukevilla hankkeilla sosiaalitoimen kautta.

Oulun seudun uusyrityskeskus ry tuottaa sopimus pohjaisesti elinkeinopalvelut erityisesti uusille yrittäjille (0–2 vuotta toimineille) ja tarvittaessa myös jo pitempään toimineille yrityksille. Kustannukset tästä toiminnasta vuonna 2018 ovat 1,00 euro/asukas.

Kunnassa toimii työ- ja elinkeinosuunnittelija, jonka tehtävänä on elinkeinopalvelujen kehittäminen ja yrittäjien tukena toimiminen. Työ- ja elinkeinosuunnittelija hoitaa keskitetysti työvoimatuella palkattavan henkilöstön (toiminta sosiaalipalveluissa).

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä	<p>Monipuoliset palvelut</p> <p>Yritysten määrän nostaminen ja työpaikkaomavaraisuuden lisääminen.</p> <p>Työllisyyden parantaminen.</p> <p>Ostovoiman suuntaaminen omaan kuntaan.</p> <p>Elinvoiman lisääminen</p> <p>Yrittäjäyhteistyö</p>	<p>Avataan palvelujärjestelmää ennakkoluulottomasti. Kumppanuus- ja yhteiskehittämismallit.</p> <p>Hankkeet osana kehitystyötä</p> <p>Yritystonttien kaavoitus</p> <p>Uudet, vahvuuksia tukevat avaukset: botalous, hevostalous</p> <p>Kuntakuvan kirkastaminen ja elinvoiman lisääminen Markkinointi, näkyvyyden ja tietoisuuden lisääminen</p> <p>Aktiivinen yhteistyö (elinkeinoryhmä) Yhteistapahtumat</p>	<p>Palveluja ostetaan 30 %/tuotetaan itse 70 %.</p> <p>Hankkeiden määrä, vaikuttavuus, onnistuminen, saatu rahoitus</p> <p>Yritysten kunto ja määrä, perustetut yritykset</p> <p>Työpaikkojen määrä</p> <p>Rahavirrat Kuntakuva</p> <p>Yhteistyön sujuvuus ja vaikuttavuus Tapahtumien määrä ja laatu.</p>	<p>Tyrnävälle perustettiin uusia yrityksiä 27 (39 vuoden 2017 aikana)</p>

Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Vuoden alussa elinvoimakoordinaattori aloitti tehtävässään vahvistaen elinkeinon kehittämissä henkilöresursseja. Kehittämisjohtaja, sittemmin kehittämisspäällikkö ja elinvoimakoordinaattori ovat osallistuneet aktiivisesti yrittäjien kanssa tehtävään yhteistyöhön pyrkien sekä edistämään heidän toimintaedellytyksiä kunnassa että uusien yrittäjien kuntaan sitoutumista ja houkuttelemista. Tyrnävän osaa- mista -brändin toiminta on osa elinvoimakoordinaattorin toimenkuvaa. Brändiyritykset ovat kokoontuneet suunnittelupalaveriin kerran, minkä lisäksi on osallistuttu Taiteiden yön Lähiuotetorille, Tyrnävän joulutorille sekä esittäytytty Oulussa Valkean kesäkadulla elokuussa. Fortum Oy:n YVA-prosessi on valmistunut ja sen osalta sekä samanaikaisesti Haurukylän kiertotalouskylän kaavan valmistelussa on oltu tiiviisti yhteydessä alueen asukkaiden suuntaan.

Vuoden 2018 aikana Tyrnävälle perustettiin 27 uutta yritystä, kun vastaava luku vuonna 2017 oli 39.

Vuoden 2018 kuluessa järjestettiin kahdesti Koko perheen tonttipäivä. Helmikuussa toteutettiin Palkin tonttien osalta suoramarkkinointikampanja hevosalan yrityksiin lähialueella (tonttimainos + saatekirje postitse noin 50 alan yritykseen). Kunnan toimitiloja on vuokrattu yritystoimijoiden käyttöön ja pyritty kohtauttamaan myös yksityisen omistuksessa olevia tiloja niitä tarvitsevien yritysten kanssa. Yritystoimintaan soveltuvista vuokratiloista on puutetta.

Yritysvierailuja on tehty vuoden aikana yhteensä noin 20. Yrittäjille on järjestetty aamukahvivilaisuuksia 3 kertaa sekä koulutuksia eri teemoista, kuten ”Liikeideasta kasvuyritykseksi”. Yhteydenpito yrittäjien kanssa on ollut aktiivista ja yrittäjiä on tiedotettu eri kanavissa tapahtumista, koulutuksista, rahoituksesta jne. Yrittäjäviesti- uutiskirje on lähetetty kaksi kertaa vuodessa, muita sähköpostijakeluita on toteutettu tarvittaessa.

Elinvoimatoimikunta on toiminut aktiivisesti ja käynyt laajaa keskustelua kunnan elinkeino- ja elinvoimapuolen kehittämistä. Toimintaa on jännevetetty laatimalla esille nousseista asioista seuranta- ja seuranta-lukko niiden toteutumiseksi. Kehittämispäällikön koolle kutsuman joka hallinto-osastosta koostuvan viestintäryhmän toiminta käynnistettiin syksyllä 2018 ja kunnanhallitus hyväksyi viestintäsuunnitelman marraskuussa 2018.

Kehittämisjohtaja, sittemmin kehittäispäällikkö ja elinvoimakoordinaattori ovat olleet suunnittelemassa, järjestämässä ja valmistelemassa useita kunnassa järjestettäviä tapahtumia (Tonttipäivät (2 kpl), Kesäportti, Toritärskyt (4 kpl), Taiteiden yön Lähituotetori, Perunamarkkinat ja markkinoiden ennakkotapahtuma Rotuaarilla, Ajatusmylly, Joulunavajaiset sekä Joulutori). Markkinointia ja tiedottamista on tehty aktiivisesti tapahtumien yhteydessä, sosiaalisessa mediassa, monipuolisella mainonnalla ja mainosmateriaalin suunnittelulla, lehdistötiedotteilla, juttujen syöttämällä lehtiin jne. Vuoden 2018 aikana on otettu aktiivisesti käyttöön kunnan omaa Instagram-kanavaa. Touko-elokuussa järjestettiin some-kilpailu #tyrnävätunne, jossa raati valitsi finaalikuvat Taiteiden yöön yleisön äänestettäväksi. Joulukuussa Meijerikadulla toteutettiin yhteisöllinen joulukuusikalenteri.

Tyrnäväläisten yrittäjien näkyvyyttä on pyritty edesauttamaan monin tavoin. Vuoden aikana järjestettiin yhteistyössä yrittäjäyhdistyksen ja paikallisten yritysten kanssa kaksi Osta Tyrnävältä -kampanjaa, joilla haluttiin muistuttaa paikallisen ostovoiman merkityksestä yritysten ja palveluiden säilymiseen Tyrnävällä. Paikallisten yritysten kanssa yhteistyössä toteutettiin Some-joulukalenteri Facebookissa.

Maaseutuelinkeinojen kehittäminen ja maaseutuviranomaistyö

Tyrnävän kunta on hallinnoinut vuoden 2013 alusta maaseutuhallinnon Tyrnävän yhteistoiminta-aluetta, jonka muodostavat Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen ja Tyrnävän kunnat.

Yhteistoiminta-alueella toimii n. 570 tilaa, joilla on viljelyalaa n. 39.500 ha.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Asiantuntevan maaseutuhallinnon palvelujen tuottaminen	Tunnustettu maaseutuhallinnon alueellinen toimija. Sujuvat maaseutuviranomaispalvelut yhteistoiminta-alueella	Yhteistoiminta-alueen palvelujen yhdenmukaistaminen ja kehittäminen Koulutus	Viranomaispalvelujen laatumittarit: päätösten virheettömyys Palaute

Siikalatvan ja Tyrnävän kuntien kesken on tehty v. 2017 sopimus maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueiden yhteistyöstä ja varallaolosta. Sopimuksen kohteena ovat maaseutuhallinnon maksajavirasto-sopimuksen mukaiset kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät.

Maaseutupäällikkö on osallistunut Pohjois-Pohjanmaan maakuntavalmistelun työryhmään 4 johon sisältyy myös maaseutuhallinto.

Maaseutuelinkeinoviranomaisten talvipäivät 30.–31.1.2018 järjestettiin Imatralla ja sinne osallistui Eija Rautiainen ja Hanna Marttinen.

Tyrnävän Yt-alueelle suoritettiin maaseutuhallinnon kuntatarkastus tukihakuvuodelta 2017. Tyrnävän YTA oli tullut tarkastettavaksi Maaseutuvirastossa suoritettuna otannan perusteella. Kuntatarkastuksen teki Mavi (Maaseutuvirasto), joka tarkasti hallinto- ja valvontajärjestelmän (HVJ) toimivuuden sekä tukihakemusten käsittelyn.

Kuntatarkastus tehtiin pääasiassa toimistotyönä Mavi:ssa. Lisäksi ylitarkastaja Lea Palomäki kävi 6.2.2018 paikan päällä haastattelemassa viranhaltijoita. Käynnin aikana tarkastettiin ympäristökorvauksen (sitoumus ja maksu) tarkistusluetteloita, takaisinperintäpäätöksiä aikaisemmilta vuosilta sekä tukiasioiden käsittelyä.

Tarkastuspöytäkirjan mukaan toiminta oli pääosin kunnossa, lieviä puutteita löytyi mm. sijaisuuksien määrittelyssä, josta myös huomautettiin.

Maaseututoimi oli mukana järjestämässä yhdessä MTK-Pohjois-Suomen kanssa Maakunnallinen Tuki-info neuvojille 12.4.2018. Koivikon Auditoriossa. Läsnä oli n. 50 henkilöä. Maaseututoimi järjesti oman viljelijöille tarkoitetun tukikoulutuksen Tyrnävällä 23.4.2018 valtuustosalissa, jossa oli ELY-keskuksen edustus paikalla. Läsnä oli n. 30 henkilöä.

Tälle keväälle tukihaku päättyi 15.6.2018.

Tyrnävän yhteistoiminta-alueella saatiin 500 sähköistä (Vipu) hakemusta, joka on n. 88 % tuenhakijoista. Yhteensä hakemuksia tuli 564 tilalta.

Maataloustoimistossa oli Amk-harjoittelija avustamassa 3 kuukauden ajan.

BDO:n todentamistarkastus oli 13.9.2018 Tyrnävällä. Tarkastaja Jaakko Huhtaniska kävi keskustelemassa viranhaltijoiden kanssa, mutta asiasta ei ole tullut mitään palautetta.

Vuoden 2018 kasvukausi on ollut helteinen. Kylville ja istutuksille päästiin hyvissä ajoin, mutta kuivuus on verottanut erityisesti nurmialoja.

Liitteenä taulukot tukien hausta 2018 ja tukien maksuista v. 2016-2018

Tukien haku v. 2018 Tyrnävän Yta

V. 2018	Paperi	Vipu	Yhteensä	Vipu %
Hailuoto	4	27	31	87,10
Kempele	6	42	48	87,50
Liminka	7	107	114	93,86
Lumijoki	4	70	74	94,59
Muhos	28	114	142	80,28
Tyrnävä	15	140	155	90,32
Yhteensä	64	500	564	88,65

Maksetut tuet v. 2016-2018						
	V. 2016		V. 2017		V. 2018	
Kunta	Tiloja	Tuki/euroa	Tiloja,	Tuki/euroa €	Tiloja	Tuki /euroa
Total	620	31 077 441,20	606	27 819 969,12	589	27 659 728,75
HAILUOTO	33	2 809 749,21	33	2 289 954,41	33	2 265 227,72
KEMPELE	57	1 540 928,56	55	1 440 857,34	53	1 348 592,74
LIMINKA	124	6 876 942,33	122	6 197 296,69	118	6 364 285,87
LUMIJOKI	82	4 887 687,08	80	4 230 066,91	77	4 437 409,36
MUHOS	149	6 557 830,72	145	6 026 609,01	144	5 971 146,99
TYRNÄVÄ	175	8 404 303,30	171	7 635 184,76	164	7 273 066,07
* investointituet eivät sisälly tähän						

Yhdyskuntasuunnittelu

Toiminta-ajatus

Kehittämisjohtaja, sittemmin kehittämisspäällikkö on suoraan kunnanjohtajan alainen. Kehittämisspäällikön ja ympäristöosaston yhteistyö on kiinteää.

Tulosalueen kuvaus

Yhdyskuntasuunnittelu ylläpitää kunnan kaavoituksen ajantasaisuutta,

Päämäärä 2018

Maankäytön ja elinympäristön suunnittelu on laadukasta, tonttitarjonta on riittävää ja rakennettu ympäristö viihtyisää.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	kuntalaiset mukaan suunnittelutyöhön Aktiivinen ja monipuolinen tiedottaminen ja tontti-markkinointi Kuntanäkyvyyden lisääminen	Osallistuminen seudulliseen, alueelliseen ja valtakunnalliseen maankäytön suunnitteluun vuorovaikutteinen suunnittelu Tiedottamisen ja markkinoinnin kehittäminen	Osallistumisen aktiivisuus, lausuntojen laatiminen Osallisyhteistyön aktiivisuus, järjestetyt tilaisuudet ja osallistumisen määrä Medianäkyvyys	Haurukylän kaavan yleisötilaisuuksia on järjestetty 2 kpl, osallistuneita 20-30 henkilöä
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta	Talouden ja toteutumisen jatkuva seuranta	Osavuosiraportit	
Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö	Houkuttelevat asuinalueet ja monipuolisten asumismuotojen ja tonttien riittävä tarjonta Omaleimainen kulttuuriympäristö- ja maisema Laadukas, toimiva ja turvallinen ympäristö, vetovoimainen taajama- ja kuntakuva	Kulttuuriympäristön, asumisen, yrittämisen ja maatalouden tasapainoinen yhteensovittaminen Asemakaavojen laatiminen ja ajantasaistaminen Osayleiskaavojen tarpeellisuuden arvioiminen	Ympäristöä koskevien suunnitelmien valmistuminen ja toteutuminen Ympäristöä koskeviin hankkeisiin osallistuminen ja niiden ohjaaminen kulttuuriympäristö- ja maisema-arvot huomioiden Hyväksytyt asemakaavat Osayleiskaavatyö Kaavoituskatsaus	keväällä 2018
Monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä	Monipuolinen, elinkeinoelämää tukeva maankäytön suunnittelu ja tonttutuotanto	Maankäytön suunnittelussa huomioidaan elinkeinoelämän kehittymisen mahdollisuudet	Riittävästi tontteja elinkeinoelämän tarpeisiin Tehokas yhdyskuntarakenne	

Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Kaavoituskatsauksessa 2018 käytiin läpi ajankohtainen kaavoitustilanne. Haurukylän asemakaavan laajennuksen valmistelua on viety eteenpäin valmisteluvaiheesta kunnanhallituksessa joulukuussa hyväksytyyn ehdotusvaiheeseen aineistoon.

Asemakaavojen ajantasaisuutta on tarkasteltu. Vuoden aikana on valmisteltu suunnittelutarve ja poikkeamislupalausuntoja. Syksyllä keskusteltiin Murron kylätoimikunnan kokouksessa Murron asemakaavan laajentamisen käynnistämisestä.

Kehittämisohtaja ja sittemmin kehittämisspäällikkö on toiminut maakuntakaavoituksen neuvotteluryhmän, maakuntauudistuksen maankäytön ohjausryhmän ja seuturakennetiimin jäsenenä osallistuen tapaamisiin säännöllisesti. Neuvonta rakentamisen ja ympäristön asioissa on ollut aktiivista.

Kehittämisohtaja ja sittemmin kehittämisspäällikkö on osallistunut aktiivisesti kuntaa ja maakuntauudistusta koskevien lausuntojen valmisteluun.

Yleishallinto ja elinkeinon kehittäminen 100 Talous €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatulot	189 690		189 690	187 609	-2 081	98,9
Toimintamenot	1 732 135	-70 000	1 662 135	1 590 412	-71 723	95,7
Toimintakate	1 542 445		1 472 445	1 402 803	-69 642	95,3

TUKI- JA SÄHKÖISET PALVELUT

Toiminta-ajatus

Tuki- ja sähköiset palvelut järjestävät asiakaslähtöisesti kehittyneet hallinto-, laskenta- ja informaatioteknologiapalvelut omalle organisaatiolle ja asiakas- ja neuvontapalvelut ulkoisille asiakkaille.

Tulosalueen kuvaus

Tulosalueen tuki- ja sähköiset palvelut tulosityksiköt ovat toimisto-, talous- ja it –palvelut sekä henkilöstöhallinto.

Hallintopalvelut tuottavat asiakasohjautuvasti palvelut omalle organisaatiolle sekä ulkoisille asiakkaille. Palvelupiste Sentraali on asiakkaiden tarpeiden mukaan kehittyvä, palveluiden saatavuutta edistävä palvelukanava kuntalaisten ja hallinnon välillä.

Talouspalvelut tuottavat laskentatoimen ja palkkahallinnon palvelut. Tavoitteena on tuottaa palvelut siten, että tilinpäätöksen ja raportoinnin vaatima informaatio on käytettävissä nopeasti.

It-palvelut varmistavat kunnan käyttämien tietojärjestelmien häiriöttömän toiminnan. Eri toiminnoissa hyödynnetään seudullisella yhteistyöllä saavutettuja etuja. Tietohallinto vastaa siitä, että tietojärjestelmien kehittäminen, ylläpito ja käyttö toteutetaan taloudellisesti järkevällä tavalla. Tiedon hallittavuutta ja saatavuutta parannetaan tietojärjestelmiä kehittämällä. It-palvelut vastaavat myös puhelinliittymistä ja –laitteista, samoin kopiokoneista.

Kustannusten kohdentaminen: Palvelusihteerien palkat sekä toimistopalveluiden myynti kohdistetaan sisäisenä sitovana eränä ao. osastolle. Keskitetysti hoidetut muut kustannukset kohdistetaan käytön mukaan osastoille kustannuslaskennallisina erinä.

Päämäärä 2018

Tuki- ja sähköiset palvelut tuotetaan kehittyneillä menetelmillä kilpailukykyiseen hintaan. Sähköiset palvelut ovat helppokäyttöisiä ja asiakasystävällisiä.

Tietosuojalainsäädäntö uudistuu. ”Tarvitaan vankka säännöstö, joka varmistaa, että ihmisten oikeus henkilötietojen suojaan – joka tunnustetaan EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa – pysyy voimassa myös digitaaliaikana. Tämä hyödyttää samalla digitaalisen talouden kehittämistä” (tietosuojavaltuutettu 5.4.2016). Tietosuoja-asetusta sovelletaan kansallisesti 25.5.2018 alkaen, Direktiivin täytäntöönpano aika umpeutuu 6.5.2018.

It-tulosyksikön tavoitteena on avustaa osastoja sähköisten järjestelmien osalta julkisuuslain soveltamisessa ja henkilörekisterien käsittelyssä.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Oikein kohdistetut palvelut Tasapainoinen käyttötalous	Johdonmukainen toiminta kuntastrategian taloustavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkka taloudenpito	Talous tasapainossa, ylijäämäinen tilinpäätös
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Saumaton hallintokuntien yhteistyö Vuorovaikutteiset toimintatavat osastojen kesken Vaihtoehtoisten toimintatapojen avoin etsintä	Raportoinnin ja kattavan talousosaamisen kehittäminen Sähköisten järjestelmien kehittäminen Sitoutuminen tavoitteisiin Omavastuun kehittäminen.	Raportointi toimii aikataulujen mukaan Dynastyn päivitys vuonna 2018 Asiakaspalvelu toimii

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Toteutuminen
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Vaikuttavat, oikein kohdistetut palvelut	Johdonmukainen toiminta kuntastrategian taloustavoitteiden saavuttamiseksi.	Talous tasapainossa, ylijäämäinen tilinpäätös	Ei toteutunut
	Tasapainoinen käyttötalous	Tarkka taloudenpito	Raportointi toimii aikataulujen mukaan	Tilinpäätös on alijäämäinen
	Saumaton hallintokuntien yhteistyö	Raportoinnin ja kattavan talous-osaamisen kehittäminen	Asiakaspalvelu toimii, Kokonaisvaltaiset räätälöidyt palvelut	Toimii. Raportointi valtuustolle kolme kertaa vuodessa, talouden toteutuma kunnanhallitukselle lähes joka kuukausi.
		Sähköisten järjestelmien kehittäminen		
		Sitoutuminen tavoitteisiin		
		Omvastuun kehittäminen.		
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Vuorovaikutteiset toimintatavat osastojen kesken		Yhteistyön määrä ja vaikuttavuus.	Sentraalin toiminta osastojen kesken toimii. Yhteistyö sujuu pääosin hyvin.
	Vaihtoehtoisten toimintatapojen avoin etsintä			

Vuonna 2018 kunta teki merkittävän tappion eikä saavuttanut tavoitetta ylijäämäisestä tilinpäätöksestä. Hallinto- ja kehittämisosasto pysyi annetussa talousarviossa.

Osastojen raportointi sekä talousosaaminen on kehittynyt. Osavuosikatsausten raportit ovat tulleet sovitussa ajassa. Taloudellisen tilanteen kehittymisestä vuonna 2018 on raportoitu luottamus henkilöille tiiviisti ja kattavasti. Asetettu tavoite on toteutunut.

Kunnan asiahallintajärjestelmä Dynasty on päivitetty vuonna 2018. Tavoite on saavutettu.

Sentraalin toiminta osastojen kesken toimii. Yhteistyö sujuu pääosin hyvin.

Hankintamäärärahat

- kaikkia osastoja palvelevat hankinnat (esim. sähköposti, kirjanpito-ohjelmistot) rahoitetaan hallinto- ja kehittämisosaston määrärahoista
- vain osaston omaan käyttöön tulevat ohjelmisto- ja laitehankinnat rahoitetaan asianomaisen osaston määrärahoista

Ohjelmistohankinnat/päivitykset

Pääperiaatteena on ohjelmistojen yhteensopivuus.

Selvitys (laatijoina :esimies, tietohallinto, loppukäyttäjä)

- tarve
- laite- ym. vaatimukset

Varautuminen talousarviossa (osastokohtainen, esimies vastaa)

Huomioitava myös ylläpito ja päivitykset ohjelmiston koko elinkaaren ajan.

Toimenpiteet 2018

- MS Office 365 käyttöönotto
- Sähköisten palveluiden kehittäminen: KAPA, lupapiste.fi, PTV jatkuu
- Kartoitus palvelimien siirrosta pilveen, Tiera/Fujitsu (aloitus 10/2017)
- SQL-palvelimen hankinta
- Dynastyn versiopäivitys
- Langattoman verkon tuotantokäyttö, projekti jatkuu
- Verkot kuntoon –hanke aloitettu 5/2017, loppuu 6/2018
- Tietotekninen tuki Presidentinvaali (mahdollisesti maakuntavaali myös)
- Virus- ja haittaohjelmiston päivitys (nykyinen sopimus katkolla 2/2018)
- Etälukion It-järjestelmien aloittamisjärjestelyissä mukana (Oulun kaupunki järjestää)
- Varajärjestelmien kehittäminen.

Toteutuminen

- MS Office 365 käyttöönotto
Projekti kesken, valmistuminen alkuvuodesta 2019
- Kartoitus palvelimien siirrosta pilveen, Tiera/Fujitsu, Kartoitus tehty
- Varhaiskasvatus Effica siirretty SaaS-palveluksi, Daisy korvattu Läsna-sovelluksella 3/2018
- Wilma siirretty SaaS-palveluksi 3/2018
- SQL-palvelimen hankinta (Suunnittelussa, tarvitaanko?)
Palvelinta ei hankita

- Dynastyn versiopäivitys
Päivitetty 6/2018
- Presidentinvaalit, IT-tuki (1/2018)
- Langattoman verkon tuotantokäyttö, (koko kunta)
Projekti kesken, Wlan vierasverkko käytössä kunnan kiinteistöissä alkuvuodesta 2019, virastodomain syksyllä
- Verkot kuntoon -hanke, loppuu 6/2018
Hankkeelle saatu jatkoaika 12/2018 saakka
- Virus- ja haittaohjelmiston päivitys
Päivitetty 1/2018
- Etälukion it-järjestelmien aloittamisjärjestelyissä mukana (Oulun kaupunki järjestää)
Lukio aloitti toimintansa 8/2018

Henkilöstöhallinto

Toiminta-ajatus

Hyvinvoiva henkilöstö tuottaa motivoituneesti tehokkaita palveluja.

Henkilöstöhallinnon tulosityksikön kuvaus

Tulosityksikkö sisältää yhteistoimintaryhmän (työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta ja työsuojelu) toiminnan ja työterveyshuollon. Oulun kaupunki ja Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri ovat perustaneet kunnallisen työterveyshuollon osakeyhtiön Työterveys Virta Oy:n, joka tuottaa kunnalle työterveyshuoltopalvelut.

Työterveyshuoltoon hyväksytyyn toimintasuunnitelman mukaan kuuluvat seuraavat palvelut:

lakisääteinen (lk 1) ehkäisevä ja työkykyä ylläpitävä toiminta

- työkykyä ylläpitävä toiminta varhaisen tuen toimintamallia noudattaen
- terveystarkastukset
- työyhteisötyö ja
- tapaturmien torjunta
- ensiapuvalmiuksien ylläpito

sairaanhoito (lk 2) laajuus sopimusmallin Kunta A mukainen

- työterveyshoitajan, fysioterapeutin ja työterveyslääkärin vastaanottopalvelut painottuen sairauksien varhaiseen toteamiseen ja hoitoon sekä työkyvyn arviointiin
- sairastumiseen liittyvät tutkimukset suunnitelman mukaisessa laajuudessa.

Päämäärä 2018

Tyrnävän kunta on hyvä työnantaja sekä ketterä, joustava ja jatkuvasti uudistuva työpaikka. Henkilöstön ja työnantajan vuorovaikutus on avointa ja demokraattista. Henkilöstö on ammattitaitoista, työhönsä innostunutta ja voi hyvin. Henkilöstön määrä eri yksiköissä on hyvin suunniteltu ja oikein mitoitettu. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen työkyky on hyvä.

Henkilöstön hyvinvointi on tärkeä asia niin työntekijän itsensä, työyhteisön, työnantajan kuin asiakkaiden eli kuntalaisten kannalta. Työhyvinvoinnin tavoitteena on edistää henkilöstön hyvinvointia ja sitä

kautta työtyytyväisyyttä ja kykyä uudistua muuttuvassa ympäristössä. Sujuva työ, toimiva työympäristö, työn kuormittavuuden hallinta ja työkykyisyyden ylläpitäminen ovat tekijöitä, joita tuetaan kunnassa. Hyvinvoiva henkilöstö pystyy vastamaan paremmin uusiin haasteisiin ja muutoksiin.

Itsensä johtaminen sekä työn ja muun elämän tasapaino luovat haastetta niin työntekijälle kuin työnantajalle, ja näiden työkalujen kehittäminen on ajankohtaista. Jokainen on osaltaan vastuussa siitä, että kehittää itseään työssä sekä antaa ja saa palautetta työstään esimieheltä tai työkaverilta.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Ennakoiva reagointi työkykyasioissa	Kevan ja työ-terveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö Kehittämiskeskustelut	Kehittämiskeskustelut käyty kaikkien kanssa.
	Joustavat toimintakäytännöt	Erilaisten vaihtoehtojen kartoittaminen.	Vaihtoehtomallin kokeilu
	Osastojen välinen yhteistyö	Esimiespalaverit	Säännölliset esimiespalaverit
	Laadukas toiminta ja yhteistyökykyinen henkilöstö.	Lähijohtaminen työyksiköissä. Toimintamallien yhtenäistäminen.	Yksiköiden yhteisten palaverien lisäksi virastopalaverit. Tilinpäätösinfo koko henkilöstölle
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Sairauspoissaolojen hallinta	Sairauspoissaolojen väheneminen	Sairauspäivien väheneminen viidellä prosentilla.
	Työtapaturmien ehkäisy	Ensiapukoulutettujen määrä 5 % henkilöstöstä.	Työtapaturmien väheneminen viidellä prosentilla. Vähintään 20 työntekijää saanut ensiapukoulutuksen.

Toteutuminen

Kevan ja työterveyshuollon kanssa on edelleen tehty yhteistyötä vuonna 2018 ja kehityskeskustelut on käyty kaikkien vakituisten työntekijöiden kanssa. Tavoite on saavutettu.

Yhteiset esimiesten ja ammattijärjestöjen edustajien kokoontumiset ovat jatkuneet ja niissä on ollut mm. työterveyshuolto kertomassa palveluistaan. Esimiesinfoja on pidetty säännöllisesti kuukausittain. Tavoitteet ovat täyttyneet.

Virastopalavereja on järjestetty lähes kuukausittain. Henkilöstölle ei järjestetty tilinpäätösinfoa vuonna 2018. Tavoite täyttyi osittain.

Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut vuonna 2018. Tavoite ei toteutunut. Eritasoisia ensiapukoulutuksia on järjestetty ja 5 % tavoite on saavutettu.

Tuki - ja sähköiset palvelut 110 Talous €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	294 145		294 145	262 381	-31 764	89,2
Toimintamenot	1 333 488	70 000	1 403 488	1 362 358	-41 130	97,1
Toimintakate	1 039 343		1 109 343	1 099 977	-9 366	99,2

HALLINTO- JA KEHITTÄMISOSASTON HANKKEET

Haurukylän Teollisuusalueen Masterplan -hanke

Kunnanhallituksen kokouksessa 26.6.2017 kunnanjohtaja on esitellyt katsauksessaan Haurukylän kiertotalouspuistoa koskevaa Masterplan -hanketta, johon on haettu rahoitusta Pohjois-Pohjanmaan liitolta. 27.6.2017 saapuneella päätöksellä on myönnetty maakunnan kehittämisrahaa hyväksytyn kustannusarvion mukaisesti toteutuneista kustannuksista enintään 33 040 euroa.

Hakemus käsitelty kunnanhallituksessa 31.7.2017 § 158.

Kehittämishankkeen kustannusarvio on yhteensä 47 200 euroa. Rahoitussuunnitelma: Maakunnan kehittämisrahaa 33 040 euroa, kunnan rahoitusosuus 14 160 euroa.

Hankkeen toteutusaika 19.6.2017 – 15.2.2018.

Hankkeen menot 2017 yhteensä 29 265,13 euroa, tulot 23 128,00 euroa, nettomenot 6137,13 euroa. Vuonna 2018 hankkeen menot olivat 18 441,43 euroa, tulot 9 912,00 euroa, nettomenot 8 529,43 euroa.

Loppuraportti valmistui 30.4.2018 mennessä.

4.5 SOSIAALI- JA TERVEYSOSASTO

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja terveyspalvelut turvaavat kuntalaisille tarvittavat peruspalvelut ja mahdollistavat hyvinvointia elämänkaaren kaikissa vaiheissa.

Tulosalueen kuvaus

Sosiaali- ja terveysosasto vastaa sosiaalipalveluista, iäkkäiden palveluista, vammaispalveluista, perusterveydenhuollosta ja erikoissairaanhoidosta.

Päämäärä 2018

Päämääränä on sosiaali- ja terveyspalvelujen oikea-aikaisuus ja saatavuus matalalla kynnyksellä kuntalaisille laatumukuloista mummoille ja vaareille. Palveluissa keskeistä on huomioida kaikissa ikäryhmissä asiakkaan omat voimavarat ja tukea niitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Palvelujen tuottamisessa keskeistä on yhdessä tekeminen osastojen kesken, mutta myös muiden hallintokuntien välillä. Lisäksi yhteistyötä tehdään seudun muiden kuntien, yritysten ja yhdistysten kanssa. Palvelut järjestetään toimintasuunnitelman ja talousarvion puitteissa.

Sosiaali- ja terveysosasto yhteensä 2018

	Menot €	Tulot €	Netto €
Sosiaali- ja terveysosasto	-21 021 035,92	1 250 838,94	-19 770 196,98
Hallinto	-150 543,85		-150 543,85
Sosiaalipalvelut palvelut	-2 344 883,39	340 853,18	-2 004 030,21
Iäkkäiden palvelut	-3 477 102,84	408 550,92	-3 068 551,92
Vammaispalvelut	-2 868 493,62	22 658,25	-2 845 835,37
Terveyspalvelut	-12 180 012,22	478 776,59	-11 701 235,63

Sosiaali- ja terveysjohtaja ja esimiehet osallistuivat sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun osallistumalla työryhmiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista velvoittavat julkisen sosiaalihuollon toimintayksiköt tallentamaan asiakasasiakirjat valtakunnallisesti keskitettyyn sosiaalihuollon arkistoon. Tämä valmistelu aloitettiin vuoden 2018 aikana maakunnallisen valmistelun myötä.

Kuljetuspalvelujen hankinta toteutettiin yhteishankintana sivistys- ja hyvinvointiosaston kanssa. Taloudellinen hyöty kuljetusten kilpailutuksesta näyttäytyy koko kunnan tasolla, mutta sosiaali- ja terveysosaston osalta kuljetuskustannukset kasvoivat jo vuoden 2018 aikana. Lastensuojelun kilpailutus toteutettiin seudullisena hankintana. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden kilpailutusta valmisteltiin vuoden 2018 aikana.

Vuoden 2018 aikana toteutettiin valvontakäynnit molempiin kunnan alueella toimiviin yksityisiin iäkkäiden asumispalveluyksiköihin sekä kunnan alueella toimivaan lasten ja nuorten tilapäishoidon yksikköön. AVI teki tarkastuskäynnin kunnan alueella sijaitsevaan kehitysvammaisten asumispalveluyksikköön, tälle käynnille osallistui myös kunnan edustaja.

Hankkeet

Hyvän mielen paikat – hanke

Tyrnävällä 9. maksatuskauden tavoitteena oli tulosten levittäminen sekä toiminnan jatkumisen varmistaminen. Hyvän mielen -toiminnassa toteutettiin mm seuraavia asioita: penkkikahvilat, sieniretki, laattikopuutarhan viljely. Tyrnävän Temmeksen Hyvän mielen maanantain toiminta jatkui kyläläisten voimin. Tyrnävän loppuseminaarina toteutettiin puuveistosten veistäminen syyskuussa 2018. Veistoksista pidettiin veistosnäyttely sekä hanke oli esillä syyskuussa Tyrnävän Perunamarkkinoilla sekä kirjastossa. Aluevastaava kertoi syksyn 2018 aikana hankkeen tuloksista ja loppujulkaisua jaettiin kunnan työntekijöille sekä valtuutetuille.

SOSIAALI- JA VAMMAISPALVELUT

Toiminta-ajatus

Sosiaalihuollon peruspalveluilla tuetaan kuntalaisten hyvinvointia moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen. Perusarvoina ovat asiakaslähtöisyys, inhimillisyys, luotettavuus ja oikeudenmukaisuus. Palvelutarpeen arvioinnilla arvioidaan yksilöllisesti, millä palveluilla asiakkaan tarpeisiin pystytään parhaiten vastaamaan. Peruspalvelujen avulla tuetaan asiakkaan ja perheen hyvinvointia, edistetään suoriutumista elämän vaiheissa, ylläpidetään toimintakykyä, turvallisuutta jo ennen kuin tuen tarve edellyttää erityispalveluja. Työ on ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia.

Tulosalueen kuvaus

Sosiaalihuollon peruspalveluilla tarkoitetaan helposti saavutettavia palveluja, joihin kuka tahansa voi hakeutua tuen tarpeiden ilmetessä. Sosiaalihuollon peruspalveluihin sisältyvät lapsiperheiden peruspalvelut, työikäisten peruspalvelut, iäkkäiden peruspalvelut ja perheoikeudelliset palvelut. Sosiaalihuollon erityispalvelujen tarkoituksena on antaa intensiivistä ja kohdennettua tukea niille asiakasryhmille, joiden kohdalla peruspalvelut eivät ole riittäviä. Sosiaalihuollon erityispalveluihin kuuluvat lastensuojelu, vammaispalvelut ja päihdehuolto.

Työllisyystoiminta ja Tyrnävän paja sisältyvät sosiaalipalvelujen kokonaisuuden alle.

Päämäärä 2018

Tyytyväiset kuntalaiset, jotka luottavat kunnan tuottamiin palveluihin. Varhaisen tuen avulla tarjotaan perheille apua ennen tilanteiden vaikeutumista. Kaikille turvataan tasavertaiset elämisen edellytykset.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	<p>Kuntalaisten hyvä, terve ja itsenäinen elämä</p> <p>Työllisyyden edistäminen</p> <p>Nuorten työpaja- ja Versotoiminnan vahvistaminen</p> <p>Ammattitaitoisen ja riittävä henkilökunta</p>	<p>Yksilöllinen palvelutarpeen arviointi ja päätöksenteko</p> <p>Asiakas-, kuntoutus-, aktivointi- ja ehkäisevän toimeentulotuen palvelusuunnitelmat Työllisyystoimenpiteiden turvaaminen kunnassa Kuntouttavan työtoiminnan paikkojen lisääminen</p> <p>Seinättömän paja-toiminnan kehittäminen</p> <p>yöhyvinvointiin panostaminen, hyvinvointijohtaminen</p> <p>Selkeät ja yhdessä sovitut toimintamallit sosiaalipalveluissa Työn kuormittavuuden hallinta</p>	<p>THL:n kyselyt</p> <p>Kunnan maksaman työmarkkinatuen maksu-osuuden aleneminen, Kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevien asiakkaiden määrä</p> <p>Asiakkaiden jatkopolujen tehostuminen</p> <p>Sosiaalityön henkilöstön mitoitus; kohtuullinen asiakasmäärä/työntekijä</p> <p>3–10 koulutuspäivää / työntekijä / vuosi</p>	<p>4, kaksi toimeentulotuen ja kaksi lastensuojelun määräraajoista</p> <p>Toteutui, aleni 61202,00 €</p> <p>Toteutui, asiakkaita keskimäärin 17-23/kk ja päiviä 1278</p> <p>Ls-asiakkaat 32,5/työntekijä Shl-asiakkaat 37,5/työntekijä</p> <p>Toteutui</p>
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	<p>Toimivat palveluprosessit</p> <p>Paikallinen ja alueellinen yhteistyö</p> <p>Perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen</p>	<p>Palveluprosessit sosiaalipalveluissa</p> <p>Poikkihallinnollinen yhteistyö palveluiden ja toimintamallien kehittämisessä niin paikallisesti kuin alueellisestikin</p>	<p>Toimivat ja kustannustehokkaat palveluprosessit.</p> <p>Yhteistyöllä muodostetaan uusia toimivia toimintamalleja ja kehitetään entistä toimintaa tukemaan kuntalaisten hyvinvointia</p>	

Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Tavoitteiden, toiminnan ja talouden tasapaino	Palvelujen oikea-aikaisuus käytettävissä olevin resurssein. Saumaton yhteistyö palvelujen tuottamisessa Ostopalvelujen määrä	Asiakasmäärät, sijoitukset, hoitopäivät, kustannukset / asukas Ostopalveluja korvataan omalla toiminnalla	
---	---	--	--	--

Toimeentulotuen osalta perustoimeentulotuen päätöksistä vastasi vuonna 2018 KELA. Tyrnävän kunnassa oli 78 toimeentulotukea saaneita kotitalouksia, joista täydentävää toimeentulotukea sai 69 (30 uutta hakijaa). Toimeentulotukea myönnettiin n. 10 200 € vähemmän (25 %) kuin talousarvioon oli varattu määrärahaa.

Lastensuojeluilmoituksia vastaanotettiin vuoden aikana 233 ja sosiaalihuoltolain mukaisia yhteydenotopyyntöjä 48. Lastensuojelun avohuolto jatkui monipuolisena. Jälkihuollon piirissä oli alle kymmenen nuorta. Sijoitetuille lapsille on tehty asiakassuunnitelmat. Vuoden lopussa lastensuojelun asiakasmäärä oli 65. Sosiaalihuoltolain mukaisia asiakkaita (ehkäisevä lastensuojelu) oli 75 joulukuussa 2018.

Lastenvalvoja vahvisti 112 elatusapusopimusta ja 40 sopimusta lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja asumisesta vuonna 2018. Isyyden selvityksiä tehtiin 22, pääosin neuvolassa tehdyllä isyyden tunnustamisella.

Sosiaalityö on ollut suunnitelmallista ja asiakkaille on tehty asiakassuunnitelmia ja kehitysvammaisille asiakkaille erityishuolto-ohjelmat erityishuollon johtoryhmässä. Vuoden 2018 lopussa kriteerien mukaisesti omaishoidontuki oli myönnetty 38 asiakkaalle.

Työllisyystoiminta

Kunnan kesätyöllistäminen/kesätyöseteli (280€/henkilö) jaettiin kaikille 9.luokkalaisille (124 henkilöä). Heistä kuntaan työllistyi 74 henkilöä ja kunnan ulkopuolelle työllistyi 36 henkilöä (yrityksiin 21, kotitalouksiin 14, yhdistyksiin 1). Kesäyrittäjästukea hakeneiden nuorten määrä oli 18 henkilöä ja yrityksiin määrä 12 kpl. Nuorista kaikki hakivat kesäyrittäjästuen 1. erän. Toisen erän haki 16 nuorta.

Kunta työllisti vuoden 2018 aikana palkkatuella 60 henkilöä

- sivistys- ja hyvinvointiosasto 26 henkilöä
- sosiaali- ja terveysosasto 15 henkilöä
- ympäristö- ja tekninen osasto 16 henkilöä
- hallinto- ja kehitysosasto 3 henkilöä

Myönteisiä kuntalaispäätöksiä tehtiin 3:sta tyrnäväläisestä työnhakijasta. Ryhmämuotoiseen työnhaunvalmennukseen osallistui 20 työnhakijaa ja henkilökohtaisessa ohjauksessa kävi vuoden 2018 aikana noin 70 henkilöä. Kuntouttavan työtoiminnan päiviä oli yhteensä 1256. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli keskimäärin noin 15 – 20 henkilöä / kuukausi. Lisäksi sosiaaliseen kuntouttavaan toimintaan osallistui 2-3 henkilöä / kuukausi.

Yhteistyötä toteutettiin yritysten, yhdistysten, te-palveluiden, oppilaitosten ja eri hankkeiden kanssa kuntalaisten työllistymisen edistämiseksi ja koulutusvaihtoehtojen kartoittamiseksi. Nuorten kohdalla (alle 30 vuotiaat) yhteistyökumppanina etsivä nuorisotyöntekijä.

Työmarkkinatuen kuntaosuus (300 ja 1000 päiväiset kuntaosuuslistalaiset) maksoivat kunnalle 194 321€ (vuonna 2017 255 523€).

300 + 1000 Päivää		
Kuukausi	Henkilöitä	Maksuosuus
Tammikuu	37	13 929 €
Helmikuu	36	11 813 €
Maaliskuu	40	14 913 €
Huhtikuu	38	11 341 €
Toukokuu	37	11 496 €
Kesäkuu	39	12 850 €
Heinäkuu	49	22 365 €
Elokuu	52	20 533 €
Syyskuu	47	14 514 €
Lokakuu	57	20 653 €
Marraskuu	62	21 167 €
Joulukuu	51	18 747 €
	Yhteensä €	194 321 €

Työttömyysaste

Noudattaa valtakunnallista linjaa ja on keskiarvojen sisäpuolella

	2017				2018			
	syys	loka	marras	joulu	syys	loka	marras	joulu
Tyrnävä								
työvoima	2842	2842	2 842	2 842	2853	2 853	2 853	2 853
työttömyysaste	8,7	8,6	9,3	10,1	7,2	7,6	8,3	8,9
työnhakijat yhteensä	246	244	265	288	205	218	237	255
alle 20-vuotiaat	10	9	10	10	8	7	5	5
alle 25-vuotiaat	28	29	29	34	18	23	23	27
yli 50-vuotiaat	99	100	108	116	84	84	97	99
yli vuoden työttömänä	77	70	68	70	50	50	57	54
Pohjois-Pohjanmaa								
työvoima	186 439	186 439	186 439	186 439	186 593	186 593	186 593	186 593
työttömyysaste	11,6	11,6	11,7	12,8	9,5	9,6	9,6	10,8
työnhakijat yhteensä	21 660	21614	21 823	23 908	17 722	17 823	17 891	20 064
alle 20-vuotiaat	824	768	714	848	748	726	631	790
alle 25-vuotiaat	3 413	3 355	3 293	3 837	2 911	2 891	2 756	3 333
yli 50-vuotiaat	7 085	7 162	7 330	7 793	5 853	5 963	6 014	6 492
ylivuoden työttömänä	7 240	7 079	6 948	7 051	5 273	5 174	5 049	5 080

Sosiaali ja terveys- osaston hallinto €	Alkuperäinen talous- arvio	Talousar- viomu- tokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poik- keama	Tot.%
Toimintatulot						
Toimintamenot	-147 792		-147 792	-150 544	2 752	101,9
Toimintakate	-147 792		-147 792	-150 544	2 752	101,9

Sosiaalipalvelut €	Alkuperäinen ta- lousarvio	Talousar- viomu- tokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	198 860		198 860	340 853	-141 993	171,4
Toimintamenot	-1 906 666	-415 000	-2 321 666	-2 344 883	23 217	101
Toimintakate	-1 707 806	-415 000	-2 122 806	-2 004 030	-118 776	93,9

Vammaispalvelut €	Alkuperäinen talous- arvio	Talous- ar- viomu- tokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	20 500		20 500	22 658	- 2 158	110,5
Toimintamenot	-2 490 002	-400 000	-2 890 000	-2 868 493	-21 508	99,3
Toimintakate	-2 469 502	-400 000	-2 869 502	-2 845 835	-23 667	99,2

IÄKKÄIDEN PALVELUT

Toiminta-ajatus

lääkäiden palveluissa tuetaan iäkkäiden elämänlaatua, itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä asumista omassa kodissa mahdollisimman pitkään. Iäkkäiden palveluissa noudatetaan kuntouttavaa työtettä ja iäkkään ihmisen kaikki omat voimavarat pyritään huomioimaan. Iäkkäistä ihmisistä suurin osa on varsin terveitä ja hyväkuntoisia. Terveet elintavat ja liikunta ovat painopisteinä.

Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti joko julkisena tai yksityisenä toimintana. Mahdollisia uusia toimintamalleja ja yhteistyötahoja kartoitetaan ja kokeillaan palvelujen tuottamisessa tavoitteena kustannustehokkaita ja sujuvasti toimivia palveluita.

Tulosalueen kuvaus

lääkäiden palvelujen keskeiset sisältöalueet ovat tukipalvelut, omaishoito, päivätoiminta, kotihoito sekä ympärivuorokautinen asumispalvelu.

Päämäärä 2018

lääkäiden väestöryhmän huomioimiseksi kunnan on pystyttävä tarjoamaan tarvittaessa mahdollisuus toimintakykyiseen ikääntymiseen. Yhtä lailla tulee turvata elämän loppuvaiheessa tarvittava huolenpito.

Ennaltaehkäisevää toimintaa ja kotona asumisen mahdollistavia palveluja kehitetään. Puolesta tekemisen sijaan noudatetaan aktivoivaa toimintatapaa, jossa ohjaus ja neuvonta korostuvat. Iäkkään osallisuutta omien palvelujensa suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa pyritään entisestään vahvistamaan.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia (koulutuksella)	<p>lääkäiden hyvä, mahdollisimman terve ja itsenäinen elämä</p> <p>Ammattitaitoinen ja riittävä henkilöstö</p>	<p>Palveluohjaus, yksilöllinen palvelutarpeen arviointi</p> <p>Työhyvinvoinnin parantaminen ja kuormittavuuden hallinta.</p>	<p>Henkilöstömitoituksen hyvän tason säilyttäminen.</p> <p>Henkilöstön joustava käyttö palvelutarpeen mukaisesti (Kotola/ kotihoito).</p> <p>3-10 koulutuspäivää/ tt/vuosi</p>	<p>0,56</p> <p>Toteutui.</p>
Avoin kuuleva vuorovaikutus	<p>Toimivat palveluprosessit ja rakenteet</p> <p>Asiakkaille annettava välitön työaika</p> <p>Turvallinen lääkehoito</p> <p>Asiakkaan osallisuus</p>	<p>Välittömän työajan/ käyntimäärien seuranta</p> <p>Asiakkaan kokonaislääkityksen tarkistaminen vuosittain /lääkäri.</p> <p>Koneellisen annosjakelun käyttöönotto.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelmiin kirjaaminen / %</p>	<p>Yhteisesti sovitut toimintaohjeet ja prosessikuvaukset</p> <p>Asiakkaille annettava välitön työaika lisääntyy. Kotihoidossa välitön työaika vähintään 55%.</p> <p>Turvallinen lääkehoito toteutuu kaikilla osa-alueilla</p> <p>Koneellinen annosjakelu/ asiakasmäärä/ kotihoito</p> <p>Asiakkaan oman mielipiteen kuuleminen ja kirjaaminen 100%</p> <p>Hyvinvointia edistävät käynnit kaikille 75- vuotta täyttävälle.</p> <p>Asiakaskyselyjen toteuttaminen.</p>	

	Yhteistyö	Yhteistyö eri tahojen kanssa(vanhusneuvosto,järjestöt, seurakunta, julkinen, yksityinen)	Yhteistyöllä muodostetaan uusia toimivia toimintamalleja ja kehitetään toimintaa.	
Vastuullinen ja pitkäjänteinen talouden hoito	Talouden ja toiminnan tasapaino Palvelujen riittävyys, monipuolisuus ja tarkoituksenmukaisuus Iäkkäät asiakkaat saavat tarkoituksenmukaiset palvelut oikea-aikaisesti ja sujuvasti.	Toiminnan ja kustannusten seuranta Erilaisia tukitoimintoja, kuten kotihoito, päivätoiminta ja intervalli- ja kuntoutusjaksoja hyödyntäen tuetaan kotona asuamista mahdollisimman pitkään	Resurssien käyttö kustannustehokasta ja toiminta laadukasta 75 vuotta täyttäneistä kotona asuvia 91 % Palvelutarpeen arviointi lain edellyttämässä aikarajoissa 100%. Hoito- ja hoiva takuu toteutuu. 75 vuotta täyttäneistä säännöllisen kotihoidon asiakkaita 14 % 75 vuotta täyttäneistä omaishoidon tuen piirissä 6 % 75 vuotta täyttäneistä tehostetussa palveluasumisessa 7 % 75 vuotta täyttäneistä pitkäaikaisessa laitoshoidossa (hoivaosastolla) 3 % Odotusaikojen seuranta	v.2018 85,6 % Toteutui. v 2018 11,5 % v 2018 5,9 % v 2018 13,8 %

Vuoden 2018 aikana toimintakäytäntöjä muutettiin asiakaslähtöisemmäksi I & O kärkihankkeen mukaisesti. Kotiin annettavien palvelujen osalta toteutettiin vuoden 2018 aikana yökotihoidokokeilu. Yökotihoito jäi arvioinnin jälkeen pysyväksi palveluksi. Päivätoiminnan kehittämiseen tehtiin suunnitelma vuoden 2018 aikana. Selvitystä koneelliseen lääkkeenjakeleluun, ANJA-annosjakelun, aloittamisesta iäkkäiden palveluiden asiakkaille aloitettiin vuoden 2018 lopulla. Iäkkäiden palveluissa toteutettiin asiakastytyväisyyskysely Kotolan (tehostettu palveluasuminen) asiakkaille huhtikuussa 2018.

Vanhusneuvosto kokoontui säännöllisesti syksyn 2018 aikana. Vanhusten viikon juhlatilaisuus järjestettiin yhteistyössä seurakunnan ja yksityisten palveluntuottajien kanssa. Valtuustoaloitteen pohjalta hankittiin 260 paria kenkien liukusteita, jotka jaettiin yli 65-vuotiaille omaishoidettaville ja omaishoitajille sekä kotihoidon asiakkaille. Lisäksi liukusteita jaettiin eläkeläisten kerhoissa.

Kotihoidon ja Kotolan henkilöstö yhdistettiin toiminnallisesti syksyllä 2018. Kotolan tehostetun palveluasumisen yksikössä mitoitukseksi vahvistettiin 0,56. Henkilöstö oli mukana toiminnan kehittämisessä: kehittämistä koordinoi iäkkäiden palveluiden kehittämistyöryhmä, jossa olivat mukana henkilöstön edustajat. Iäkkäiden palveluiden henkilöstölle järjestettiin saattohoitokoulutusta ja alkusammutuskoulutusta.

lääkäiden palvelut €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatulot	434 430		434 430	408 551	25 879	94,0
Toimintamenot	-3 239 350	-305 000	-3 544 350	-3 477 103	-67 247	98,1
Toimintakate	-2 804 920	-305 000	-3 109 920	-3 068 552	-41 368	98,7

TERVEYSPALVELUT

Toiminta-ajatus

Terveyspalvelujen tehtävä on ylläpitää ja edistää kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia tarjoamalla tarpeiden mukaiset perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut.

Tulosalueen kuvaus

Terveyspalvelujen tulosalueeseen kuuluvat vastaanottotoiminta, kuntoutus, röntgen- ja laboratoriopalvelut, sairaankuljetus, terveysneuvonta, perusterveydenhuollon laitoshoido, suun terveydenhuolto ja erikoissairaanhoido.

Päämäärä 2018

Toiminnan päämääränä on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Terveet elämäntavat ja liikunta nähdään terveysneuvonnan painopisteinä. Jatketaan asiakaslähtöisyyden ja kokonaisvaltaisen arvioinnin korostamista toiminnassa, yhteistyössä muiden osastojen ja hallintokuntien kanssa. Kuntalaisille järjestetään sujuva hoitotakuun toteuttava palveluihin pääsy ja sovitun hoidonporrastuksen puitteissa toimivat palveluketjut erikoissairaanhoidossa. Uusia toimintamalleja ja yhteistyötahoja kartoitetaan ja kehitellään palvelujen tuottamisessa tavoitteena kustannustehokkaat ja sujuvasti toimivat palvelut.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia (koulu- tuksella)	Riittävät ja tasa- puoliset palvelut perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa	Perusterveydenhuollon hoidon tarpeen arviointi, resurssien oikea kohdentaminen ja tehokas käyttö	Hoitotakuu toteutuu perusterveydenhuollossa Erikoissairaanhoidon hoitotakuun toteutumisen seuranta	
	Ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen kaikissa ikäryhmissä	Henkilökunnan liikuntakoulutus	Kaikissa toiminnoissa huomioidaan terveisiin elämäntapoihin ja liikuntaa ohjaaminen	
		Neuvolan ja koulu- terveydenhuollon tarkastukset.	Terveyden kartoitus, riskitekijöihin puuttuminen ja terveisiin elintapoihin ohjaus	
		Sairauksien seurantaa väestössä	Seulonnat toteutuvat asetuksen mukaisina	
		Työttömien terveystarkastukset	Tarkastukset toteutuvat ja johtavat tarvittaessa toimenpiteisiin, kunnan sisäinen yhteistyö.	
		Seniorineuvolan toiminta	Ikäihmiset saavat ohjausta ja neuvontaa oikea-aikaisesti	
		Neuvolan perhetyö	Oikein kohdennettu ja oikea-aikainen, matalan kynnyksen apu tukea tarvitseville perheille	
		Kuntoutus	Monipuolinen ryhmätoiminta matalalla kynnyksellä yksilöohjauksen tukena	
	Ennaltaehkäisevä suun terveydenhuolto		Tarkastustoiminta ja tarvittaessa toimenpiteisiin ohjaaminen toteutuu suunnitellusti.	

<p>Avoin ja kuuleva vuorovaikutus</p>	<p>Paikallinen ja alueellinen yhteistyö.</p> <p>Ammattitaitoinen ja riittävä henkilökunta</p>	<p>Osallistuminen poikkialueelliseen palveluiden kehittämiseen ja yhteistyö muiden hallinnonalojen kanssa</p> <p>Alueellinen yhteistyö maakuntautuudistukseen tähdäten</p> <p>Työhyvinvointiin panostaminen, hyvinvointijohtajuus</p> <p>Selkeät, yhdessä sovitut toimintamallit. Toimipaikkakoulutusten järjestäminen</p>	<p>Yhteistyöllä muodostetaan uusia toimivia toimintamalleja ja kehitetään entistä toimintaa tukemaan kuntalaisten hyvinvointia</p> <p>Uudet mallit omaksumaan tehokkaasti omaan toimintaan soveltaen. Huomioidaan kuntalaisten etuja mm. palvelujen saantia suunniteltaessa.</p> <p>Henkilömitoituksen riittävä taso. Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö Työn kuormituksen tasaaminen.</p> <p>5-6 koko terveyskeskuksen toimipaikkakoulutuspäivää/ vuosi.</p> <p>Täydennyskoulutusta 3-10 koulutuspäivää/ työntekijä/vuosi</p> <p>Poissaolojen määrä</p>	
<p>Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito</p>	<p>Tarkoituksenmukainen erikoissairaanhoidon käyttö</p>	<p>Hoidon oikea porrastus ja hoidon ja läheteiden toteutuminen kiireettömän hoidon perusteiden mukaisesti</p>	<p>Hoitopäivien ja hoitokäyntien määrä Erikoissairaanhoidon tapahtuu tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti Kustannusten kasvun hillitseminen Kustannukset/asukas</p>	

Terveyskeskuksen henkilöstöressurssissa ei tapahtunut muutoksia vuoden aikana. Kustannusten osalta perusterveydenhuollon toiminta toteutui kokonaisuutena budjetoidun mukaisesti. Toimintamenojen ylitys budjetoidusta johtuu erikoissairaanhoidon kustannuksista.

Hoitotakuu toteutui vuoden 2018 aikana. Odotusajat olivat keskimäärin n. 1 kk lääkärin kiireettömälle vastaanotolle, 5-6 kuukautta hammaslääkärin vastaanotolle.

Ennaltaehkäisevän työn osalta neuvolatoiminnassa on osallistuttu perhekeskusmallin mukaisen toiminnan suunnitteluun. Ikäperusteiset tarkastukset on toteutettu ohjelman mukaisesti niin neuvolassa kuin hammashuollossakin. Työttömien terveystarkastuksia on toteutettu sairaanhoitajan ja lääkärin vastaanotoilla ja hoitoa tai arviointia tarvitsevia asiakkaita on ohjattu edelleen tarpeen mukaan jatkohoidon ja -selvittelyiden piiriin. Elintapaohjaus korostui vuoden aikana järjestetyissä terveyskeskuksen henkilöstön koulutuspäivissä, joissa aiheena oli vuoden aikana mm. ylipainoisuus ja sen hoito, verenpainetauti ja sydänsairaudet ja diabetes.

Kuntoutuksen ryhmätoiminnassa ei tapahtunut laajentumista vuoden aikana, mutta aiemmin toimineet ryhmät jatkoivat myös vuoden 2018 aikana. Mielenterveyspalvelujen jonotilanne oli aiempaa parempi koko vuoden 2018 ajan.

Vuoden aikana toteutettiin terveyskeskuksen lattioiden remontoinnin viimeinen vaihe. Vaikutukset sisäilmaan ovat seurannassa ja sisäilmatyöryhmän toiminta jatkuu. Sosiaali- ja terveystoimen yhteisten tilaratkaisujen suunnittelua oli käynnistetty vuoden 2017 aikana, mutta suunnittelun jatkamisesta päätettiin luopua toistaiseksi maakuntauudistuksen lakiesitysten muututtua siten, että sosiaalipalvelujen ja terveyspalvelujen samassa toimipisteessä tarjoamisen painottamista vähennettiin.

Erikoissairaanhoidossa hoitotakuu toteutui pääosin. Sairaanhoitopiirin tietojen mukaan 31.12.2018 hoidon tarpeen arviota odotti 136 tyrnäväläistä, joista 24 oli odottanut yli 3 kuukauden ajan. Hoitoa odotti 108 henkilöä, kukaan ei ollut odottanut yli 6 kuukauden ajan.

Erikoissairaanhoidon kysyntä väheni 0.4% (sairaanhoitopiirin jäsenkunnissa keskimäärin kasvua 4,6%), mutta hoitajaksojen määrä kasvoi 7,4%. Erikoissairaanhoidon laskutus pysyi entisellään (-0.6%, jäsenkunnat keskimäärin +1,6%).

Terveyspalvelut €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	504 975		504 975	478 777	26 198	94,8
Toimintamenot	-10 836 479	-1 600 000	-12 436 479	-12 180 012	-256 467	97,9
Toimintakate	-10 331 504	-1600 000	-11 931 504	-11 701 236	-230 268	98,1

4.6 SIVISTYS- JA HYVINVOINTIOSASTO

Toiminta-ajatus

Sivistys- ja hyvinvointiosasto antaa hyvät lähtökohdat yksilön kasvuun ja itsensä kehittämiseen sekä valmiudet menestyä erilaisissa toimintaympäristöissä. Palveluilla luodaan edellytyksiä kuntalaisten henkille ja fyysiselle hyvinvoinnille tarjoamalla laadukkaita opetus-, varhaiskasvatus- ja vapaa-aikapalveluita.

Tulosalueen kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointiosaston tulosalueeseen kuuluvat hallinto, opetus-, varhaiskasvatus- ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut.

Päämäärä 2018

Sivistys- ja hyvinvointiosaston palvelut ovat monipuolisia ja laadukkaita, palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa tehdään yhteistyötä seudun muiden kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kuntalaisten osallisuutta vahvistetaan ja kuntalaisia kuunnellaan palvelujen kehittämisen ja uudistamisen osalta. Palvelut järjestetään toimintasuunnitelman ja talousarvion puitteissa yhdessä osaston eri yksiköiden ja kunnan muiden osastojen kanssa.

Henkilöstön osaamista ja ammattitaitoa tuetaan koulutuksella, hyvinvointia edistetään avoimella ja kuulevalla vuorovaikutuksella ja yhteisesti sovitulla käytänteillä sekä mahdollisuudella osallistua oman työn kehittämiseen.

Sivistys- ja hyvinvointiosasto yhteensä 2018

	Menot	Tulot	Netto
Sivistys- ja hyvinvointi v.2018	-15 775 322	972 237	-14 803 086
Hallinto	-174 182	29 594	-144 588
Opetuspalvelut	-10 247 904	434 057	-9 813 847
Varhaiskasvatuspalvelut	-4 505 419	414 263	-4 091 155
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	-847 817	94 321	-753 496

Sivistys- ja hyvinvointi €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	904 827		904 827	972 237	-67 410	107,4
Toimintamenot	-16 191 845		-16 191 845	-15 775 322	-416 523	97,4
Toimintakate	-15 287 018		-15 287 018	-14 803 086	-483 932	96,8

SIVISTYS- JA HYVINVOINTIOSASTON HALLINTO

Painopisteet	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	Oppilaalle kyetään tarjoamaan paras mahdollinen koulu- paikka	Oman palvelutarjonnan laadukkuus ja monialainen yhteistyö. Oman tuotannon lisäksi erityistapauksissa koulupaikkojen ostomuilta lähialueen opetuksen järjestäjiltä.	Koulujen hyvinvointiprofiilit Muut asiakaskyselyt oppilaille ja huoltajille Huoltajilta saatu palaute Oppilashuollosta kerätty palaute Sijoittuminen jatko-opintoihin	koottu opetus- ja varhaiskasvatuspalveluissa 100%
	Henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin edistäminen	Kehitetään prosesseja työssä jaksamiseen ja kokemusten jakamiseen Yhteistyö lähikuntien henkilöstön täydennyskoulutuksessa	Osallistujien määrä ja palaute Työtyytyväisyys	5 kpl
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Lautakunta antaa strategisen ohjauksen osaston toiminnalle	Asiat lautakunnalle valmistellaan hyvin. Merkittävät asiat esitellään valmisteluvaiheessa ajankohtaiskatsauksissa.	Päätöksenteon joustava eteneminen ja	toteutui
	Yksiköiden johtajat toimivat operatiivisella tasolla kunnan ja sivistysosaston strategian toteuttamiseksi Osastokokous 4-6 krt/v	Yhteiset hankkeet Osavuosisraportit Talousarvion tavoitteiden toteutuminen.	Kehityskeskustelut Yhteiset tilaisuudet Uusien kehittämishankkeiden määrä	Pidetty kaikkien yksiköiden esimiesten kanssa. Esimiesinfot 3 kpl

	Viestintä sisäinen ja ulkoinen	Prosessien kehittämisen Uusien työkalujen ja menetelmien käyttöönotto Kuntalaisten kuuleminen ja osallistaminen	Palaute, tiedotteiden ja julkaisujen määrä Tilaisuuksien määrä	kts. opetus-, vaka- ja kuva- palvelujen taulukot
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta sivistysosastolla järjestetään talousarvion ja toimintasuunnitelman puitteissa	Talouden toteuman seuranta kuukausittain Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosisiraporttien yhteydessä	Talousarviossa py-syminen Osavuosisiraportit	rehtorikoukset tulospalaverit 2 kpl
Omaleimainen ja mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö	Sivistysosaston eri yksiköissä huomioidaan kunnan monimuotoinen ympäristö ja toteutetaan ympäristösivistyksen periaatteiden mukaisia toimintamalleja	Ympäristön, rakennetun ja rakentamattoman huomioiminen opetuspalvelujen ja kulttuuri- ja vapaa- aikapalvelujen toiminnassa	Tapahtumien ja osallistujien määrä	kts. kulttuuri- ja vapaa-aika palvelujen taulukko

Kuljetuspalvelujen hankinta toteutettiin yhteishankintana sosiaali- ja terveysosaston kanssa. Taloudellinen hyöty kuljetusten kilpailutuksesta näyttäytyy koko kunnan tasolla, opetuspalveluissa erityisesti. August Sahlsten -lukio aloitti toimintansa syksyllä 2018 ja sen myötä parantui tyrnäväläisten nuorten mahdollisuus käydä lukiota kotikunnassaan.

Sivistys- ja hyvinvointiosaston keskeisiä kehittämiskohteita vuonna 2018 ovat olleet hallinnon prosessien kehittäminen, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen uudistaminen ja talouden tasapainottamisen toimenpiteiden käynnistäminen. Markkuun koulu lakkautettiin valtuuston päätöksellä 7.5.2018 ja oppilaat ja henkilökunta siirtyivät kunnan muihin kouluihin 1.8.2018 alkaen.

Osallisuuden, kansainvälisyyden ja digitalisaation edistäminen on ollut sivistys- ja hyvinvointiosaston läpileikkaava teema vuoden 2018 aikana. Uudistuneen organisaattiorakenteen myötä on kehitetty toiminnan prosesseja ja jaettu osaamista eri yksiköiden ja kunnan osastojen kesken.

EU:n tietosuojasetuksen voimaantulon myötä on sivistys- ja hyvinvointiosastolla käynnistetty asetuksen edellyttämät toimenpiteet, henkilökunta on osallistunut koulutuksiin ja rekisteriselosteet on päivitetty ajan tasalle.

Hyvinvointityö

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Se on tietoista voimavarojen kohdentamista kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Käytännössä kyse on tehtävistä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen,

sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Näitä tehtäviä toteutetaan kunnan kaikilla toimialoilla. Edistämällä hyvinvointia ja osallisuutta parannetaan kuntalaisten elämänlaatua, lisätään työllisyyttä, työkykyä ja tuottavuutta ja hillitään sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua (THL).

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja vastaa yhdessä sosiaali- ja terveystoimintajohtajan sekä kunnan hyvinvoinnin edistämisen työryhmän kanssa Tyrnävän laajan hyvinvointikertomuksen ja vuosittaisten hyvinvointikatsaus-ten laatimisesta. Terveystoimintalaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnat valmistelemaan hyvinvointikertomuksen, joka on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta, väestön terveydestä ja hyvinvoinnista, väestöryhmittäisistä hyvinvointi- ja terveyseroista, terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin, ehkäisevän työn kustannuksista ja mahdollisista vaikutuksista sekä tavoitteista ja toimenpiteistä. Tavoitteita ja toimenpiteitä tarkennetaan ja painopisteitä valitaan vuosittain. Laaja hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen, strategiatyön, talouden ja toiminnan suunnittelun, arvioinnin sekä raportoinnin työväline. Hyvinvointikertomus täydentää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevia näkökulmia strategian, toiminnan ja talouden suunnittelussa. Hyvinvointikertomuksen avulla määritetään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet, kehittämiskohteet, haasteet, vahvuudet, tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointimittarit.

Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointikertomus hyväksyttiin valtuustossa 12.11.2018.

Vuonna 2018 kunnan HYTE- ryhmä kokoontui kuusi kertaa, hyvinvointiin liittyviä tapahtumia järjestettiin neljä kpl ja kuntalaisille toteutettiin hyvinvointikysely otakantaa.fi alustan kautta.

Hankkeet

Nojat- hanke

Tyrnävän kunnassa on toteutettu (10/2015- 7/2018) NOJAT- nuorten ohjaus ja auttaminen tulevaisuuteen –hanke, jota on tukenut Euroopan sosiaalirahasto. Hanke täydensi ja kehitti tarvelähtöisesti nuorille suunnattuja kunnan peruspalveluja ja vahvisti ylläpitämistä muutosprosessia.

Hankkeen tavoite oli 15-29 -vuotiaiden nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen verkostoyhteistyötä kehittämällä. Toiminnan pääpaino oli ehjän koulutuspolun luomisessa erityisesti siirryttäessä perusasteelta toiselle asteelle. Hankkeen tavoitteet ja konkreettinen toiminta olivat yhteneviä sivistys- ja hyvinvointiosaston toimintasuunnitelman, strategisten painopistealueiden sekä uuden opetussuunnitelman ja nuorisolain uudistusten kanssa. Hankkeella tuettiin myös sivistys- ja hyvinvointiosaston painopistealueisiin liittyvää opetus- ja nuorisotoimen henkilöstön täydennyskoulutusta. Hankkeessa tuettiin malli ennaltaehkäisevästä ja korjaavasta verkostoyhteistyöstä. Hankkeen toiminta edellytti avoimen ja kuulevan vuorovaikutuksen ja yhdessä tekemisen kulttuurin vahvistamista nuoren eri toimintaympäristöissä, kunnan toimijoiden, hallintokuntien sekä ympäristökuntien välillä.

Hallinto €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot				29 594	-29 594	100,0
Toimintamenot	-145 079		-145 079	-174 182	29 103	120,1
Toimintakate	-145 079		-145 079	-144 588	-491	99,7

OPETUSPALVELUT

Toiminta-ajatus

Opetuspalvelujen tehtävänä on toteuttaa kasvatus- ja opetuspalveluja, jotka tukevat elinikäistä oppimista, hyvinvointia ja valmiutta menestyä erilaisissa toimintaympäristöissä.

Tulosalueen kuvaus

Opetuspalvelut sisältävät perusopetuksen, esiopetuksen, erityisopetuksen ja koululaisten iltapäivä- ja aamupäivätoiminnan sekä vapaan sivistystyön palvelut ja taiteen perusopetuslain mukaisen käsityön opetuksen. Tyrnävän koulut ovat Kuulammen koulu (7-9 lk), Murron koulu (0-6 lk), Kirkkomännikön ja Rantaroustin koulu (0-6 lk) ja Temmeksen koulu (1-6 lk).

Päämäärä 2018

Palvelujen tarjonta on monipuolista, laadukasta ja kuntalaisten osallisuutta ja hyvinvointia edistävää. Yhteistyö seudun, lähikuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on keskeisessä roolissa opetuspalvelujen toteuttamisessa ja kehittämistyössä.

Henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia tuetaan täydennyskoulutuksella, avoimella vuorovaikutuksella ja yhteisesti laadituilla toimintaohjeilla ja mahdollisuudella vaikuttaa oman työn suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Toimintakulttuurin kehittäminen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti ja henkilöstön osaamisen jakaminen ovat vuoden 2018 kehittämisen painopisteitä. Tieto- ja viestintätekniikan (TVT) ja digitalisaation edistäminen opetuspalvelujen yksiköissä on yhteisen TVT-ryhmän tehtävänä kunnan TVT-strategian mukaisesti. Riittävän laitteiston saaminen opetuspalvelujen yksiköihin on haasteellista, mutta siihen pyritään erilaisten hankerahoitusten avulla.

Oppilashuollon kokonaisuutta koordinoidaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysosaston kanssa poikkihallinnollisessa oppilashuoltoryhmässä.

Painopisteet	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	Oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen	Oppilaskunta joka koululla Oppilaiden osallisuus oppimisprosessin suunnittelussa ja arvioinnissa omien edellytystensä mukaisesti	Oppilaiden osallisuus näkyy esimerkiksi monialaisten kokonaissuunnitelmien suunnittelussa, oppimisen arvioinnissa ja koulun toimintakulttuurin kehittämisessä. Vuosisuunnitelman toteutumisen arviointi.	Toteutunut kaikissa kouluissa.
		Oppilasta kuullaan häntä koskevista asioista	Lapset Puheeksi –menetelmä (LP).	Tarjottu kaikille 7 lk:n ja 1 lk:n oppilaille. 80 kpl / Kuulampi
			Yksilökohtaiset oppilashuolto-palaverit	Tarpeen mukaan.
	Koulu tarjoaa nuorelle turvalliset eväät elämään	Aktiivinen opiskelu	Sijoittuminen II asteelle	Kaikki 9. lk / 123 oppilasta sijoittuivat toiselle asteelle: 55 ammatilliseen, 58 lukioon ja 10 kansanopistoon tai ammatilliseen valmentavaan koulutukseen
		Oppilaan vastuu omasta ja yhteisestä viihtyvyydestä	Nollatoleranssi koulukiusaamisessa	2 kpl / Kuulampi 1 kpl/ Murto 3 kpl / KM ja RR 2 kpl/ Temmes
			Poissaolojen seuranta (oppilaat)	20 138 h/ Kuulampi 24 398 h / KM ja RR 1212 h / Temmes 9423 h / Murto
Koulujen yrittäjyyskasvatusta kehitetään	Yrittäjyysluokka Kuulammen koulussa	Yrittäjyysluokalle hakeutujat / päässeet	39 hakijaa/ 20 valittiin 8lk YRL 18 op. 9lk YRL 17 op.	

Avoin ja kuu-leva vuorovai- kutus	Yhteisöllisen Op- pilashuoltotyön kehittäminen	Toimivat koulu- jen oppilashu- oltoryhmät	Oppilashuollon toiminnan arvi- ointi (oppilas- huollon ohjaus- ryhmä)	Kuulampi 4 krt KM ja RR 2 krt Temmes 2 krt Murto 2 krt
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta opetus- palveluissa järjes- tetään talousar- vion ja toiminta- suunnitelman puitteissa	Talouden ja toi- minnan toi- teuman seu- ranta kuukausit- tain	Toteumat Osavuosisiraportit Rehtoripalaverit	11 kpl 2 krt 14 krt

Tyrnävän kouluissa on edistetty oppilaiden osallisuutta tarjoamalla oppilaille mahdollisuus osallistua koulun toiminnan suunnitteluun ja arviointiin uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Kuulampien koululla on oppilaiden edustus ollut mukana koulun yhteisöllisen oppilashuollon kokoontumisessa, jossa teemana oli oppilaiden hyvinvointi. Oppilaiden toiveesta oppilaskunta on järjestänyt väli-tuntiaktiviteetteja, teemaviikkoja sekä tapahtumia. Koulujen vuosisuunnitelmien arviointia on tehty koulujen tiimeissä ja johtoryhmissä.

Verkot kuntoon -hankkeen kautta on parannettu koulujen tieto- ja viestintäteknii-kan edellyttämien verkkojen laatua ja laitteistoa. Tutor-opettaja hankkeella on mahdollistettu opettajien vertaistuen, osaamisen jakamisen ja ammatillisen kasvun tukemista. Tieto- ja viestintekniikan (TVT) ryhmä on edis-tänyt koulujen digitalisaatiota ja osaamisen jakamista henkilöstön keskuudessa.

Kansainvälisyyden edistäminen toteutui Tyrnävällä keväällä 2018, kun ryhmä italialaisia opettajia tutus-tui Erasmus-vaihdon kautta tyrnäväläisiin kouluihin ja päiväkoteihin viikon ajan.

Tyrnävän koulujen esi- ja perusopetuksen oppilasmäärän kehitys lukuvuosittain.

Lukuvuodet syksystä 2019 lähtien on arvio.

Lukuvuosi	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Oppilasmäärä	1396	1410	1437	1489	1503	1498
kasvu% edelli- seen	0,07	1	1,91	3,62	0,95	-0,37

Erityisopetus

Kasvun ja oppimisen tuen tarkoituksena on järjestää esi- ja perusopetuksen oppilaille riittävä yleinen, tehostettu ja erityinen tuki osana esi- ja perusopetusta. Tukea voidaan antaa erilaisina opetusjärjeste-lyinä kuten osa-aikaisena erityisopetuksena luokkatilanteessa tai joustavissa ryhmissä. Tarvittaessa jär-jestetään erityinen tuki oppilaskohtaisen suunnitelman mukaisesti. Oppilaat sijoittuvat mahdollisuuk-sien mukaan lähikouluunsa perusopetusryhmiin. Koulunkäynninohjaajien resurssia jaetaan luokkiin op-pilaiden tuen tarpeen perusteella. Laajaa tukea tarvitseville oppilaille on kolme erityisluokkaa kirkonky-
län kouluilla.

Syksyn 2018 tilastoinnissa kunnan 1437 esi- ja perusopetuksen oppilaasta 124 sai tehostettua tukea (8,2%). Erityisen tuen piirissä oli yhteensä 59 esi- ja perusopetuksen oppilasta (3,9%). Heistä 30 oppi-laalla oli pidennetty oppivelvollisuus.

Tällä hetkellä kunnan erityisopetukseen tulee lisäpainetta sijoitettujen oppilaiden koulunkäynnin järjestämisestä. Oppilailla on monenlaisia, hyvinkin laajoja tuen tarpeita, joihin vastaaminen on vaatinut erityisopetuksen järjestelyjä paitsi erityisluokissa myös yläluokkien koululla.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämiseen kuuluu usein moniammatillista yhteistyötä oppilashuollon sekä kuntouttavien ja/tai hoitavien tahojen kanssa.

Hankkeet

Kielen opetuksen kehittäminen 2018-19

Kunta on saanut valtion erityisavustusta kielenopetuksen kehittämiseen lukuvuodelle 2018-19. Toisen vuosiluokan (Temmes myös 1. lk) oppilaat ovat aloittaneet syyslukukaudella 2018 englannin opiskelun tunti/viikko. Varhennetun kielenopetuksen tavoitteet Tyrnävällä ovat:

- herättää oppilaan kiinnostus vieraita kieliä kohtaan
- edistää oppilaan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja
- rohkaista oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tukea oppilaan myönteisen minäkuvan muodostumista ja edistää oppilaan oppimisvalmiuksien ja taitojen kehittymistä.

Oivaltavaa oppimista 2 /Tutor-opettajien toiminta

Kunta on saanut valtion erityisavustusta tutor-opettajien toimintaan ja koulutukseen vuosille 2018-19.

Tutoropettajatoiminta on osa valtakunnallista kehittämistoimintaa, jolla tuetaan pedagogiikan uudistamista ja opetuksen digitalisaatiota, työyhteisöjen osaamisen ja yhteisopettajuuden kehittymistä sekä koulujen toimintakulttuurin kehittämistä.

Vuoden 2018 aikana on viidelle tutoropettajalle kullekin varattu kaksi tuntia viikossa tutortoimintaan eli muiden opettajien tukemiseen toimintakulttuurin ja tietotekniikan pedagogisen käytön kehittämisessä. Kunnan opetustoimen tieto- ja viestintätekniikan strategian käyttöönotossa varhaiskasvatuksessa ja kouluilla tutortoiminnalla on ollut keskeinen merkitys.

Verkot kuntoon –hanke

Verkot kuntoon hankkeessa kunta on saanut valtion erityisavustuksen tuella varustettua kaikki esi- ja perusopetuksen toimipaikat langattomilla verkoilla. Tällä on suuri merkitys digitaalisen oppimisen kehittämisessä esi- ja perusopetuksessa.

Esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistävät toimenpiteet

Kunta on saanut valtion erityisavustusta tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään avustajien palkkaamiseen ja opetusryhmien joustavaan muodostamiseen. Avustuksia on käytetty vuoden 2018 aikana Kirkkomännikön, Kuulammen, Murron ja Temmeksen kouluilla ohjaajien ja resurssiopettajien palkkaukseen sekä ryhmien jakamiseen.

Tuetaan yhdessä –hanke

Kirkkomännikön koululla on ollut mahdollisuus osallistua ns. pop up –kouluna kuuden yliopiston koodinoimaan Tuetaan yhdessä –hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on kehittää yhteisopettajuutta, vahvuusperusteista pedagogiikkaa, vuorovaikutusta ja erityisopettajan pedagogista konsultaatiota ja se toteutetaan vuosina 2017-2020. Hankkeessa opettajat ovat päässeet mukaan positiivisen pedagogiikan koulutuksiin ja opettajien tiimityöskentelyä tukeviin työpajoihin.

August Sahlsten -lukio

August Sahlsten -lukion toiminta Tyrnävällä käynnistyi elokuussa 2018. Lukion kaikki 30 aloituspaikkaa tuli täyteen, sisäänpääsyn keskiarvoraja oli 7,67 varasijalta valittujen jälkeen. Oulun Lyseo vastaa opetuksen järjestämisestä. Tyrnävän kunnan vastuulla lukiotoiminnassa ovat tilat, opiskelijahuollon käytännön järjestelyt ja opetuksesta opinto-ohjaus, erityisopetus ja liikunta.

AS-lukio noudattaa opiskelijahuollossa Oulun Lyseon ja Oulun kaupungin linjauksia ja suunnitelmia, mutta niiden toteutus on ollut Tyrnävän opiskelijahuollon henkilöstön vastuulla. Taustalla on opiskelija-huoltolaki, jossa määritellään, että sen kunnan on toteutettava palvelut, missä lukion sijaitsee. Tyrnävän osalta opiskelijahuoltoon ja sen käytännön toteutukseen on sotesta osallistunut kuraattori, terveydenhoitaja, sosiaalihuollon palvelupäällikkö, kouluterveyslääkäri ja psykologit. Opinto-ohjaaja on organisoinut (esityslista ja kokouskutsu) opiskelijahuoltoryhmän yhteisölliset kokoontumiset ja toiminut sihteerinä. Ryhmä ehti kokoontua kaksi kertaa syksyllä. Alkusyksystä tiedonsiirron ja yleisen suunnittelun merkeissä ja myöhemmin virallisesti isolla kokoonpanolla. Ryhmässä on mukana edellä mainittujen lisäksi Tyrnävän seurakunnan nuoriso-ohjaaja. Seurakunnan toiminta lukiolla on säännöllistä ja tämäkin toimintatapa tulee Lyseon opiskelijahuollon suunnitelmasta.

Oulun Lyseon opiskelijahuoltosuunnitelmaan ja ennaltaehkäisevään työhön liittyy myös neljä kertaa vuodessa pidettävät hyvinvointipysäkit, joiden organisoinnista ja toteutuksesta AS-lukion osalta vastaa opinto-ohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja ja seurakunnan nuorisotyönohjaaja. Pysäkit ovat toteutuneet suunnitellusti opiskelijoilta tulleilla hyvinvointiteemoilla.

August Sahlsten lukion toiminta on herättänyt kiinnostusta valtakunnallisesti, minkä vuoksi lukiolla on käynyt paljon eri koulutus- ja päättäjätahojen vieraita ympäri Suomen. AS-lukio on valtakunnallisesti ainoa, joka tarjoaa lukiolaisille IB-opintoja ja ammattikorkeakouluopintoja osana kurssisuunnitelmaa. Biotalouspainotteista lukiota ei myöskään ole Suomessa toista. Painotukset eivät kuitenkaan estä käymästä lukiota perinteisesti. Lukio on käynnistänyt myös yhteistyön paikallisen Siemenperunakeskuksen kanssa. Oulun kaupungin Oulu oivaltaa -sivistysohjelmassa, missä määritellään koulutuksen suuntaviivat vuosiksi 2019-2026, Tyrnävän monimuotolukion toimintamalli on nostettu digitaalisten oppimisympäristöjen ja pedagogiikan kehittämismalliksi.

Etäopetuksen ja lähiopetuksen määrä on opiskelijoilta saadun palautteen mukaan ollut hyvä ja riittävä.

Vapaan sivistystyön palvelut

Kansalaisopisto

Lakeuden kansalaisopisto toimii Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kuntien alueella. Sen toiminta perustuu lakiin vapaasta sivistystyöstä. Lakeuden kansalaisopisto tarjoaa matalan kynnyksen harrastus- ja virkistymähdollisuuksia ja yleissivistävää koulutusta tasa-arvoisesti kaikenikäisille toimialueensa asukkaille. Kansalaisopiston tavoitteena on edistää kuntalaisten aktiivista osallistumista, yhteisöllisyyttä, elinikäistä oppimista ja sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Kaikki kurssit ovat avoimia myös muiden kuntien asukkaille.

Tyrnävällä kansalaisopiston kursseille osallistui 622 henkilöä vuonna 2018. Tyrnävällä kansalaisopiston kurssilaisista 15 % prosenttia oli miehiä. Toteutuneita kursseja oli lähes 55, joskin osa kursseista oli eri lukuvuosien samoja kursseja. Suurin osa suunnitelluista kursseista toteutui: Tyrnävällä järjestettiin kursseja kieliin, musiikkiin, esittävään taiteeseen ja kirjallisuuteen, kuvataiteisiin ja muotoiluun, kädentaitoihin sekä tanssiin ja liikuntaan liittyen. Opetustunteja toteutui 1553 oppituntia. Keväällä 2018 järjestettiin lukuvuoden päättävä näyttely Tyrnävän Myllykirjaston näyttelytilassa, jolloin kuvataiteen ja muotoilun sekä kädentaitojen ryhmäläisten osaaminen nostettiin esiin.

Musiikkiopisto

Limingan seudun musiikkiopisto toimii neljän kunnan alueella eli Limingassa, Lumijoella, Siikalatvalla ja Tyrnävällä. Musiikkioppilaitos tarjoaa korkeatasoista ja opetussuunnitelmaan perustuvaa taiteen perusopetusta musiikin laajan oppimäärän mukaisesti. Musiikkiopisto järjestää luokka- ja oppilaskonsertteja, joihin kaikki kuntalaiset ovat tervetulleita nauttimaan musiikillisista taide-elämyksistä. Innokas ja motivoitunut henkilöstö mahdollistaa 230 lapsen ja nuoren musiikillisen kasvun Limingan seudun musiikkiopiston toiminta-alueella.

Tyrnäväläisiä opiskeli vuonna 2018 Limingan seudun musiikkiopistossa yhteensä 89 henkilöä. Tyrnäväläisiä lapsia ja nuoria osallistui soitinvalmennukseen eli musiikin varhaiskasvatukseen, musiikkiopiston, musiikin perusopintokokonaisuuden, avoimen musiikkiopiston sekä aikuisosaston opintoihin. Opetusta annettiin seuraavissa soittimissa; piano, sello, alttoviulu, viulu, kitara ja sähkökitara. Aikuisosastolla opiskeltiin laulua. Oppilaat osallistuivat musiikinperusteiden opetukseen, kamarimusiikkiin ja orkesterisoittoon. Soittotunteja ja ryhmäopetuksia järjestettiin keväällä 18 kertaa ja syksyllä 17 kertaa. Vuonna 2018 musiikkiopisto järjesti Tyrnävällä viisi konserttia.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetusta on järjestetty Tyrnävällä jo vuodesta 1998 lähtien. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma päivitettiin vuonna 2018 ja uudeksi painopistealueeksi arkkitehtuurin tilalle valittiin käsityö.

Käsityön taiteen perusopetus on monipuolistamassa lasten ja nuorten harrastustoimintaa Tyrnävän kunnan alueella. Se tukee ja laajentaa koulujen antamaa taito- ja taidekasvatusta. Opintoissa tutustutaan käsityöhön, teknologiaan ja muotoiluun sekä tarkastellaan käsityötä yhteiskunnallisena, kulttuurisena ja monitieteisenä ilmiönä. Tyrnävällä käsityön taiteen perusopetuksessa otetaan erityisesti huomioon kunnan arkkitehtuuri ja kulttuuriympäristö.

Käsityön taiteen perusopetuksessa keskeistä on tekemisen ja kokemisen ilo, taitojen kehittyminen, luovuus ja uteliaisuus. Itsensä ilmaisun lisäksi oppilas saa myös valmiuksia hakeutua taiteenalan jatko-opintoihin. Käsityön taiteen perusopetuksessa ohjataan oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn yksilönä ja ryhmän jäsenenä.

Taiteen perusopetukseen on vuonna 2018 osallistunut 12 oppilasta ja opetusta on tarjottu 60 tuntia.

Opetuspalvelut €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot. %
Toimintatulot	425 677		425 677	434 057	-8 380	107,4
Toimintamenot	-10 316 534		-10 316 534	-10 247 904	-68 630	97,4
Toimintakate	-9 890 857		-9 890 857	-9 813 847	-77 010	96,8

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat varhaiskasvatustilain mukaista laadukasta hoitoa, kasvatusta ja opetusta lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.

Tulosalueen kuvaus

Varhaiskasvatuksen palveluihin kuuluvat kunnallinen päivähoito, päiväkotien esiopetus, yksityiset varhaiskasvatuspalvelut, kodinhoidontuki ja avoin varhaiskasvatus.

Päämäärä 2018

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa varhaiskasvatuslain mukaisesti painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain tavoitteena on tukea ja edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia. Laissa määritellään ryhmäkoko ja asetetaan tavoitteet varhaiskasvatusympäristölle. Palvelun tarkoitus on tukea tyrnäväläisten lasten ja perheiden hyvinvointia.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	Varhaiskasvatuksen toiminta tukee lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.	Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelma, jonka lähtökohdina on lapsen etu ja tarpeet.	Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Asiakastyytyväisyyskysely Kiinteistökierroksen tulokset	Lasten vasut / esiopetussuunnitelma tehty kaikille 100% 0 0
	Kolmiportainen tuki, Varhaisen tuen ryhmä ja esiopetuksen oppilashuolto	Tuki kohdentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Tuki rakentuu yhteisöllisistä ja oppimisympäristöön liittyvistä ratkaisuista. Tuen tasot ovat: Yleinen tuki Tehostettu tuki Eriytyinen tuki	Lapsen tuentarve kirjataan lapsen vasuun ja tuen vaikuttavuuden seuranta (määrä ja laatu), tarvittava resursointi (työntekijöiden /lasten määrä ryhmässä), tukea tarvitsevien lasten lukumäärä (Effic seuranta)	4 resursipäivähoitajaa 1 ryhmävastustaja
	Pedagogiikan painottuminen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa, oppimisympäristö on monipuolinen ja	Varhaiskasvatus-suunnitelma / esiopetuksen on opetussuunnitelma toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin pohjana.	Yksiköissä on tehty toimintasuunnitelmat yhteistyössä huoltajien ja lasten kanssa. Asiakas- ja työtyytyväisyyskysely kevät 2018	100% 0

	<p>toimintakulttuuri kehittyvä.</p> <p>Uuden vasun käyttöön ottaminen</p>	<p>Huoltajille järjestetään mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.</p>	<p>(asiakkaat, työntekijät)</p> <p>Varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman sisällöt toteutuvat</p>	<p>ok</p>
	<p>Tuetaan henkilöstön hyvinvointia ja työssä jaksamisessa sekä mahdollistetaan osallistuminen täydennyskoulutukseen</p>	<p>Tiimisopimukset -> toimivat tiimit, yhteiset koulutuspäivät 1-2/ vuosi henkilöstölle Kehityskeskustelut (yksilö tai ryhmä) pidetään kaikkien työntekijöiden kanssa.</p>	<p>Tiimityön toteutumisen arviointi. Kehityskeskustelut. Koulutuspäivien määrät. Sairaspäivät.</p>	<p>1/ työntekijä 2pv/ työntekijä</p>
<p>Avoin ja kuuleva vuorovaikutus</p>	<p>Toimiva yhteistyö ja avoin vuorovaikutus lasten, perheiden ja yhteistyötoimijoiden kanssa.</p> <p>Turvataan lapsen oikeus hyvään lapsuuteen.</p> <p>Varhaiskasvatusta on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin tarve sitä edellyttää.</p> <p>Yksiköissä on asetuksen</p>	<p>Lasten ja huoltajien osallisuuden mahdollistaminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Avoin, arvostava ja tasavertainen yhteistyö</p>	<p>Vasukeskustelut, vanhempainillat ja muut yhteistyömuodot</p>	<p>1/lapsi 1/yksikkö</p> <p>2 perheille suunnattua tapahtumaa/yksikkö</p>
		<p>Henkilöstön välinen toimiva yhteistyö</p>	<p>Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien arviointi, toiminnan ja oman työn arviointi, tiimityö</p>	<p>2 kehittämispäivää</p>
		<p>1.8.2016 alkaen lapsilla subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen 20 h/viikko. Esiopetus on velvoittavaa, Avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestetään kunnassa tarpeen mukaan Lain vaatimusten noudattaminen tarjotaan, koko- /osa-aikaista/ vuorohoitoa, sovittuun hoitoaikaan perustuvaa varhaiskasvatusta perhepäivähoidossa ja</p>	<p>Hakijat, sijoitukset, käyttö- ja täyttöprosentti</p> <p>Koulutettu ja osaava henkilöstö, laajuus, päivähoitopaikat, yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen kustannukset</p>	<p>Hakijoille paikat lain edellyttämässä aikataulussa 100%</p> <p>Muodollisesti pätevä henkilökunta: päivähoitajat 26/26 lastentarhanopettajat 20/24</p>

	mukainen koulutettu henkilöstö Monialainen yhteistyö	päiväkodeissa, sekä avointa varhaiskasvatustoimintaa. Yksityisen päivähoiton tukeminen ja valvonta, 30 % päivähoitopaikoista yksityisten tuottamaa		
		Moniammatillinen yhteistyö (perusopetus, liikunta ja kulttuuri, sosiaalityö, terveys- ja muut tarvittavat tahot). Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen seudullinen yhteistyö	Suunniteltujen toimenpiteiden toteutumisen seuranta ja arviointi, (vaikuttavuus) Osallistuminen yhteisiin koulutuksiin /kokouksiin	4
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Talousarvion sitovuus	Toiminta talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talousarvion toteutuksen seuranta kuukausittain, osavuosisiraportit.	11 krt 2 kpl

Varhaiskasvatusjohtajan tehtävä on jaettu kahden viranhaltijan kesken 1.8.2018 alkaen.

Jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus saada varhaiskasvatusta 20 h/vko. Se voi toteutua joko osapäiväisenä tai osaviikkoisena. Lapsella on oikeus laajempaan, yli 20h /viikko, varhaiskasvatukseen, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti tai opiskelevat päätoimisesti. Laajempaa varhaiskasvatusta järjestetään lapselle, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia tai se on muutoin lapsen edun mukaista.

Vuoden 2018 aikana kaikille hakemuksen jättäneille lapsille on järjestetty lain edellyttämä varhaiskasvatuspaikka hakuajan puitteissa.

Lasten määrä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa vuonna 2018.

	lasten määrä 1/2018	lasten määrä 5/2018	lasten määrä 9/2018	lasten määrä 12/2018
Perhepäivähoito	47	46	41	41
Päiväkoti/alle esiopetusikäiset	196	216	185	193
Esiopetus	76	76	93	92
yht.	319	338	319	326
Avoin varhaiskasvatus	138	125	97	98
Yhteensä	457	463	416	424
Perhepäivähoidossa ja päiväkodeissa olevat subjektiivisen oikeuden (20 h/vk) lapset	25	32	33	33

Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin pohjautuvat Tyrnävän kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Toiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi toimintakaudella 2017–2018 pohjautui näihin asiakirjoihin.

Tyrnävän kunnan varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttaminen on ollut käynnissä vuoden 2018 ajan. Tähän liittyen henkilöstölle on järjestetty täydennyskoulutusta mm. lapsen osallisuuden lisäämiseen liittyen. Päivitetty lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön ja tehty kaikille varhaiskasvatuksessa olleille lapsille yhteistyössä vanhempien kanssa. Esiopetuksessa olleille lapsille on tehty esiope-tussuunnitelma.

Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.9.2018. Henkilöstölle on järjestetty Kuntaliiton koulutus laki-muutoksista.

Varhaiskasvatuksen omaa toimintaa arvioidaan säännöllisesti; lasten arvioinnit, vanhempien arvioinnit, henkilöstön itsearviointit, tiimiarviointit sekä yksikkökohtaiset arvioinnit. Koko kunnan asiakastytyväi-syyskyselyä ei ole tehty vuonna 2018, resurssipulan ja organisaatiomuutoksen takia.

Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut toimivat oman tuotannon rinnalla. Palveluseteli otettiin käyttöön 1.8.2017 kunnassa toimivissa yksityisissä päiväkodeissa. Yksityisen hoidon tukea ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksetaan edelleen yksityiseen perhepäivähoitoon ja muissa kunnissa toimiviin yksityi-siin päiväkoteihin.

Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on noin 32 %.

Yksityinen varhaiskasvatus

	lasten määrä 1/2018	lasten määrä 5/2018	lasten määrä 9/2018	lasten määrä 12/2018
Palveluseteliasiakkaat	97	114	117	108
Yksityinen hoidontuki/ yksityinen hoito	46	44	31	35
Yhteensä	143	158	148	143
Kotihoidontuki	212	243	192	199
Joustava/osittainen tuki	19	27	21	30

Vuoden 2018 aikana varhaiskasvatuspalveluissa on tehty asiakastietojärjestelmän muutos. Vuoden ai- kana on otettu asteittain käyttöön uusia sähköisiä palveluita ja toimintoja, kuten palvelusetelin hakemi- nen ja käsittely, varhaiskasvatusta koskevien päätösten käsittely ja niiden tiedoksianto sekä lasten hoi- toaikojen ilmoittaminen ja seuranta.

Varhaiskasvatus- palvelut €	Alkuperäi- nen talous- arvio	Talousar- viomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	410 100		410 100	414 263	-4 163	107,4
Toimintamenot	-4 818 163		-4 818 163	-4 505 418	-312 745	97,4
Toimintakate	-4 408 063		-4 408 063	-4 091 155	-316 908	96,8

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sisältävät kirjasto-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso-, raittius- ja etsivän nuorisotyön palvelut. Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtajalla on myös kehittämisvastuu yhdessä sivistys- ja hyvinvointijohtajan kanssa kansalaisopiston ja musiikkiopiston toiminnasta Tyrnävällä.

Tulosalueen kuvaus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia, sivistystä ja kotikunnassaan viihtymisen sekä osallisuuden kokemuksia.

Päämäärä 2018

Kirjasto ja kulttuuri sekä Juurilla-hanke

Kirjasto on kuntalaisten yhteinen kulttuuri- ja tietopalvelukeskus, jonka ajantasaiset ja monipuoliset koelmat, tilat ja välineet tarjoavat asiakkaille nopean ja luotettavan väylän tietoon ja elämyksiin.

Kulttuuritoimikunta osallistuu kunnan kulttuuritoiminnan järjestämiseen ja järjestetään eri kohderyhmiä kiinnostavia kulttuuri- ja vapaa-ajan tapahtumia.

Yhteistyötä jatketaan Tyrnävän seurakunnan kanssa konserttien järjestämisessä ja kotiseutuyhdistyksen kanssa perinnepäivätapahtuman järjestämisessä.

Kulttuurikasvatussuunnitelman käyttäminen ja jatkokehittäminen yhteistyössä kaikkien kunnan lapsi- ja nuorisotyötä tekevien kanssa (mm. koulut, päiväkodit, kirjastot, kulttuuritoimi, nuorisotoimi, liikunta-toimi, etsivä nuorisotyö, Nojat-hanke, pajatoiminta).

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	<p>Kirjastoa kehitetään joustavaksi ja moderniksi monipalvelukeskukseksi.</p> <p>Asiakkaita palvelevat aukioloajat ja saavutettavuus.</p> <p>Kirjastotoiminnan näkyminen mediassa</p>	<p>Ajantasaiset kokoelmat</p> <p>Tilojen ja välineistön tarkastelu</p> <p>Temmeksen kirjaston toiminta</p> <p>Kirjastoauto-palvelut Murtoon ja Markkuulle</p>	<p>Fyysiset käynnit kirjastossa</p> <p>Lainausmäärät</p> <p>Henkilökunnan täydennyskoulutuspäivät</p> <p>Asiakaspalautteen määrä Kirjastoa koskevan uutisoinnin määrä</p>	<p>50395 käyntiä</p> <p>112 128 kpl</p> <p>6 kpl</p> <p>3957 käyntiä</p> <p>1493 käyntiä</p> <p>44 kpl, joista 2 Kalevassa, 1 Forumissa, 41 Rantalakeus. Radiohaastattelu Juurilla-hankkeesta.</p>
	<p>Eri asiakasryhmien tarpeisiin pyritään vastaamaan palvelujen sisältöä ja saavutettavuutta kehittämällä.</p> <p>Kirjaston ja koulujen välinen yhteistyö toimii</p> <p>Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen</p>	<p>Erilaisia lukutaitoja edistäviä ja hyvinvointia tukevia kampanjoita ja tapahtumia, (mm. lukupiiri, mediakasvatus, digikuilun kavennus, satutunti, kirjavinkkaus, neuvolayhteistyö) järjestetään eri toimijoiden kanssa eri ikäryhmille.</p>	<p>Lapsille tuotettujen palvelujen ja tapahtumien määrät</p> <p>Luokka-/lapsiryhmien käyntimäärä</p> <p>Aikuisille suunnattujen asiakaskoulutusten ja tapahtumien määrä</p>	<p>29</p> <p>172</p> <p>8</p>
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	<p>Monipuolinen kulttuuritarjonta huomioiden eri ikä- ja väestöryhmittä sekä käytävissä olevat resurssit</p>	<p>Useita eri tyyliä edustavia näyttelyitä ja monipuolisia tapahtumia eri-ikäisille.</p>	<p>Kulttuuritapahtumien määrä</p> <p>Näyttelyiden määrä</p>	<p>42</p> <p>14</p>

	Seudullinen ja lähikuntien yhteistyö toimii	Yhteistyö seurakunnan ja seudulla toimivien kulttuurijärjestöjen, kirjastojen, ammattitaitelijoiden ja kulttuurin harrastajien kanssa.	Yhteistyössä tuotettujen tapahtumien ja näyttelyiden määrä	23
	Kuntalaisten osallistaminen kirjasto- ja kulttuurielämän suunnitteluun	Palautteen kerääminen -kampanja -kyselyt tilaisuuksissa/ tapahtumissa	Kuntalaisten osallistuminen kehittämisen avoriihiin Saatujen ideoiden ja kehittämis-ehdotusten määrä	Ajatusmylly ja Kesänportti -tapahtumat, kävijöitä yhteensä n. 440 käyntiä 184 kpl
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Talousarvion pitävyys	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta.	Osavuosisiraportit ja keskilukuluksen seuranta.	3 kpl
Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö	Meijerialueen edelleen kehittämisen monipuoliseen käyttöön. Yhteistyön laajentaminen alueen tapahtumien järjestämisessä.	Tapahtumat Toiminnan suunnittelu ja tilojen maksimaalinen hyödyntäminen Markkinointi ja tiedotus	Tapahtumien määrä Osallistujien määrä Kirjaston/ meijerialueen esittelyjen määrä Muiden toimijoiden alueella järjestämien tapahtumien määrä	49 kpl n. 7000 käyntiä 11 5

Juurilla-hanke	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
	<p>Hankkeessa kirjastoon muodostuu fyysinen ja henkinen kansalaiskeskustelun paikka, jonka avulla osallistutaan kuntalaisia keskusteluun omasta hyvinvoinnista ja elinvoimasta.</p> <p>Hankkeen tavoite on edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.</p>	<p>Hanke käynnistynyt 15.10.2018</p> <p>Ajatusmylly –tapahtumassa järjestetty osallistavan budjetoinnin työpaja</p> <p>Joulunavauksessa järjestetty yhteisöllinen taidetyöpaja</p> <p>Yhteisöllisessä itsenäisyyspäiväjuhlassa koristeltu joulukuisikalenterin kuusi taidetyöpajassa tehdyillä koristeilla</p>	<p>Tapahtumien osallistujamäärät</p> <p>(Verkkoon syntyvän aineiston ja keskustelun määrä, Kansalaiskeskustelun puheenvuorojen määrä)</p> <p>(Hankkeen aikana syntyvien kuntalaisaloitteiden määrä)</p>	<p>Ajatusmylly –tapahtuman osallistujamäärä: 40 hlöä</p> <p>Yhteisöllinen taidetyöpaja, osallistujamäärä n. 30 hlöä</p> <p>Yhteisöllinen itsenäisyyspäiväjuhla osallistujamäärä 126 hlöä</p>

Myllykirjastossa järjestettiin resurssien sallimissa rajoissa koululais- ja ryhmäkäyntejä, opastuksia ja runsaasti tapahtumia eri ryhmille lukemisen edistämiseksi. Kirjavinkkaukset ovat kysytyimpiä kirjastopalveluita, joita ei voida tällä henkilöstöresurssilla tarjota. Ostopalveluina on järjestetty kirjavinkkausta, kirjailijavierailuita ja lukupiiriä. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kirjastotoimen ylitarkastaja Merja Kummala-Mustonen vieraili SIHY-lautakunnan kokouksessa syksyllä 2019 kertoen uuden kirjastolain vaatimuksesta ja totesi Tyrnävän kunnan kirjastotoimen henkilöstöresurssin olevan maakunnan alhaisimpia.

Kirjastojen kävijämäärä määrä pysyi lähes samana edellisvuoteen verrattuna. Perjantai-illan aukiolosta Myllykirjastossa luovuttiin 1.1.2018. Temmeksen kirjasto palvelee kolmena arkipäivänä. Temmeksen kirjastokäynnit lisääntyivät edellisvuodesta 378 käyntiä. Kirjastoauton kävijämäärä laski 2393 kävijästä 1493 kävijään, muun muassa Markkuulla käynnin loppumisen vuoksi. Lainauksien määrä kasvoi 4400 kappaletta. Asiakaspalautetta saatiin Yleisten kirjastojen käyttäjäkyselyn 2018 kautta.

Kulttuuritoimi järjesti yhteistyössä erityisesti kirjaston ja elinvoimatoimen kanssa tapahtumia, joista ”matalan kynnyksen” tapahtumat ovat suosituimpia. Kulttuurikasvatussuunnitelman jalkauttaminen on vielä kesken. Meijerialueen monipuolista käyttöä lisätty, mutta tuotteistaminen on tekemättä.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelut kattavat liikuntatoimen, nuorisotoimen ja etsivän nuorisotyön sekä raittiustoimen. Pää tavoite on kuntalaisten aktivoiminen elämänhallintaan ja terveelliseen elämäntapaan. Nuorisovaltuuston (NuVa) ensimmäinen kokous oli 5.10.2017 ja sen toimintakausi on 2 vuotta. NuVa jatkaa aktiivisesti toimintaansa, tuoden nuorten äänen kuuluville kunnan päätöksen teossa.

Etsivän nuorisotyön kautta tavoitetaan nuoria, jotka eivät ole palveluiden piirissä ja pyritään matalan kynnyksen toimintaan. Nuorisotyössä kohdataan nuoria nuorisotiloilla, tapahtumissa ja retkillä, edistetään nuorten osallisuutta, päihteettömyyttä ja hyvinvointia.

Painopisteet	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	Vapaa-ajan toimipisteet ja tilat aktiivisesti käytössä	Toimivat tilat, ohjattua liikuntatarjontaa	Kunnan liikuntatilojen ilta-aikainen käyttöaste. Nuorisotilojen kävijätilasto.	66 320 krt Käyttöaste: ma-pe klo 15-22 / klo 17-21 6471 krt : Kirkonkylä 2738 krt, Murto 3288 krt, Temmes 445 krt
	Nuoret mukaan kunnan kehittämiseen	Nuorisofoorumi ja oppilaskunta	Osallistujien ja kokousten määrä. Kannanotot ja päätökset.	10 kokousta
	Kuntalaisten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.	Ohjausta ja motiivointia liikunnalliseen ja terveelliseen elämäntapaan. Nuorille tapahtumia ja mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun.	Havainnot lasten ja nuorten jaksamisesta ja hyvinvoinnista- Nuorisotiloilla läsnäolo ja vuorovaikutus. Someaktiivisuus. Kunnan liikuntapaikkojen käyttöaste.	liikuntaneuvontaa 2 krt
	Palveluiden saatavuus eri ikäryhmille	Liikunta, musiikki ja rassauspaja normaali- toimintojen lisäksi. Kouluyhteistyötä lisätään. Yhteisiä tapahtumia	Vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksien tarjonnan määrä. Kuntalaisten osallistuminen tapahtumiin.	Tapahtumat ja osallistujat kts. erillinen taulukko
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Yhteistyö muiden kunnan osastojen sekä järjestöjen kanssa. Viestintä	Pidetään osastojen ja järjestöjen sekä kolmannen sektorin kanssa riittävästi yhteyttä ja toteutetaan yhteistyössä tapahtumia. Aktiivinen tiedotus	Etsivän nuorisotoiminnan kautta tapahtuva palveluohjaus - opiskelupaikan, työpaikan tai toimivan jatkopolun saaneet nuoret. Nuorten avoimuus ja vastaanottavuus. Tiedotteet, tapahtumien määrä. Somenäkyvyys.	66 alle 29-vuotiaasta nuorta tavoitettu
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Talousarvion pitävyys	Talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen toiminta.	Osavuosisraportit ja Toiteutuman seuranta kuukausittain.	2 kpl

Tyrnävän seuratoiminta vuonna 2018

Avustuksien tuella seurat järjestivät 2018 yhteensä **1796** harjoitusta, joihin osallistui **17917** henkeä.

Seura	Juniorit osallistu- jat	Juniorit harjoituk- set	Aikuiset harjoituk- set	Aikuiset osallistu- jat	Yhteensä Harjoituk- set	Yhteensä Osallistu- jat
TyTe	6 225	601	252	2 139	853	8 364
TyPs	2 552	204	203	2 664	407	5 216
Taru			90	724	90	724
Ahmat	1 064	91			91	1 064
Tyrkky	1 218	133	222	1 331	355	2 549
Yht.	11 059	1029	767	6858	1 796	17 917

Liikuntatoimen tapahtumat ja osallistujamäärät vuonna 2018

Turnaukset	Pelit / kpl	Osallistujat
Salibandy kevät	14	60
Kilpailut		
Yleisurheilu	1	165
Hiihto	1	39
Perunamarkkinajuoksu	1	44
Frisbeegolf	1	23
Muut tapahtumat		
Pesäpallokoulu kirkonkylä	10	23
Pesäpallokoulu Murto	10	7
Jalkapallokoulu	7	42
Tour de kids pyöräilytapahtuma	1	103
Liikuntakerho 5-7v joululoma	2	19
Liikuntakerho 8-12v joululoma	2	35
Yksityinen liikuntaleiri	1	36
Säbäleiri	1	29
Seura esittely + inbody mittaus	1	perunamarkkinoiden yleisö
Kunnossa kaiken ikää -toiminta	Ohjauskerta/ kpl	Osallistujat
Varttuneiden lentopallo	47	23
Lentopallo/naiset ja miehet	43	21
Naisten palloilu	35	7
Naisten tennis	12	5
Ukkosähly	39	37
Senioriryhmät		
Kuntosali (kirkonkylä)	26	22
Voima tasapaino (kirkonkylä)	28	18
Kuntosali (Temmes)	27	17
Voima tasapaino (Temmes)	28	19

Liikuntatoimi jakoi vuonna 2018 avustuksia 17 917 euroa. Liikuntatoimi oli mukana järjestämässä erilaisia hyvinvointitapahtumia (mm. hyvinvointikävely, Ajatusmylly-tapahtuma) sekä kerhoja ja kisoja– niin kunnan muiden toimijoiden kuin 3. sektorinkin kanssa. Liikuntasihteerin työpanosta on ohjattu hyvinvointityöhön, esim. yhdessä terveystalvelujen kanssa on suunniteltu ja tarjottu liikuntaneuvontaa kuntalaisille.

Nuorisotyössä on keskitytty monipuoliseen nuorisotilatoimintaan teemallisin sisällöin. Yhteistyössä liikuntatoimen ja kolmannen sektorin edustajien (4H, MLL, seurakunta, partio) kanssa tarjottu toimintaa loma-, ja vapaa-aikoina. Esimerkiksi nuorisotoimen avustuksen saaneella 4H:lla kerhoja 33 kpl, joissa yhteensä 200 kävijää viikossa. Nuorisotoimi tekee yhteistyötä myös koulujen kanssa muun muassa ryhmäytymispäivien muodossa.

Nuorisovaltuuston edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti tapahtumiin ja antaneet lausuntonsa mm. linja-autojen päätepysäkistä ympäristölautakunnan pyynnöstä ja lasten ja nuorten kotiintuloajoista Kotikoulufoorumille. Nuorisovaltuuston edustaja on osallistunut kunnan hyvinvointiryhmän kokouksiin tuoden nuorten näkemyksiä esille.

Etsivää nuorisotyötä toteutettiin koko Tyrnävän kunnan alueella. Yhteydenotot etsivään nuorisotyöhön tulivat pääasiassa työmarkkinatuen saajien kuntaosuuslistalta, oppilaitoksista sekä nuorilta itseltään. Nuoret ohjautuivat etsivästä nuorisotyöstä pääasiassa nuorten työpajalle, oppilaitoksiin sekä työllistämistoimenpiteisiin (työkokeilu, palkkatuki, TE-palvelut). Etsivä nuorisotyö teki tiivistä yhteistyötä v. 2018 työ- ja elinkeinosuunnittelijan sekä eri oppilaitosten kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä oli läsnä kunnan tapahtumissa sekä käytti sosiaalista mediaa apuna tavoittaakseen nuoria. Edellä mainittujen toimintamallien ja yhteistyön avulla etsivän nuorisotyön asiakasmäärät lisääntyivät noin 20:llä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	69 050		69 050	94 321	-25 271	136,6
Toimintamenot	-912 069		-912 069	-847 817	-64 251,62	93,0
Toimintakate	-843 019		-843 019	-753 496	-89 523	89,4

4.7 YMPÄRISTÖOSASTO

Toiminta-ajatus

Ympäristöosaston tarkoituksena on turvata kuntalaisille terveellinen, toimiva ja viihtyisä elinympäristö järjestämällä ja ylläpitämällä laadukkaita yhdyskuntapalveluita taloudellisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä digitalisaatiota hyödyntäen.

Tulosalueen kuvaus

Ympäristöosasto vastaa kiinteistöjen rakennuttamisesta ja ylläpidosta, katujen- ja yleisten alueiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta, rakentamisen ohjauksesta, rakennusvalvonnasta sekä ruoka- ja siivouspalveluista.

Päämäärä 2018

Päämäärinä on, että tie- ja katuverkot ovat toimivia ja turvallisia, kunnankiinteistö kantaa käytetään ja hallitaan tehokkaasti ja ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat kunnan palvelutuotantoon liittyviä ateria- ja puhtaanapitopalveluita laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Ympäristöosasto turvaa kuntalaisille terveellisen, toimivan ja viihtyisän elinympäristön järjestämällä ja ylläpitämällä laadukkaita yhdyskuntapalveluita taloudellisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

	Menot €	Tulot €	Netto €
Ympäristöosasto	4 773 968,83	5 022 693,95	248 725,12
Hallinto	-140 405,67	0	-140 405,67
Rakennusvalvonta	-97 878,39	45 659,30	-52 219,09
Yhdyskuntasuunnittelu	-112,00	6 000,00	5 888,00
Liikenneväylät ja yleiset alueet	-561 338,72	682 760,09	121 421,37
Kiinteistöt	-2 364 523,33	2 401 779,06	37 255,73
Ruoka- ja siivouspalvelut	-1 609 710,72	1 886 495,50	276 784,78

Ympäristöosasto hallinto €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot						
Toimintamenot	-149 517		-149 517	-140 406	-9 111	93,9
Toimintakate	-149 517		-149 517	-140 406	-9 111	93,9

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteutuma
Hyvinvointia koulutuksella		Esimiehet osallistuvat johtamiskoulutukseen	Kaksi esimiestä suorittaa JET-koulutuksen loppuun.	100 %
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Lautakunta antaa strategisen ohjauksen osaston toiminnalle. Yksiköiden johtajat toimivat operatiivisella tasolla kunnan ympäristö-osaston strategian toteuttamiseksi	Merkittävimpiä asioita esitellään valmistelu-vaiheessa Talousarvion tavoitteiden toteutuminen.	Päätöstentien joustava eteneminen. Kehityskeskustelut pidetään ajallaan.	75 %
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukainen	Talouden toteutumista seurataan kuukausittain. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosiraporttien yhteydessä.	Osavuosiraportit	Osavuosi-raportit 2 kpl

Ympäristöosaston hallinnon tulosalueelle kuuluu ympäristölautakunnan alaisen toiminnan johtaminen sekä investointiohjelmassa rakentamiseen liittyvien hankkeiden suunnittelu, suunnitteluttaminen, kilpailutus sekä toteuttaminen joko ostopalveluna tai omana työnä.

Ympäristölautakunta kokoontui vuoden 2018 aikana 10 kertaa ja käsitteli 119 pykälää.

Ympäristöosaston henkilöstöpuolella tapahtui oleellisia muutoksia. Vuoden 2017 loppupuolella valittiin kunnan talonrakennusmestariksi Janne Routaniemi, joka aloitti tehtävässään 26.2.2018. Kuukauden kulluttua siitä erosi kiinteistöpäällikkö Johanna Vakkuri tehtävästään. Tuolloin linjattiin, että kiinteistöpäällikön paikkaa ei laiteta auki, vaan Janne Routaniemi toimi vt. kiinteistöpäällikkönä vuoden loppuun saakka.

Myös ruoka- ja siivouspalveluissa tapahtui vaihdos. Ruokapalvelupäällikkö Tanja Koski jäi virkavapaalle marraskuun 2017 alusta, maaliskuun loppuun, toisen viran hoitamisen vuoksi. Virkavapauden jälkeen hän jäi pois tehtävästään. Uusi ruokapalvelupäällikkö Anna Sormunen aloitti tehtävässä 20.8.2018. Tuon välisen ajan ruokapalvelupäällikön virkaa hoiti viransijaisena ruokapalveluesimies Auli Silvennoinen.

Kesämestarina 2.5.-31.10 välisenä aikana toimi rakennusmestari Jarmo Tiikkaja, jonka tehtäviin kuului kesäajan investointien toteuttamisia.

RAKENNUSVALVONTA

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonnan tehtävänä on valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä niihin ja niiden mukaiseen rakentamiseen liittyvästä ennakko-ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta. Rakennusvalvonta tekee tiiviistä yhteistyötä maankäytön ohjauksessa kehittämispäällikön kanssa.

Tulosalueen kuvaus

Rakentamiseen liittyvät luvat haetaan sähköisesti lupapiste.fi palvelun kautta, joka on auki 24/7, luvat arkistoidaan sähköisesti.

Päämäärä 2018

Rakennusvalvonnan asiakkaat ovat tyytyväisiä tuotettuihin palveluihin sekä nopeaan ja sujuvaan sähköiseen lupaprosessiin. Tavoitteena on skannata vuoden 2020-2021 kaikki vanhat paperiset lupahakemukset sähköiseksi. Sähköisen lupa-arkiston myötä voimme avata lupapistekaupan, josta kuntalaiset, kiinteistönvälittäjät ja muut niitä tarvitsevat voivat käydä ostamassa tarvittavat lupakuvat. Lupapistekauppa vapauttaa kunnan paperiarkistointitilaa ja samalla vapauttaa myös jonkin verran resursseja muuhun työhön.

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteuma
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä. Rakennus- ym. lupien asiakaspalautteen nopea käsittely määritellyissä tavoiteajoissa	Jet-koulutus, Lupapisteen verkko- koulutukset	Koulutuksiin osallistuminen Poikkeamis-hakemukset ja suunnittelu-tarveratkaisun valmistelu 3 kk	100 % 100 %
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Sähköisten lupahakemusten käytön lisääminen Mittaustoimen yhteistyön lisääminen naapurikuntien kanssa	Tiedotetaan ja ohjataan rakennuslupien hakijoita käyttämään lupapiste-palvelua. Mittauspalvelu sopimus on tehty Muhoksen kunnan kanssa	Lupapistepalvelun käyttäjät.	100 % luvista haettiin Lupapisteen kautta. 100 %
Vastuullinen ja pitkäjänteinen talouspito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain	Osavuosisraportit	

Rakennusvalvonnan toimintatulot alittuivat, johtuen vähäisistä lupatuloista. Toimintamenot ylittyivät arvioidusta, johtuen ennakoimattomista ohjelmistokuluista.

Rakennuslupien myöntämisvaltuus on rakennustarkastajalla. Rakennustarkastajan tekemiä viranhaltijapäätöksiä oli yhteensä 161 (vuonna 2017 yhteensä 174 kpl).

Ympäristölautakunta toimii Tyrnävän kunnan rakennusvalvontaviranomaisena.

Hallintopakkoa ja oikaisuvaatimusta koskevat asiat kuuluvat aina toimielimen toimivaltaan.

Rakennustarkastajan ja kehittämisjohtajan valmistelusta kunnanhallitus käsitteli yhteensä 3 kpl poikkeamishakemuksia ja 1 kpl suunnittelutarveratkaisua. Päätökset olivat myönteisiä.

Rakennustarkastajat hoitavat kunnissa joitakin sellaisia tehtäviä, joita ei ole lainsäädännössä osoitettu rakennustarkastusviranomaiselle vaan yleisesti kunnalle. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa: rakennus ja huoneistotietojen ilmoittaminen väestörekisterikeskukselle, rekisterin pitäjänä oleminen väestörekisteritietojen osalta, korjaus- ja energia-avustuksiin liittyvät tehtävät, maisematyöluvista päättäminen. Rakennustarkastaja valmistelee kehittämisspäällikön lausunnon perusteella kunnanhallitukselle poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisut.

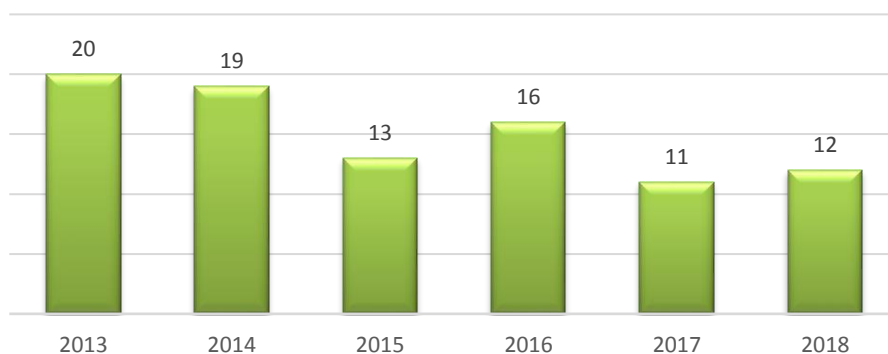
Rakennustarkastaja nimettiin vuoden aikana myös turvallisuuspäälliköksi. Näihin tehtäviin kuuluvat kunnan liikenneturvallisuustyöryhmän puheenjohtajuus, turvallisuusvastaavan tehtävät, joukkoliikenneasioiden hoitaminen.

Rakennusvalvonta €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	55 000		55 000	45 659	9 341	83,0
Toimintamenot	-85 358	-21 862	-107 220	-97 878	-9 342	91,3
Toimintakate	-30 358	-21 862	-52 220	-52 219	-1	100

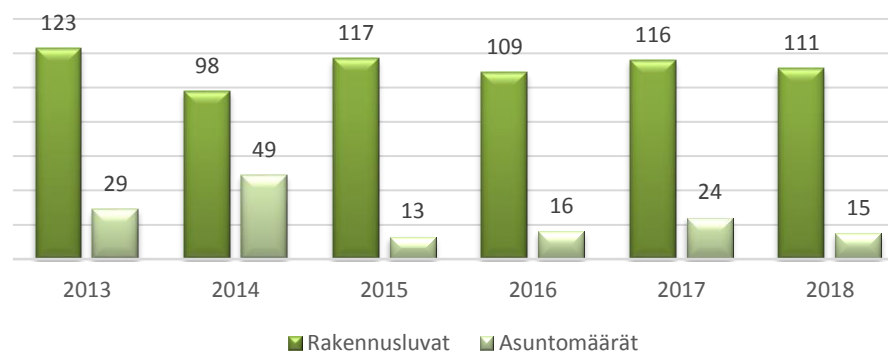
Myönnetyt luvat jakaantuivat seuraavasti

	Vuosi 2018
Asuinhuoneistot	15
Asuinrakennukset, joista	12
Asemakaava-alueelle	7
Haja-asutusalueelle	5
Rivitalot / paritalot	1 / 1
Vapaa-ajan rakennukset	5
Teollisuus-, maatalousrakennukset	3
Saunarakennukset	6
Talousrakennukset (autotallit ym.)	23
Toimenpideluvat	12
Purkamisluvat	12
Maisematyöluvut ja ilmoitukset	28
Laajennukset, muutostyöluvut ym.	17
Työnjohtajien hyväksymiset	51
Jatkoaikapäätökset	3

Myönnetyt luvat asuinrakennuksiin vuosina 2013-2018

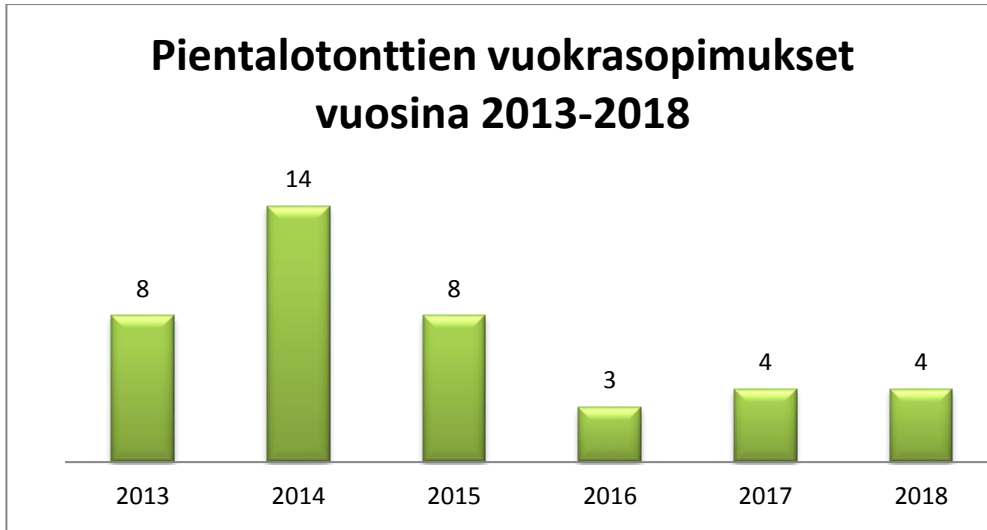

Myönnetyt luvat ja asuntomäärät vuosina 2013-2018

Katselmuksset vuosina 2017 ja 2018

	Vuosi 2017	Vuosi 2018
Aloituskokoukset	11	15
Sijainnin merkitseminen	11	18
Hormikatselmus	12	15
Rakennekatselmus	18	16
Käyttöönottokatselmus	27	46
Loppukatselmus	35	53
Yhteensä	114	165

Pientalotontteja myytiin vuoden aikana 12 kpl.

YHDYSKUNTASUUNNITTELU

Yhdyskuntasuunnittelu pitää sisällään mittaustoimintaa.

Tänne kirjautuu menoiksi pääasiassa ostopalveluna toteutetut mittauspalvelut ja tuloiksi rakentajalta perittävä lohkomiskorvaus 1.200 euroa / tontti. Kuluvalle vuodelle kirjautui lohkomismaksutuloja 5 kpl.

Yhdyskuntasuunnittelu €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	12 000		12 000	6 000	6000	50,0
Toimintamenot	-10 000		-10 000	-112	-9 888	1,1
Toimintakate	2000		2000	5 888	-3 888	294,4

LIIKENNEVÄYLÄT JA YLEISET ALUEET

Toiminta-ajatus

Liikenneväylät ja yleiset alueet kuuluvat osana ympäristöosastoon ja tuottaa kuntalaisille katujen ja puistojen kunnossapito palveluja.

Tulosalueen kuvaus

Liikenneväylät ja yleiset alueet tulosalueen vastuualueina ovat investointikohteiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävät, tiestön, leikkipuistojen ja puistojen kunnossapitotehtävät.

Päämäärä 2018

Päämääränä on, että liikenneväylät ja yleiset alueet tuottavat kunnan palvelutuotantoon liittyviä rakentamis- ja kunnossapitopalveluja laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Liikenneväylät ja yleiset alueet €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	536 900		536 900	682 460	-145 860	127,2
Toimintamenot	-592 172		-592 172	-561 339	-30 833	94,8
Toimintakate	-55 272		-55 272	121 421	-176 693	219,7

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteutuma
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä.		Ajantasalla olevat työturvallisuus-todistukset Koulutus	
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Laadukas ympäristö ja viihtyisät asuinalueet Hoidetut viheralueet Leikkipaikkojen rakentaminen ja ylläpito kehittämissuunnitelman mukaisesti	Asemakaava-alueiden katuverkon rakentaminen ja kunnon parantaminen laaditun kehityssuunnitelman mukaisesti Viheralueiden hoitoluokituksen mukainen alueiden hoidon toteuttaminen Hirvelän leikkipaikka	Korjatut kadut Päällystykset Rakentamisen aloitus, pohjarakentaminen ja välinehankinnat	645 m 353.406 euroa 3075 m 162.296 euroa 54.947 euroa 50.383 euroa
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumisen seuranta	Rakentaminen ja kunnossapito on kustannus-tehokasta	
Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö	Päivitetyn metsänhoito-suunnitelman toteuttaminen	Kunnan metsiä ja taajametsiä hoidetaan päivitetyn metsänhoito-suunnitelman mukaisesti	Saadut myyntitulot	176.371 euroa

Asemakaava-alueiden katuverkon rakentaminen ja ylläpito

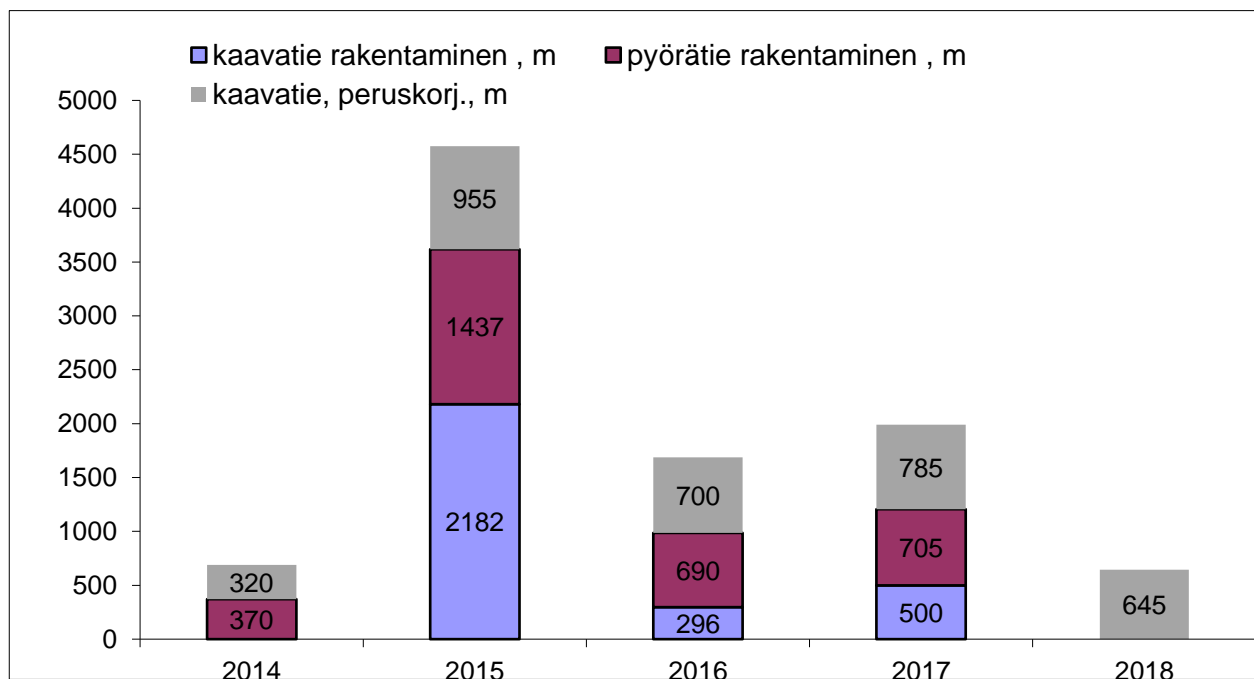
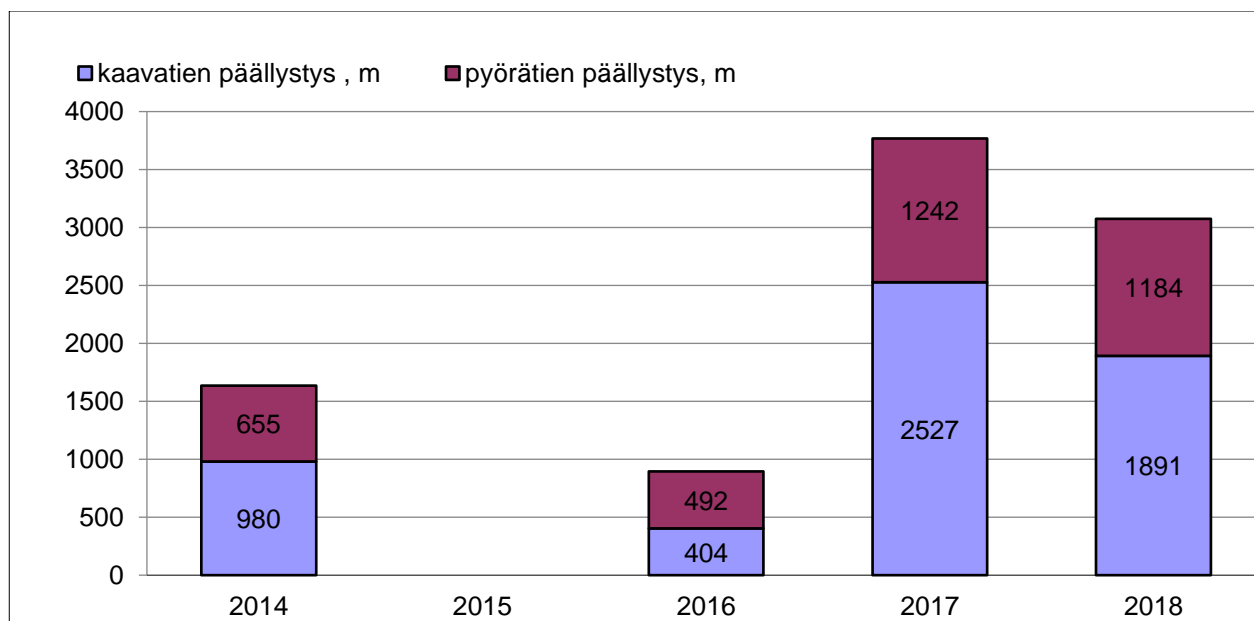
Suksitien, Sepäntien ja Jyväkujan peruskorjaus, kuivatus sadevesiviemäröinti rakennettu.
Kunnankujan peruskorjaus ja sadevesiviemäröinti rakennettu.

Päällystetty Ylitalontie ja kevyenliikenteen väylä, Köksäntie, Vasukuja, Roppakuja ja Nisukuja.

Saksiontien lisämurske asennettu ja päällystys uusittu.

Yksityistiet

Kunnan kunnossapidettävälle yksityisteille on tehty tiekuntien hyväksymät tieyksiköinnit.

Puistot ja yleiset alueet

Hirvelän alueen leikkipuiston rakentaminen aloitettu, valmis 2019

Jätehuolto

Oulun Kiertokaari Oy (ent. Oulun jätehuolto) on vastannut viimeistä vuotta Tyrnävän kunnalle kuuluvista jätehuoltopalveluista. Sopimus Oulun Kiertokaari Oy:n kanssa päättyi 31.12.2018. Kuluvan vuoden loppuun saakka Tyrnävän kunnan jätehuoltoviranomaisena on toiminut Oulun yhdyskuntalautakunta. Jatkossa jätehuoltoviranomaisena tulee toimimaan neljän kunnan oma lautakunta.

Tyrnävän kunnanvaltuusto sitoutui vuonna 2016 kuntien yhteiseen jätehuollon järjestämiseen Limingan, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa. Hankkeen tavoitteena on parantaa kuntalaisille tarjottavia jätehuollon palveluita, hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia palveluiden kehittämisessä sekä nostaa jätteiden kierrätysastetta siten, ettei jätehuollon kokonaiskustannukset nousisi. Vuoden 2018 alkupuolella käytiin tarjouskilpailun voittaneen, operatiivisten palveluiden tuottajan, Kempeleen Jätekuljetus Ky:n kanssa sopimusneuvottelut sekä laadittiin ja hyväksyttiin jätehuollon palvelutason kuvaus. Kuluvan vuoden aikana kunnat perustivat Lakeuden EKO-lautakunnan, joka tulee jatkossa toimimaan kuntien jätehuoltoviranomaisena. Lautakuntaan valittiin kaksi jäsentä kustakin kunnasta. Limingan kunta toimii isäntäkuntana. Tyrnävän kunnan edustajina toimivat Tauno Uitto sekä Päivi Suvanne. Ympäristöjohtaja osallistui kokouksiin asiantuntijana. Kuluvan vuoden aikana EKO-lautakunta laati kunnan jätehuoltomääräykset sekä hyväksyi uudet jätetaksat. Jätetaksat astuvat voimaan 1.1.2019 ja jätehuoltomääräykset 1.3.2019. Lakeuden EKO toimii yhdessä operatiivisten palveluiden tuottajan kanssa edistämässä alueen jätehuoltoa ja kestävää kehitystä sekä antaa neuvontaa ja opastusta. Lakeuden EKO-lautakunnan asioiden valmistelusta ja hoitamisesta sekä asiakaspalvelusta vastaa ympäristösuunnittelija Pihla Hasan. Jätepalveluiden tuottaja perusti Tyrnävän uuden jäteaseman Paavolan kankaalle osoitteeseen Mestarintie 12.

Maa- ja metsätilat

Kertomusvuonna leimikot myytiin valtaosin pystykauppoina.

Metsä Group päätti jo aikaisemmin ostetun leimikkonsa (859106110) hakkuut Mutkala ja Hirvelä RN:o 30:152 tilan (Ängeslevän Ylipään) palstoilla. Puuta kertyi yht. 3 865,2 m³.

Metsä Group aloitti vuoden 2018 loppupuolella Hirvelä RN:o 30:152 tilan Tyrnävän Ylipään leimikon korjuun (n. 2 100 m³). Kohde myytiin vuoden 2108 alkupuolella ja hakkuut saatiin päätökseen tammi-kuussa 2019.

Vuoden loppupuolella päätettiin tehostaa pyynnmyyntiä. Tuolloin myytiin uusia pystyleimikoita kaikkiaan 4 kpl, joista Viitamaa -tilan kohteen osti Biowatti Oy (3 490 m³) ja tilojen Metsärautio ja Kallioniemi, Tapio ja Seppä sekä Kunnanmetsä ja Ylianttila kohteet osti Stora Enso (5 424 m³). Näiden neljän leimikon arvioitu kantorahatulo oli n. 169 000 euroa. Näistä kaupoista saatiin ennakkomaksuna tuloja kuluvalla vuodelle 44.452,50 euroa.

Kertomusvuonna kertyi pystykaupoista tuloa 141 027 euroa ja hankintakaupoista 35 344 euroa. Hankintapuuta myytiin Mhy Siikalakeuden korjuupalvelu välitettäväksi 1 189 m³ ja energiapuuta Metsä Groupille 285,2 m³.

Mhy:n korjuupalvelu toteutti keväällä Villentien suunnalla puistopuiden kaatoa motolla (erikoistyönä) rivitalon takapihalla. Kaadossa toimi avustajana metsänhoitoyhdistyksen metsuri.

Kunnan omana työnä toteutetut hakkuut ovat kohdistuneet pääosin metsätilojen

ensiharvennuspuustojen käsittelyyn sekä kaava-alueiden puistoihin ja tielinjoihin. Vakituksena metsurina toimii Raimo Väliheikki. Hän tekee kaikki taimikoiden varhaiskuidot sekä varttuneempien taimikoiden kuitot sekä ensiharvennusten ennakkokuidot.

Metsäkuljetuksen on hoitanut Heikki Patala.

Yksityisille on myyty kuitupuuta (pääosin koivua) polttopuuksi 25,8 m³.

Lepola RN:o 51:4 -tilan metsänuudistamistöiden (n. 8 ha) ajankohtaa Haurukylässä on siirretty, koska ns. kiertotalousalueen kaavoitus alueella on vireillä.

Toteutetut määrät työlajeittain / ha / m³/ euroa

• metsänuudistusalan istutus, Mhy	2,1 ha
• ensiharvennusten ennakkokuidot, Mhy	32,6 ha
• taimikonhoito, Mhy	5,0 ha
• kasvatuslannoitus	13,5 ha
• ojituksen suunnittelua	0 ha
• ojituksen toteutus, Mhy)	
• Metsäraappana ja Metsärusila -tilat (sijaitsevat kallioulouhoksen ympärillä Keskkylässä)	8 502 m ³
• Mhy:n puukauppapalvelut	
• puukaupan avustaminen (sis. pysty- ja hank.kaupat)	4 984 m ³
• puunkorjuun valvonta	3 010 m ³
• metsäarviointi	89,1 ha

Kiinteistöt

Toiminta-ajatus

Kiinteistöpalvelut tuottavat tukipalveluita eri hallintokunnille heidän käyttämiin kiinteistöihin sekä alueisiin.

Tulosalueen kuvaus

Kiinteistöt tulosalueen vastuualueina ovat pienten investointikohteiden suunnittelu- ja rakennuttamistehtävät, kunnan omistamien kiinteistöjen peruskorjaussuunnittelu ja rakennuttaminen sekä kunnan omistuksessa olevien rakennusten kiinteistöhoito, kunnossapito ja vuokraus.

Päämäärä 2018

Päämääränä on, että kunnan kiinteistökantaa käytetään ja hallitaan tehokkaasti. Kiinteistöillä on käytössä sähköinen huoltokirja. Tavoitteena on saada huoltokirja käyttöön kaikissa kiinteistöissä ja palvelupyynnöt otetaan vastaan 100 %:sti sähköisesti. Energian kulutusta pyritään hillitsemään.

Kiinteistöt €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	2 481 289		2 481 289	2 401 779	79 510	96,8
Toimintamenot	-2 502 502	21 862	-2 480 640	- 2 364 523	-116 117	95,3
Toimintakate	-21 213	21 862	649	37 256	-36 607	174,4

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteutuma
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä.	Henkilöstön koulutus- suunnitelmien laatiminen	Ajantasalla olevat työ- turvallisuustodistukset Koulutusten määrä	100 % 1 kpl, EA
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Yhteistyö muiden osastojen kesken Kiinteistöjen sähköisen huolto- kirjan tehokas käyttö.	Kiinteistökierrokset Asiakastyytyväisyyskysely sisäisille asiakkaille. Sähköiset palvelupyynnöt kohteittain	Kiinteistökierrosten kattavuus Asiakaspalautteen arvona. Sähköisten palvelupyyntöjen määrä. Tilayhdyshenkilöiden koulutus.	0 871 kpl (-15..377) (-16..416) (-17.. 517)
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaisesti. Kiinteistöjen kokonaisvaltainen käyttösuunnitelma. Energian kulutuksen hillitseminen.	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain. Kiinteistökohtaiset huolto-ohjelmat sekä kunnossapito- ja pitkäntähtäimen suunnitelmat. Toimialakohtaiset tarveselvitykset. Kiinteistöjen toiminnan mukainen energiankulutuksen hallinta. Hankkeet osana kehitystyötä.	Osavuosisraportti. Kiinteistöjen kehittämissuunnitelma Tarveselvitysten valmistuminen. Toimintakohtaisen energiankulutuksen vertailu aikaisempien vuosien kulutuksiin. Hinku, Väre	2 kpl

Kiinteistöpäällikkö sanoutui irti virastaan 26.3.2018. Vt. kiinteistöpäällikkönä toimi rakennusmestari.

Kirkkomännikön koulu

Talousarviossa oli varattu vuodelle 2018, 200.000 € vanhan osan lattioiden sekä ikkunoiden uusimiseen. Korjaushanketta varten vt. kiinteistöpäällikkö halusi tutkituttaa koulurakennuksen koko vanhan osan kunnan ennen lattioiden korjaukseen ryhtymistä

A-Insinöörit suorittivat koulun vanhalla osalla rakenne- ja kosteusteknisen tutkimuksen, mikä valmistui heinäkuussa. Raportin jälkeen saatiin kustannusarviot koulun eri korjausvaihtoehdoista tai uudisrakentamisesta

Eri korjausvaihtoehtojen arviointien jälkeen kunnanhallitus antoi asian jatkovalmisteluun sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle, joka laatii tarveselvityksen ja tilaohjelman. Lautakunta nimesi asian valmisteluun työryhmän, johon valittiin sivistys- ja hyvinvointijohtaja, Kirkkomännikön koulun rehtori, kaksi opettajaa, koulusihteri sekä lautakunnan puheenjohtaja. Työryhmään kutsuttiin myös ympäristöjohtaja. Tarveselvitys ja tilaohjelma valmistuu helmikuussa 2019. Tämän jälkeen ympäristölautakunta laatii tilaohjelman perusteella hankkeen projektiaikataulun, -suunnitelman ja -ohjauksen.

Pienet investoinnit 2018

- Terveyskeskuksessa vanhalla osalla ruokailutilan, laboratorion sekä pienen kokoustilan lattioiden korjaukset.
- Temmeksen koululla tehtiin uudella osalla seinien alaosien kengitykset sekä betonilattioiden purku sekä uuden valaminen.
- Kiinteistöautomaation modernisointia kohteittain jatkettiin.
- Temmeksen meijerin katto kunnostettiin.
- Vanhojen kunnantalojen katot pestiin.
- Vapautuneeseen vuokra-asuntoon, Valööri A2 toteutettiin laajempi remonti.
- Päiväkodeilla tehtiin toimintaympäristöjen kehittämistöitä.
- Rakennusten ulkomaalauksia tehtiin Markkuun koululla, urheilukentän huoltorakennuksella, Temmeksen liikuntasalilla, Toukovakassa, vanhoilla kunnantaloilla sekä juustomestarin päiväkodilla. (Meijerialue)
- Etälukio aloitti syksyllä toimintansa. Sisäpinnat käsiteltiin ennen toiminnan alkua.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Toiminta-ajatus

Ruoka- ja siivouspalvelut kuuluvat osana ympäristöosastoon. Ruokapalvelut tuottaa kuntalaisille ateriapalveluja vauvasta vaariin ravitsemussuositusten mukaisesti. Siivouspalvelut tuottaa kunnan palvelutuotantoon liittyviä puhtaanapitopalveluita.

Tulosalueen kuvaus

Ruoka- ja siivouspalvelupalveluissa tuotetaan palveluita kouluille, päiväkodeille, hoitolaitoksille sekä kotona asuville vanhuksille ateriapalvelun muodossa.

Päämäärä 2018

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat kunnan palvelutuotantoon liittyviä ateria- ja puhtaana- pitopalveluita laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Ruoka ja siivouspalvelut €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Tot.%
Toimintatulot	1 921 898		1 921 898	1 886 496	35 402	98,2
Toimintamenot	-1 837 565		-1 837 565	- 1 609 711	-227 854	87,6
Toimintakate	84 333		84 333	276 785	-192 452	328,2

Strategiset valinnat	Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit	Numeerinen toteutuma
Hyvinvointia koulutuksella	Ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen on hyvä Ergonomia-osaamisen lisääminen	Alakohtaiset koulutukset. Ergonomisten koneiden ja laitteiden hankkiminen. Irtaimistohankintoihin vaikuttaminen	1-3 krt / vuosi Tuki- ja liikuntaelinten kuormitus vähenee. Ergonomisesti huollettavat kalusteet	1-3 krt / vuosi
Avoin ja kuuleva vuorovaikutus	Laadun kehittäminen Kustannus-tehokkuus	Asiakastyytyväisyyskyselyt Ruokailutilojen ja ruokailun sujuvuuden kehittäminen Lisätään lähiruoan käyttöä. Kilpailutuksiin vaikuttaminen omien tarpeiden mukaan. Tuotantoprosessien kehittäminen ja tuotannon ohjausjärjestelmän tehokas käyttö.	Asiakaspalautteiden arvosana 4 Oppilaille 30 minuutin ruokatauko Hankinta työryhmiin osallistuminen ja vaikuttaminen. Ruokapalvelut: henkilöstö osallistuu Jamix-koulutukseen	0 2 3
Vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito	Toiminta on talousarvion ja toimintasuunnitelman mukaista	Talouden ja toiminnan toteutumista seurataan kuukausittain.	Osavuosiraportit	
Terveellinen ja turvallinen lähiruoka	Lähiruuan suosiminen ruokalistalla	Lähiruokapäivät	Ruokalista-suunnitelma	2x7vkon listassa. Lähiruokaa lähes jokaisena koulupäivänä Elintarvikekeiden kotimaisuusaste 85,5%

Ruoka- ja siivouspalveluissa vuosi 2018 oli muutosten vuosi. Uusi ruokapalvelupäällikkö aloitti elokuussa 2018 ja henkilöstövaihdoksia tapahtui useampia vuoden aikana.

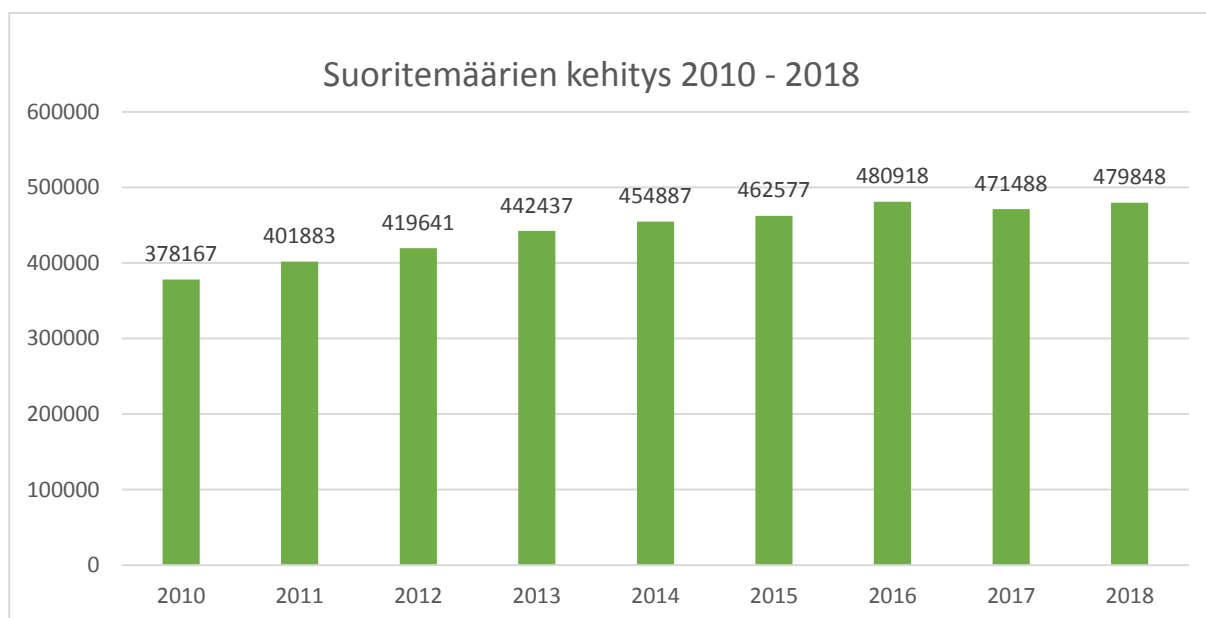
Ruokapalveluissa tuotettiin yhteensä 479848 suoritetta, mikä on 8360 suoritetta enemmän kuin vuonna 2017, kuva alla. Tavarahankinnoissa noudatettiin Oulun seudun hankintarenkaan sopimustuotteita. Elintarvikeostoista 85,5% oli kotimaisia elintarvikkeita. Lähiruokaa suosittiin hyvin ruokapalveluissa, sillä pääasiassa kasvikset ja juurekset sekä leipomotuotteet tulivat Pohjois-Pohjanmaan sopimustuottajilta. Lisäksi ruoka- ja siivouspalvelut käyttävät toiminnassaan kotimaisia Kiilto-puhdistusaineita, jotka ovat luontoa ja ympäristö säästäviä. Ruokapalvelupäällikkö osallistui syksyn 2018 aikana elintarvikehankintatyöryhmään, jossa pääsi vaikuttamaan tuleviin sopimustuotteisiin.

Asiakastytyväisyyskyselyjä ei tehty vuonna 2018 resurssipulan vuoksi. Asiakkaille annettiin jatkuvan palautteen mahdollisuus palautealustan avulla. Suullisiin ja kirjallisiin asiakaspalautteisiin reagoitiin välittömästi.

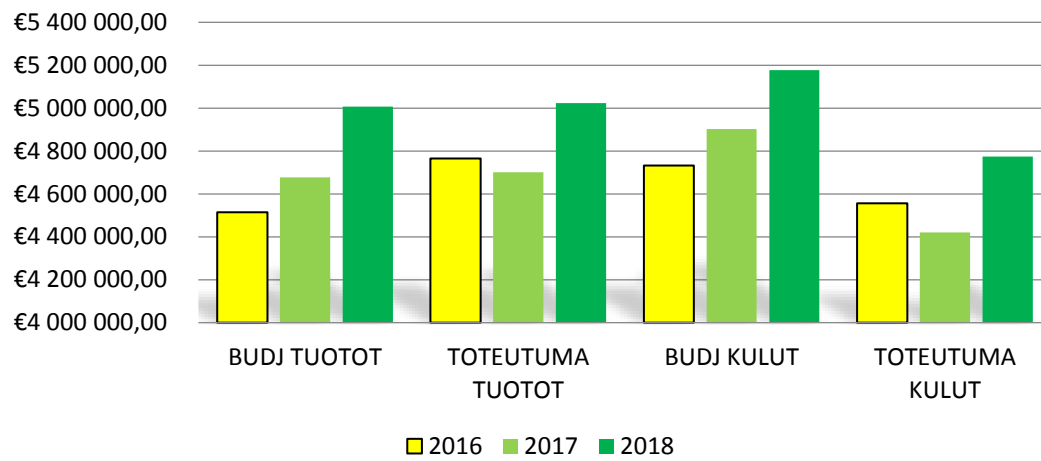
Ruoka- ja siivouspalveluissa osapäiväsairausloman sekä korvaavan että kevennetyn työn mahdollisuus järjestettiin usealle henkilölle. Lisäksi työfysioterapeutti kävi kaksi kertaa neuvomassa ja ohjaamassa ergonomista työskentelyä. Edellä mainittuihin asioihin liittyen, kiinteistöjen tilojen työohjeiden päivittäminen aloitettiin ja kouluissa määriteltiin tilat, joita ei siivota henkilöstön vajaan miehityksen aikana.

Laitoshuoltajien ensiapuvalmius päivitettiin sekä henkilöstöä koulutettiin oppisopimuksella. Laitoshuoltajilta, joilta puuttui ammattipätevyys, olivat suorittaneet ammattitutkinnon vuoden 2018 loppuun mennessä. Ruokapalvelujen tuotannonohjausjärjestelmä Jamix käyttöönottoa lisättiin asteittain ja ruokapalveluhenkilöstö osallistui Cook & Chill -kylmäkoulutukseen.

Ruoka- ja siivouspalveluiden henkilöstöpalavereita pidettiin vuonna 2018 yhteensä viisi sekä yksi työterveyshuollon palautekeskustelu.

YMPÄRISTÖOSASTO YHT. 2016-2018

Käyttötalouden toteutuminen							Tuloarviot					
KÄYTTÖTALOUSOSA	MÄÄRÄRAHAT	Ta-muutos	Tal.arvio +	Toteuma	Poikkeama	Tot%	Tal.arvio	Ta-muutos	Tal.arvio+	Toteutuma	Poikkeama	Tot %
	Tal.arvio		Ta-muutos						Ta-muutos			
Kunnanhallitus												
Yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen	1732135,00	-70000,00	1662135,00	1590411,88	71723,12	95,68	189690,00	0,00	189690,00	187609,22	2080,78	98,90
Tuki- ja sähköiset palvelut	1333488,00	70000,00	1403488,00	1362357,69	41130,31	97,07	294145,00	0,00	294145,00	262380,78	31764,22	89,20
Sosiaali- ja terveystalokunta												
Sos. ja terveysos. hallinto	147 792,00	0,00	147 792,00	150 543,85	-2 751,85	101,86	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sosiaalipalvelut	1 906 666,00	415 000,00	2 321 666,00	2 344 883,39	-23 217,39	101	198 860,00	0,00	198 860,00	340 853,18	-141 993,18	171,40
Vammaispalvelut	2 490 002,00	400 000,00	2 890 002,00	2 868 493,62	21 508,38	99,26	20 500,00	0,00	20 500,00	22 658,25	-2 158,25	110,53
lääkäiden palvelut	3 239 350,00	305 000,00	3 544 350,00	3 477 102,84	67 247,16	98,10	434 430,00	0,00	434 430,00	408 550,92	25 879,08	94,04
Terveyspalvelut	10 836 479,00	1 600 000,00	12 436 479,00	12 180 012,22	256 466,78	97,94	504 975,00	0,00	504 975,00	478 776,59	26 198,41	94,81
Sivistys- ja hyvinvointitalokunta												
Sivistysosaston hallinto	145 079,00	0,00	145 079,00	174 182,22	-29 103,22	120,06	0,00	0,00	0,00	29 594,42	-29 594,42	0,00
Opetuspalvelut	10 316 534,00	0,00	10 316 534,00	10 247 904,08	68 629,92	99,33	425 677,00	0,00	425 677,00	434 057,31	-8 380,31	101,97
Varhaiskasvatustalokunta	4 818 163,00	0,00	4 818 163,00	4 505 418,49	312 744,51	93,51	410 100,00	0,00	410 100,00	414 263,40	-4 163,40	101,02
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalv.	912 069,00	0,00	912 069,00	847 817,38	64 251,62	92,96	69 050,00	0,00	69 050,00	94 321,42	-25 271,42	136,60
Ympäristö- ja tekn. osaston hallinto												
Ympäristö- ja tek.osaston hallinto	149 517,00	0,00	149 517,00	140 405,67	9 111,33	93,91	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakennusvalvonta	85 358,00	21 862,00	107 220,00	97 878,39	9 341,61	91,29	55 000,00	0,00	55 000,00	45 659,30	9 340,70	83,02
Yhdyskuntasuunnittelu	10 000,00	0,00	10 000,00	112,00	9 888,00	1,12	12 000,00	0,00	12 000,00	6 000,00	6 000,00	50,00
Liikenne- ja yl.alueet	592 172,00	0,00	592 172,00	561 338,72	30 833,28	94,79	536 900,00	0,00	536 900,00	682 760,09	-145 860,09	127,17
Kiinteistöt	2 502 502,00	-21 862,00	2 480 640,00	2 364 523,33	116 116,67	95,32	2 481 289,00	0,00	2 481 289,00	2 401 779,06	79 509,94	96,80
Ruoka- ja siivouspalv.	1 837 565,00	0,00	1 837 565,00	1 609 710,72	227 854,28	87,60	1 921 898,00	0,00	1 921 898,00	1 886 495,50	35 402,50	98,16
Yhteensä	43 054 871,00	2 720 000,00	45 774 871,00	44 523 096,49	1 251 774,51	97,27	7 554 514,00	0,00	7 554 514,00	7 695 759,44	-141 245,44	101,87

KÄYTTÖTALOUSOSA	MÄÄRÄRAHAT	Tulot	Netto	TA-muutos	TA+ TA-muutos	Toteuma	Poikkeuma	Tot %
	Tal.arvio menot							
Kunnanhallitus								
Yleishallinto- ja elinkeinojen kehittäminen	1 732 135,00	189 690,00	1 542 445,00	-70 000,00	1 472 445,00	1 402 802,66	69 642,34	95,3
Tuki- ja sähköiset palvelut	1 333 488,00	294 145,00	1 039 343,00	70 000,00	1 109 343,00	1 099 976,91	9 366,09	99,2
Sosiaali- ja terveystalokunta								
Sos. ja terveysos. hallinto	147 792,00	0,00	147 792,00	0,00	147 792,00	150 543,85	-2 751,85	101,9
Sosiaalipalvelut	1 906 666,00	198 860,00	1 707 806,00	415 000,00	2 122 806,00	2 004 030,21	118 775,79	94,4
Vammaispalvelut	2 490 002,00	20 500,00	2 469 502,00	400 000,00	2 869 502,00	2 845 835,37	23 666,63	99,2
lääkäiden palvelut	3 239 350,00	434 430,00	2 804 920,00	305 000,00	3 109 920,00	3 068 551,92	41 368,08	98,7
Terveyspalvelut	10 836 479,00	504 975,00	10 331 504,00	1 600 000,00	11 931 504,00	11 701 235,63	230 268,37	98,1
Sivistys- ja hyvinvointitalokunta								
Sivistysosaston hallinto	145 079,00	0,00	145 079,00	0,00	145 079,00	144 587,80	491,20	99,7
Opetuspalvelut	10 316 534,00	425 677,00	9 890 857,00	0,00	9 890 857,00	9 813 846,77	77 010,23	99,2
Varhaiskasvatustalokunta	4 818 163,00	410 100,00	4 408 063,00	0,00	4 408 063,00	4 091 155,09	316 907,91	92,8
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	912 069,00	69 050,00	843 019,00	0,00	843 019,00	753 495,96	89 523,04	89,4
Ympäristö- ja tekn. osaston hallinto								
Ymp. ja tek.osaston hallinto	149 517,00	0,00	149 517,00	0,00	149 517,00	140 405,67	9 111,33	93,9
Rakennusvalvonta	85 358,00	55 000,00	30 358,00	21 862,00	52 220,00	52 219,09	0,91	100
Yhdyskuntasuunnittelu	10 000,00	12 000,00	-2 000,00	0,00	-2 000,00	-5 888,00	3 888,00	294,4
Liikenne- ja yleiset alueet	592 172,00	536 900,00	55 272,00	0,00	55 272,00	-121 421,37	176 693,37	-219,7
Kiinteistöt	2 502 502,00	2 481 289,00	21 213,00	-21 862,00	-649,00	-37 255,73	36 606,73	-170,4
Ruoka- ja siivouspalvelut	1 837 565,00	1 921 898,00	-84 333,00	0,00	-84 333,00	-276 784,78	192 451,78	328,2
Yhteensä	43 054 871,00	7 554 514,00	35 500 357,00	2 720 000,00	38 220 357,00	36 827 337,05	1 393 019,95	96,4

Menojen ja tulojen toteutuminen

4.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

	Alkuperäinen	Ta-	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
	talousarvio	muutos	muutosten jälk		
Toimintatulot	3 816 347		3 816 347	4 170 840	-354 493
Myyntitulot	739 343		739 343	873 829	-134 486
Maksutulot	1 525 956		1 525 956	1 562 286	-36 330
Tuet ja avustukset	525 240		525 240	587 736	-62 496
Muut toimintatuotot	1 025 808		1 025 808	1 146 989	-121 181
Toimintamenot	39 316 704	2 720 000	42 036 704	40 998 177	1 038 527
Henkilöstömenot	17 792 497	322 638	18 115 135	17 680 808	434 327
Palvelujen ostot	16 995 889	2 001 862	18 997 751	18 681 365	316 386
Aineet,tarvikkeet,tavarat	2 452 135	108 000	2 560 135	2 430 226	129 909
Avustukset	1 718 080	240 500	1 958 580	1 735 547	223 033
Muut toimintamenot	358 103	47 000	405 103	470 231	-65 128
Toimintakate	35 500 357	2 720 000	38 220 357	36 827 337	1 393 020
Verotulot	19 225 000		19 225 000	18 295 947	929 053
Valtionosuudet	18 498 000		18 498 000	18 549 374	-51 374
Korkotulot	5 000		5 000	1 662	3 338
Muut rahoitustulot	15 000		15 000	16 855	-1 855
Korkomenot	320 000		320 000	302 704	17 296
Muut rahoitusmenot	20 000		20 000	21 765	-1 765
Vuosikate	1 902 643	2 720 000	-817 357	-287 969	-529 388
Suunnit. mukaiset poistot	1 900 000		1 900 000	2 023 682	-123 682
Arvonalentumiset				1 682	
Tilikauden tulos	2 643	2 720 000	-2 717 357	-2 313 333	-404 024
Poistoeron lisäys tai väh.	0		0	0	0
Tilikauden yli/alijäämä	2 643	2 720 000	-2 717 357	-2 313 333	-404 024

	Alkuperäinen talousarvio	Talouarvio muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot yhteensä	19 225 000	-	19 225 000	18 295 947	929 053
Kunnan tulovero	17 677 000	-	17 677 000	16 975 728	701 271
Osuus yhteisöveron tuotosta	588 000	-	588 000	416 498	171 502
Kiinteistövero	960 000	-	960 000	903 720	56 279
Muut verotulot	-	-	-	-	-

Verotulot kasvoivat 0,7% (edellisenä vuonna kasvoivat 1,0) . Tulovero kasvoi 1,95% (edellisenä vuonna kasvoivat 0,9) %. Kiinteistövero kasvoi 7,8% (edellisenä vuonna supistui 0,2%). Yhteisöverot supistuivat 13,8% (edellisenä vuonna kasvoivat 7,8%). Verotulojen toteutuma-aste oli 95,2 %. Verotuloja kertyi 929 053,43 euroa vähemmän kuin talousarviossa oli arvioitu.

Veroprosentteja tarkistettiin vuodelle 2019. Vuodelle 2019 tuloveroprosentiksi vahvistettiin 22,0%. Kertomusvuonna tuloveroprosentti oli 21,0%.

Kiinteistöveroprosentit:	2018	2017	2016	2015	2014
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,12	0,98	0,98	0,98	0,98
Vakituisten asuntojen veroprosentti	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,12	0,98	0,98	0,98	0,98

Valtionosuuksien erittely		
	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	19 689 211	20 306 151
Siitä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	6 879 360	6 700 591
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 139 837	-1 194 038
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0
Valtionosuudet yhteensä	18 549 374	19 112 113

Valtionosuudet olivat yhteensä 18 549 374 euroa, jossa oli supistusta yhteensä 2,9 % (edellisenä vuonna kasvua 0,8%). Peruspalvelujen valtionosuus pieneni 616 940 euroa. Valtionosuuksien toteutuma-aste talousarvioon nähden oli 100,3 %. Talousarviossa oli arvioitu valtionosuuksien määräksi 18 498 000 euroa.

4.3.3 Investointien toteutuma

Investoinnit ovat valtuustoon nähden sitovia toimitelimittein.

Investointimenojen toteutuma-aste oli 91,5% ja tulojen 267,6%.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.6.2018 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan esityksen mukaisesti investointiosaan talousarviomuutoksen 115 000 euroa Rantaroustin koulun rakennuskustannuksiin.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 17.9.2018 esityksen mukaisesti investointiosaan talousarviomuutoksen 121 725 euroa osakkeiden hankintaan, joka siirretään ympäristölautakunnan kuituverkon rakentamiseen varatusta määrärahasta.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMA 31.12.2018						
KUNNANHALLITUS	TA määräraha valtuusto	Talousarvion muutos	Talousarvio+ talousarvio muutos	Toteutuma	Poikkeama	Totetumis %
Maan- ja kiinteistöjen hankinta	150 000		150 000	28 463,72	121 536	18,98 %
Tulot	40 000		40 000	25 567,26	14 433	63,92 %
Osakkeiden hankinta	100 000	121 725	221 725	221 887,89	-163	100,07 %
Kunnan yhteiset atk- hankinnat	70 000		70 000	0,00	70 000	0,00 %
Käyttöomaisuuden myynti				136 343,00	136 343	
Kunnanhallitus menot yhteensä	320 000	121 725	441 725	250 351,61	191 373,39	56,68 %
Tulot	40 000		40 000	161 910,26	121 910	404,78 %
Netto	280 000		401 725	88 441,35	313 284	22,02 %
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA						
Perhetyön työtilojen tekeminen terveyskeskukseen	12 000		12 000	0,00	12 000	0,00 %
Kotolan jäähdytys	35 000	0	35 000	5 380,87	29 619	15,37 %
Terveyskeskuksen lattian korjaustoimenpiteet	31 000		31 000	34 338,31	-3 338	110,77 %
Sosiaali- ja terveyslautakunta menot yhteensä	78 000	0	78 000	39 719,18	38 281	50,92 %
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA						
PK Tenavatalo, pihan uudistaminen	10 000		10 000	4 937,61	5 062	49,38 %
PK Väentupa, säilytysratkaisut ja toiminnalliset muutokset	10 000		10 000	4 226,25	5 774	42,26 %
PK Juustomestari, tilaratkaisut	10 000		10 000	10 924,79	-925	109,25 %
PK Toukovakka, pihan kehittäminen	10 000		10 000	14 041,31	-4 041	140,41 %
Päiväkoti Käpytikka, toimintaympäristön kehittäminen	10 000		10 000	2 297,65	7 702	22,98 %
Kirkkomännikön koulun toimintaympäristön kehittäminen	200 000		200 000	18 018,10	181 982	9,01 %
Kuulammen koulun toimintaympäristön kehittäminen.	10 000		10 000	8 817,92	1 182	88,18 %
Temmeksen koulun uudenosan korjaustyötä	15 000		15 000	16 035,00	-1 035	106,90 %
Lukion starttaaminen	25 000		25 000	19 964,17	5 036	79,86 %
Sillat	15 000		15 000	206,10	14 794	1,37 %
Koulujen piha-alueiden kehittäminen. Murto ja Markkuu	31 000		31 000	17 242,21	13 758	55,62 %
Virkistysalue (Ryppykuoppa) ja saavutettavuus	10 000		10 000	0,00	10 000	0,00 %
Murron kylätoimikunnan lista	10 000		10 000	0,00	10 000	0,00 %
Rantaroustin koulu + liikuntahalli (ei lisää määrärahaa, siirtyy)	160 000	115 000	275 000	275 024,16	-24	100,01 %
Sivistyslautakunta menot yhteensä	526 000	115 000	641 000	391 735,27	249 265	61,11 %
Tulot						
Netto	526 000		641 000	391 735,27	249 265	61,11 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA						
<i>Hulavesijärjestelmän liittymismaksut tulot</i>	20 000	0	20 000	0,00	20 000	0,00 %
Lakeuden laajakaistahanke	1 000 000	-121 725	878 275	1 456 000,00	-577 725	165,78 %
Kunnallistekniikan rakentaminen	40 000		40 000	21 214,42	18 786	53,04 %
Kadut/alueet valaistus, valaisimien uusiminen	20 000		20 000	0,00	20 000	0,00 %
Paloaseman takapihan asfaltoinnin korjaus	10 000		10 000	4 802,51	5 197	48,03 %
Katuverkosto suunnitelma + korjaus	267 500		267 500	268 849,88	-1 350	100,50 %
Teiden, kevyenliik.väyl. ja alueiden päällystykset	176 000		176 000	162 296,34	13 704	92,21 %
Jokisortumat, muu varaus	40 000		40 000	34 586,65	5 413	86,47 %
Puistot ja leikkikentät	90 000		90 000	50 383,99	39 616	55,98 %
Pappilanelto ja kylän jouluvalaistus	35 000		35 000	12 797,10	22 203	36,56 %
Aikuisten kuntoiluvälineet	16 000		16 000	5 063,90	10 936	31,65 %
Kunnantalon piha ja pysäköintialue	150 000		150 000	84 557,25	65 443	56,37 %
Vanhoiden rakennusten korjaus	20 000		20 000	20 454,92	-455	102,27 %
Kattojen korjaus- ja kunnostustyöt	40 000		40 000	24 369,16	15 631	60,92 %
Toimitilat kunnostukseen.	17 000		17 000	16 442,43	558	96,72 %
Pääte pysäkin kehittäminen ja linja-auto pysäkki ala-temmeksen suuntaan	10 000		10 000	4 164,00	5 836	41,64 %
<i>Pääte pysäkin kehittäminen ja linja-auto tulot</i>	5 000		5 000	0,00	5 000	0,00 %
Kunnan vuokra-asuntojen korjaustyöt	22 000		22 000	20 553,28	1 447	93,42 %
Kiinteistöautomaation modernisointi	15 000		15 000	14 760,00	240	98,40 %
Haurukylän teollisuusalueen infra ja vesi.viemäri liittymät	100 000		100 000	0,00	100 000	0,00 %
Sisäilmasto-ongelmien korjaus / yllättävät korjausmenot	15 000		15 000	403,00	14 597	2,69 %
Rakennusten ulkomaalaus ja rappauskorjauksia.	75 000		75 000	42 526,98	32 473	56,70 %
Ympäristölautakunnan menot yhteensä	2 158 500	-121 725	2 036 775	2 244 225,81	-207 451	110,19 %
Tulot	25 000		25 000	0,00	-25 000	0,00 %
Netto	2 133 500		2 011 775	2 244 225,81	-232 451	111,55 %
Tulot: Rahoitusosuudet valtiolta				-12 000,00	12 000	
MENOT YHTEENSÄ	3 082 500	115 000	3 197 500	2 926 031,87	271 468	91,51 %
TULOT YHTEENSÄ	65 000		65 000	161 910,26	108 910	249,09 %
NETTOMENOT	3 017 500	115 000	3 132 500	2 752 121,61	380 378	87,86 %

4.3.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan.

	Talousarvio	Talousarvio- viomuutokset	Talousarvio- muutosten jälk.	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 902 643,00		1 902 643,00	287 969,11	1 614 673,89
Tilikauden verot					
Tulo-rahoituksen korjauserät				-234 493,80	234 493,80
Investointien rahavirta					
Investointimenot	3 082 500,00		3 082 500,00	2 926 031,87	156 468,13
Rahoitusosuudet investointeihin	25 000,00		25 000,00	12 000,00	13 000,00
Pysyvien vast. hyöd.luovutustulot	40 000,00		40 000,00	396 404,06	-356 404,06
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset				2 997,87	-2 997,87
Antolainasaamisten lisäykset	15 000,00		15 000,00	15 000,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	1 826,00		1 826,00	17 977,87	-16 151,87
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 554 908,00		4 554 908,00	4 500 000,00	54 908,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 426 877,00		3 426 877,00	3 393 544,34	33 332,66
Lyhytaikaisten lainojen muutos				2 000 000,00	-2 000 000,00
Oman pääoman muutokset					

4.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

4.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta										
	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkuperäinen talousarvio	TA:n muutokset	TA muutoksien jälkeen	Toteutuma	Poikkema	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA muutoksien jälkeen	Toteutuma	Poikkema
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Hallinto- ja kehittämisosasto	3 065 623,00		3 065 623,00	2 952 769,57	112 853,43	483 835,00		483 835,00	449 990,00	33 845,00
Sosiaali- ja terveysosasto	18 620 289,00	2 720 000,00	21 340 289,00	21 021 035,92	319 253,08	1 158 765,00		1 158 765,00	1 250 838,94	-92 073,94
Sivistysosasto	16 191 845,00		16 191 845,00	15 775 322,17	416 522,83	904 827,00		904 827,00	972 236,55	-67 409,55
Ympäristö- ja tekn.osasto	5 177 114,00		5 177 114,00	4 773 968,83	403 145,17	5 007 087,00		5 007 087,00	5 022 693,95	-15 606,95
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot						19 225 000,00		19 225 000,00	18 295 946,57	929 053,43
Valtionosuudet						18 498 000,00		18 498 000,00	18 549 374,00	-51 374,00
Korkotulot						5 000,00		5 000,00	1 661,94	3 338,06
Muut rahoitustulot						15 000,00		15 000,00	16 854,78	-1 854,78
Korkomenot	320 000,00		320 000,00	302 703,97	17 296,03					
Muut rahoitusmenot	20 000,00		20 000,00	21 765,38	-1 765,38					
INVESTOINTIOSA										
Hallinto- ja kehittämisosasto	320 000,00	121 725,00	441 725,00	250 351,61	191 373,39	40 000,00		40 000,00	161 910,26	-121 910,26
Sosiaali- ja terveysosasto	78 000,00		78 000,00	39 719,18	38 280,82			0,00		0,00
Sivistysosasto	526 000,00	115 000,00	641 000,00	391 735,27	249 264,73			0,00		0,00
Ympäristö- ja tekn.osasto	2 158 500,00	-121 725,00	2 036 775,00	2 244 225,81	-207 450,81	25 000,00		25 000,00	12 000,00	13 000,00
RAHOITUSOSA										
Antolainauksen muutokset										
Antolainasaam. lisäykset	15 000,00		15 000,00	15 000,00	0,00					
Antolainasaamisten väh.						1 826,00		1 826,00	17 977,87	-16 151,87
Lainakannan muutokset										
Pitkäaik. lainojen lisäys						4 554 908,00		4 554 908,00	4 500 000,00	54 908,00
Pitkäaik. lainojen väh.	3 426 877,00		3 426 877,00	3 393 544,34	33 332,66					
Lyhytaik. lainojen muutos									2 000 000,00	
Oman pääoman muutokset										
Poistoeronmuutos										
YHTEENSÄ	49 919 248,00	2 835 000,00	52 754 248,00	51 182 142,05	1 572 105,95	49 919 248,00	0,00	49 919 248,00	51 251 484,86	-1 332 236,86

5. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

5.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase ja konsernitase. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja –asetuksia kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Kustakin tuloslaskelman ja taseen erästä on esitetty vertailutieto edelliseltä vuodelta.

5.2 Tyrnävän kunnan tuloslaskelma

5.2 Tyrnävän kunnan tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2018		01.01. - 31.12.2017	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	873 828,51		804 797,22	
Maksutuotot	1 562 285,66		1 717 815,89	
Tuet ja avustukset	587 736,27		865 924,67	
Muut toimintatuotot	1 146 989,42	4 170 839,86	1 089 752,14	4 478 289,92
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-14 487 666,01		-14 142 382,42	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-2 913 084,04		-2 885 125,33	
Muut henkilösivukulut	-504 663,33		-732 767,94	
Henkilöstökorvaukset ja muut	224 605,33		182 335,20	
Palvelujen ostot	-18 681 365,07		-17 816 715,53	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 430 225,97		-2 385 685,67	
Avustukset	-1 735 546,66		-1 942 251,53	
Muut toimintakulut	-470 231,16	-40 998 176,91	-404 161,47	-40 126 754,69
Toimintakate		-36 827 337,05		-35 648 464,77
Verotulot		18 295 946,57		18 168 048,23
Valtionosuudet		18 549 374,00		19 112 113,00
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä				
Korkotuotot	1 661,94		57,73	
Muut rahoitustuotot	16 854,78		39 304,54	
Korkokulut	-302 703,97		-292 508,85	
Muut rahoituskulut	-21 765,38	-305 952,63	-18 622,50	-271 769,08
Vuosikate		-287 969,11		1 359 927,38
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-2 023 682,32		-1 641 761,54
Arvonalentumiset		-1 681,88		
Tilikauden tulos		-2 313 333,31		-281 834,16
Poistoeron lisäys (-) ja vähennys (+)		0,00		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-2 313 333,31		-281 834,16

5.3 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	1.1-31.12.2018	1.1-31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-287 969,11	1 359 927,38
Tulorahoituksen korjauserät	-234 493,80	-199 411,96
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 926 031,87	-8 567 088,91
Rahoitusosuudet investointimenoihin	12 000,00	552 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	396 404,06	290 117,36
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 040 090,72	-6 564 456,13
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	2 977,87	-3 326,05
Antolainauksen lisäykset	-15 000,00	-5 151,96
Antolainasaamisten vähennykset	17 977,87	1 825,91
Lainakannan muutokset	3 106 455,66	7 352 288,66
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 500 000,00	10 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 393 544,34	-3 147 711,34
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 000 000,00	0,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	346 859,35	-1 017 267,35
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	7 006,07	-4 860,21
Vaihto-omaisuuden muutos	831,37	-10 729,35
Saamisten muutos	560 800,84	-46 998,42
Korottomien velkojen muutos	-221 778,93	-954 679,37
Rahoituksen rahavirta	3 456 292,88	6 331 695,26
Rahavarojen muutos	416 202,16	-232 760,87
Rahavarat 31.12.	562 289,55	146 087,39
Rahavarat 1.1.	146 087,39	378 848,26
Rahavarojen muutos	416 202,16	-232 760,87

5.4 Kunnan tase

VASTAAVAA	2018	2017	VASTATTAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	50 437 855,97	49 714 076,43	OMA PÄÄOMA	13 007 292,12	15 320 625,43
Aineettomat hyödykkeet	54 449,44	83 994,76	Peruspääoma	11 245 843,00	11 245 843,00
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	Muut omat rahastot	0,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00			
Aineelliset hyödykkeet	45 684 506,11	45 012 066,39	Edellisten tilikausien ali/ylijäämä	4 074 782,43	4 356 616,59
Maa- ja vesialueet	5 759 384,22	5 750 443,37	Tilikauden ali/ylijäämä	-2 313 333,31	-281 834,16
Rakennukset	34 120 013,49	34 669 591,82	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 285 735,97	4 455 500,71	Poistoero		
Koneet ja kalusto	27 918,56	71 326,62	PAKOLLISET VARAUKSET	0	0
Muut aineelliset hyödykkeet	35 453,87	35 453,87	Muut pakolliset varaukset	0	0
Enn.maks. ja kesk.er.hankin- nat	1 456 000,00	29 750,00	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	93 359,70	93 646,89
Sijoitukset	4 698 900,42	4 618 015,28	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	4 380 937,95	4 297 074,94	Lahjoitusrahastojen pääomat	995,23	995,23
Muut lainasaamiset	5 825,90	8 803,77	Muut toimeksiantojen pääomat	92 364,47	92 651,66
Muut saamiset	312 136,57	312 136,57	VIERAS PÄÄOMA	38 959 573,36	36 067 890,56
TOIMEKSIANT. VARAT	92 364,47	92 651,66	Pitkäaikainen	28 399 685,30	27 237 967,64
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 399 685,30	27 237 967,64
Muut toimeksiantojen varat	92 364,47	92 651,66	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 530 004,74	1 675 434,79	Lyhytaikainen	10 559 888,06	8 829 922,92
Vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Joukkovelkakirjalaina	2 000 000,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 092 449,34	2 922 711,34
Muu vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	225 000,00
Saamiset	905 458,62	1 466 259,46	Ostovelat	2 155 409,44	2 567 494,94
<i>Pitkäaikaiset saamiset</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	Muut velat	716 554,85	652 913,19
Muut saamiset	0,00	0,00	Siirtovelat	2 595 474,43	2 461 803,45
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>	<i>905 458,62</i>	<i>1 466 259,46</i>	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	52 060 225,18	51 482 162,88
Myyntisaamiset	419 312,44	514 837,15			
Muut saamiset	486 146,18	951 422,31			
Rahat ja pankkisaamiset	562 289,55	146 087,39	TASEEN TUNNUSLUVUT		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	52 060 225,18	51 482 162,88	Omavaraisuusaste %	24,99	29,75
			Suhteellinen velkaantuneisuus	94,98	86,37
			Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	95,61	87,18
			Kertynyt yli-/alijäämä €	1 761 449,12	4 074 782,43
			Kertynyt yli-/alijäämä € /asukas	262,47	604,83
			Lainat 31.12., €/asukas	4 990,63	4 510,26
			Lainakanta 31.12.	33 492 131,64	30 385 678,98
			Lainasaamiset	5 825,50	8 803,77
			Kunnan asukasmäärä	6 711	6 737

5.5 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Toimintatuotot	14 816 809,09	14 693 146,78
Toimintakulut	-52 607 433,42	-51 079 762,97
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-6 701,37	37 626,40
Toimintakate	-37 797 325,70	-36 348 989,79
Verotulot	18 295 946,57	18 168 048,23
Valtionosuudet	20 417 909,73	20 833 060,41
Rahoitustuotot ja kulut		
Korkotuotot	4 931,46	3 610,16
Muut rahoitustuotot	35 695,28	47 442,33
Korkokulut	-322 273,95	-315 431,95
Muut rahoituskulut	-27 833,54	-18 887,91
Vuosikate	607 049,85	2 368 851,48
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 979 853,55	-2 564 463,46
Arvonalentumiset	-23 435,25	
Satunnaiset erät	255 469,88	
Tilikauden yli- ja alipariarviot		
Tilikauden tulos	-2 140 769,07	-195 611,98
Tilinpäätössiirrot	-22 125,71	116 985,36
Tilikauden verot	1 092,27	-5 685,88
Laskennalliset verot	-1 939,75	-3 437,30
Vähemmistöosuudet	12 061,63	-14 780,20
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 151 680,63	-102 530,00

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Konsernin rahoituslaskelma	1.1-31.12.2018	1.1-31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	607 049,85	2 368 851,48
Satunnaiset erät	255 469,88	
Tulorahoituksen korjauserät	-472 129,65	-234 602,49
Tilikauden verot	1 092,27	-5 685,88
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 002 913,79	-9 723 212,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	72 604,82	613 366,03
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	826 360,12	404 881,91
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 712 466,50	-6 576 400,95
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antosaamisten lisäykset	-15 000,00	-5 151,96
Antosaamisten vähennykset	19 167,87	1 825,91
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 868 176,92	10 921 600,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 322 082,32	-3 521 210,58
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 997 733,33	0,00
Oman pääoman muutokset		2 700,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17,00	-5,52
Vaihto-omaisuuden muutos	18 266,39	-39 160,77
Saamisten muutos	550 770,77	8 565,16
Korottomien velkojen muutokset	-68 210,75	-686 658,15
Rahoituksen rahavirta	3 048 805,21	6 682 504,09
Rahavarojen muutos	336 338,71	106 103,14
Rahavarat 31.12.	2 137 679,55	1 801 340,84
Rahavarat 1.1.	1 801 340,84	1 695 237,70
	336 338,71	106 103,14
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-3 353 514	-2 801 223
Investointien tulorahoitus	15,45	26,00
Lainanhoitokate	0,2	0,69
Kassan riittävyys	13	10

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta €	-3 353 514	-2 801 223
Investointien tulorahoitus	15,45	26,00
Lainanhoitokate	0,2	0,69
Kassan riittävyys	13	10

Konsernitase

VASTAAVAA	2018	2017	VASTATTAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	58 547 679,66	58 023 506,94	OMA PÄÄOMA	16 846 568,55	18 959 579,90
Aineettomat hyödykkeet:	295 088,06	253 426,98	Peruspääoma	11 245 843,00	11 245 843,00
Aineettomat oikeudet	158 617,77	210 957,10	Säätiöiden ja yhdistysten	2 287,36	2 287,36
Muut pitkävaikutteiset menot	85 938,45	6 660,82	Muut omat rahastot	308 593,90	270 216,24
Ennakkomaksut	50 531,84	35 809,06	Edellisten tilikausien ali/ylijäämä	7 441 524,92	7 543 763,30
Aineelliset hyödykkeet:	55 581 324,44	55 184 313,62	Tilikauden ali/ylijäämä	- 2 151 680,63	- 102 530,00
Maa- ja vesialueet	5 586 780,79	5 537 969,67	VÄHEMMISTÖOSUDET	614 010,68	629 199,27
Rakennukset	42 254 362,64	43 114 658,58			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 580 305,18	4 545 803,58	POISTOERO JA VAPAAEHTOSET		
Koneet ja kalusto	837 708,94	871 840,92	VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	49 736,20	49 953,48	Poistoero		
			Vapaaehtoiset varaukset		
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	2 272 430,69	1 064 087,39	PAKOLLISET VARAUKSET	494 511,76	482 209,03
Sijoitukset:	2 671 267,16	2 585 766,34	Muut pakolliset varaukset	494 511,76	482 209,03
Osakkuusyhteisöosuudet	1 349 459,10	1 123 318,47			
Muut osakkeet ja osuudet	906 332,09	1 045 670,39	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	238 483,72	236 844,91
Joukkovelkakirjalainas.	-	-			
Muut lainasaamiset	7 801,00	11 968,87	Valtion toimeksiannot	49 589,35	68 326,44
Muut saamiset	407 674,97	404 808,61	Lahjoitusrahastojen pääomat	5 428,92	5 086,62
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	236 913,21	235 257,38	Muut toimeksiantojen pääomat	183 465,45	163 431,85
Valtion toimeksiannot	49 589,35	68 326,44	VIERAS PÄÄOMA	45 674 873,52	43 267 485,02
Lahjoitusrahastojen erityiskate	4 328,90	3 981,37	Pitkäaikainen	32 402 526,52	31 922 845,41
Muut toimeksiantojen varat	182 994,96	162 949,58	Joukkovelkakirjalainat		
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 083 855,36	5 316 553,81	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	30 599 428,59	29 753 017,15
Vaihto-omaisuus:	283 271,94	301 538,33	Lainat julkisyhteisöiltä	-	423 981,79
			Liittymismaksut ja muut velat	1 798 212,04	1 738 517,63
Aineet ja tarvikkeet	113 889,87	122 798,02	Ostovelat	-	-
Keskenkäiset tuotteet	1 845,59	1 952,75	Laskennalliset verovelat	4 885,89	7 328,84
Valmiit tuotteet	105 279,91	113 699,62	Lyhytaikainen	13 272 347,00	11 344 639,61
			Joukkovelkakirjalainat	2 000 000,00	
Muu vaihto-omaisuus	62 256,57	63 087,94	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 572 632,63	3 259 519,99
Ennakkomaksut			Lainat julkisyhteisöiltä	-	253 265,45
SAAMISET	2 662 903,87	3 213 674,64	Saadut ennakot	73,56	3 080,19
Pitkäaikaiset saamiset:	2 322,06	2 166,17	Ostovelat	2 707 752,33	3 219 802,17
Muut saamiset	233,87	233,75	Muut velat	880 084,82	803 756,97
Siirtosaamiset	2 088,19	1 932,42	Siirtovelat	4 107 106,61	3 796 283,14
Lyhytaikaiset saamiset:	2 660 581,81	3 211 508,47	Laskennalliset verovelat	4 697,05	8 931,70
Myyntisaamiset	1 415 379,93	1 646 127,99	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	63 868 448,23	63 575 318,13
Lainasaamiset	404 976,10	284 777,66			
Muut saamiset	679 488,36	1 150 560,80	Konsernitaseen tunnusluvut		
Siirtosaamiset	160 737,42	130 042,02	Omavaraisuusaste %	27,34	29,82
Rahoitusarvopaperit	97 736,40	85 081,16	Suhteellinen velkaantuneisuus	85,32	80,58
Osakkeet ja osuudet	142,33	142,33	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	86,01	81,38
	97 594,07	84 938,83	Kertynyt ylijäämä €	5 289 844,29	7 441 233,30
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin			Kertynyt ylijäämä € /asukas	788,23	1 104,53
Rahat ja pankkisaamiset	2 039 943,15	1 716 259,68	Konsernin lainat €/asukas	5 389,97	5 000,71
			Konsernin lainakanta	36 172 061,22	33 689 784,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ	63 868 448,23	63 575 318,13	Konsernin lainasaamiset	404 976,10	284 777,66
			Kunnan asukasmäärä	6 711	6 737

6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Tilinpäätöksen liitetietoja koskevat säännökset ja ohjeet

Liitetietojen sisällöstä on säädetty pääosin kirjanpitolaisissa ja -asetuksessa. Kunnan tilinpäätöksen liitetietojen laatimisessa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolain 3 luvun sekä kirjanpitoasetuksen 2 ja 4 luvun säännöksiä.

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Liitetietojen ryhmittely

Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä tilinpäätöksen laatimista, tuloslaskelmaa, taseen vastaavia ja vastattavia, vakuuksia ja vastuusitoumuksia, henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskeviin liitetietoihin.

Kunnan konsernitilinpäätöksen liitetietoina esitetään soveltuvin osin vastaavat tiedot kuin kunnan tilinpäätöksen liitetietoina.

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät:

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennen 1.1.2013 hankituissa hyödykkeissä vanhan poistosuunnitelman mukaisesti ja 1.1.2013 jälkeen hankituissa hyödykkeissä uuden poistosuunnitelman mukaisesti.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon, paitsi öljyvarasto, joka on merkitty 31.12.2018 mukaisella litrahinnalla.

Rahoitusomaisuus on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Suomalaisessa kirjanpitokäytännössä nykyisin aikaisempien tilikausien virheet ja laskentaperiaatteiden muutokset kirjataan aikaisempien tilikausien ylijäämän oikaisuksi.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tytäryhteisö Tyrnävän Vesihuolto Oy on yhdistelty konsernitilinpäätökseen, kuntayhtymät omistussuhteessa ja osakkuusyhteisöistä Hirsijärven Vesi Oy ja Tyrnävän Kuitu Oy pääomaosuusmenetelmällä. Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja

velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät katteet on vähennetty.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty hankintamenomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

KILA:n kuntajaosto on päivittänyt konsernitilinpäätöksen yleisohjetta joulukuussa 2015. Merkittävimmät muutokset koskevat poistoeron ja vapaaehtoisten varausten käsittelyä.

Kunnan taseessa oleva poistoero ja vapaaehtoiset varaukset merkitään konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan. Tytäryhteisöjen poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset merkitään konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Muutoksen myötä pyritään antamaan parempi kuva kuntakonsernien omasta pääomasta huomioiden kuntalain perusteella tehtävät konsernitilinpäätökseen perustuvat alijäämäisyystarkastelut.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina

Euroa	Konserni 2018	Konserni 2017	Kunta 2018	Kunta 2017
Yleishallinto	366 384,06	490 149,71	259 508,50	411 891,08
Sos. -terveyspalvelut	9 493 022,63	9 387 268,52	1 250 838,94	1 363 399,85
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 612 949,67	1 573 175,66	972 236,55	1 107 496,76
Yhdyskuntapalvelut	2 598 346,97	2 539 188,46	1 641 456,60	1 545 722,98
Muut palvelut	746 105,76	703 364,43		
Kunnan toimintatuotot yhteensä	14 816 809,09	14 693 146,78	4 124 040,59	4 428 510,67

Verotulojen erittely		
	2018	2017
Kunnan tuloverot	16 975 728,06	16 777 875,61
Osuus yhteisöveron tuotosta	416 497,64	505 478,96
Kiinteistövero	903 720,87	884 693,66
Muut verotulot		
<i>Verotulot yhteensä</i>	18295946,57	18168048,23

Valtionosuuksien erittely		
	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	19689211,00	20306151,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)</i>	6879360,00	6700591,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1139837,00	-1194038,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	18549374,00	19112113,00

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	14 074 098,09	13 629 539,29
Muiden palvelujen ostot	4 607 266,98	4 187 176,24

Suunnitelman mukaiset poistot

Poistot tase-erittäin	2018	2017
Aineettomat oikeudet	29545,32	26245,32
Rakennukset	1 114 292,06	853 388,26
Kiinteät rakenteet ja laitteet	836 436,88	707 521,72
Koneet ja kalusto	43 408,06	54 606,24
Yhteensä	2 023 682,32	1 641 761,54

Poistosuunnitelma ennen v. 2013 hankittuihin hyödykkeisiin

Aineettomat hyödykkeet	tasapoisto	5 v
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasapoisto	40 v
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 v
Talousrakennukset	tasapoisto	15 v
Vapaa-ajanrakennukset	tasapoisto	20 v
Asuinrakennukset	tasapoisto	40 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet, kadut, tiet, torit ja puistot	menojäännöspoisto	15 %
Koneet ja kalusto	tasapoisto	5 v
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	18 681 365,07	17 816 715,53

Tyrnävän kunta

Poistosuunnitelma 1.1.2013 jälkeen hankittuihin hyödykkeisiin

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Kehittämismenot	2 - 5 vuotta* tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta* tasapoisto
Liikearvo	2 - 5 vuotta* tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	
Atk-ohjelmistot	2 - 5 vuotta* tasapoisto
Muut	2 - 5 vuotta* tasapoisto

*) erityisestä syystä voi olla enintään 20 vuotta

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat	
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50 vuotta tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30 vuotta tasapoisto
Talousrakennukset	10 - 20 vuotta tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30 vuotta tasapoisto
Asuinrakennukset	30 - 50 vuotta tasapoisto

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kadut, tiet, torit ja puistot	15-20 % menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	10-25 % menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	10-20 % menojäännöspoisto
Vedenjakeluverkosto	7-10 % menojäännöspoisto
Viemäriverkko	7-10 % menojäännöspoisto
Kaukolämpöverkko	10-15 % menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat ja ulkovalaistuslaitteet	15-20 % menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	20-22 % menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	12-15 % menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	15-20 % menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	15-25 % menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15-20 % menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	20-25 % menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	20-25 % menojäännöspoisto

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet	4-7 vuotta tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet	5-10 vuotta tasapoisto
Muut raskaat koneet	10-15 vuotta tasapoisto
Muut kevyet koneet	5-10 vuotta tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5-15 vuotta tasapoisto
Atk-laitteet	3-5 vuotta tasapoisto

Muut laitteet ja kalusteet

3-5 vuotta tasapoisto

Muut aineelliset hyödykkeet

Luonnonvarat

käytön mukainen poisto

Arvo- ja taide-esineet

ei poistoaikaa

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

ei poistoaikaa

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

ei poistoaikaa

Valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman perusteiden pohjalta kunnanhallitus hyväksyy aineettomien hyödykkeiden osalta ja aineellisissa hyödykkeissä rakennusten ja rakennelmien sekä kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta hyödyke- tai hyödykeryhmäkohtaiset poistosuunnitelmat, jotka pohjautuvat arvioon hyödykkeiden taloudellisesta käyttöajasta ottaen huomioon esim. rakennuksen tai rakennelman käyttötarkoituksen ja rakentamistavan tai muita käyttöaikaan olennaisesti vaikuttavia seikkoja.

Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut pakolliset varaukset 1.1.*) Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella	52088,00			
Muut pakolliset varaukset 31.12 *)	52088,00			
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1. Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella				
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.				
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1. Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella				
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.				
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1. (ky) Lisäykset tilikaudella Vähennykset tilikaudella	482 209,02 39785,26	341 762,19 115 675,41		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12. (ky)	442 423,76	457 437,60		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	259 189,37	159 470,14	234 393,73	159 470,14
Rakennusten myyntivoitot		59 816,01		42 196,70
Muut myyntivoitot	1 045,20	2 715,11		
Myyntivoitot yhteensä	260 234,57	222 001,26	234 393,73	201 666,84
Muut toimintakulut				
maa- ja vesialueiden myyntitappio				
rakennusten myyntitappiot	24 617,74	2 254,88		2 254,88
Myyntitappiot yhteensä	24 617,74	2 254,88		2 254,88

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet	5 373 247,84	5 363 323,90	5 367 154,84	5 358 213,99
Kiinteistöjen liittymismaksut	392229,38	392229,38	392229,38	392229,38
Muut maa- ja vesialueet				
Maa- ja vesialueet yhteensä	5 765 477,22	5 755 550,28	5 759 384,22	5 750 443,37

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	
Pysyvien vastaavien hyödykkeet									
Poistamaton hankintameno 1.1.	83 994,76	83 994,76	5 750 443,37	34 669 591,82	4 455 500,71	71 326,62	35 453,87	29 750,00	45 012 066,39
Lisäykset tilikauden aikana			28 463,72	570 758,12	678 672,14			1 456 000,00	2 733 893,98
Rahoitusosuudet tilikaudella					12 000,00				12 000,00
Vähennykset tilikauden aikana			19 522,87	6 044,39				29 750,00	55 317,26
Siirrot erien välillä									
Tilikauden poisto	29 545,32	29 545,32		1 114 292,06	836 436,88	43 408,06			1 994 137,00
Arvonlennukset ja niiden pal. Poistamaton hankintameno 31.12.									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	54 449,44	54 449,44	5 759 384,22	34 120 013,49	4 285 735,97	27 918,56	35 453,87	1 456 000,00	45 684 506,11

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymä-osuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut omist.yht.	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöt	Oulun kaupunki jätehuolto	Pal.kelpoiset liittymismaksut	Saamiset muut yhteisöt	
Pysyvien vastaavien sijoitukset									
Hankintameno 1.1.		2 483 714,28	1 165 932,41	560 429,93		86 998,32	312 136,57	8 803,77	4 618 015,28
Lisäykset				221 887,89				15 000,00	236 887,89
Vähennykset				136 343,00				17 977,87	154 320,87
Hankintameno 31.12.									
Arvonlennukset ja niiden pal. Arvonkorotukset				1 681,88					1 681,88
Kirjanpitoarvo 31.12.		2 483 714,28	1 165 932,41	644 292,94		86 998,32	312 136,57	5 825,90	4 698 900,42

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Kuntakonsernin osuus		
				Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitto/tappio
Tytäryhteisö						
Tyrnävän Vesihuolto Oy	Tyrnävä	68 %		1 241 809,30	1 965 936,63	-28 861,30
Kuntayhtymät						
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	Oulu	1,36 %		2 324 067,08	3 146 036,99	151 925,43
Pohjois-Pohjanmaan liitto	Oulu	1,05 %		16 633,98	104 644,04	6 535,14
Oulun seudun koulutuskuntayhtymä OSEKK	Oulu	2,70 %		2 442 911,16	976 896,73	40 060,69
Osakkuus- ja muut omistusyhteisöt						
Asunto Oy Kirstinkuja	Tyrnävä	39,50 %				
Asunto Oy Tyrnävän Murto	Tyrnävä	30,80 %				
Hirsijärven Vesi Oy	Muhos	46,80 %		324 222,99	96 446,80	35 181,25
As Oy Murron Miinanmutka	Tyrnävä	28,50 %		155 678,60	146,45	-508,95
As Oy Temmeshovi	Tyrnävä	30,38 %		120 996,04	1 230,79	
As Oy Kotipesä	Tyrnävä	22,79 %				
As Oy Tyrnävän Koivupuisto	Tyrnävä	25,21 %				
As Oy Temmeksenrivi	Tyrnävä	33,30 %		34 278,44	30,80	4,13
Tyrnävän Kuitu Oy	Tyrnävä	49,00 %		178 536,46	1 099 406,6	-43 188,54

Hirsijärven Vesi Oy ja Tyrnävän Kuitu Oy on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitaseeseen.

Asunto-osakeyhtiöitä ei ole yhdistelty konsernitaseeseen (eivät ole suuruudeltaan olennaisia).

Saamisten erittely				
	2018		2017	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset		10770,16		10325,39
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>		10770,16		10325,39
Saamiset kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		18,83		57,95
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>		18,83		57,95
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>				
<i>Saamiset yhteensä</i>		10788,99		10383,34

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Etukäteen maksetut vuokratulot				
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä		1 932,42		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Tasausrahastolaskutus	38 889,73	36 569,80		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	109 311,72	118 966,78	85 000,00	102 800,00
EU-tuet ja avustukset	1 739,69	1 516,62		
Muut tulojäämät	150 624,45	75 788,82	1 400,00	
Tulojäämät yhteensä	300 565,59	232 842,02	86 400,00	102 800,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	300 565,59	232 842,02	86 400,00	102 800,00

6.1 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoman erittely	Konserni 2018	Konserni 2017	Kunta 2018	Kunta 2017
Peruspääoma 1.1.	11 245 843,00	11 245 843,00	11 245 843,00	11 245 843,00
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Peruspääoma 31.12.	11 245 843,00	11 245 843,00	11 245 843,00	11 245 843,00
Osuus ky:n oman pääoman lisäyksestä				
Arvonkorotusrahasto 1.1				
Arvonkorotusten lisäykset tilikaudella				
Arvonkorotusten vähennykset tilikaudella				
Arvonkorotusrahasto 31.12.				
Muut omat rahastot				
Muun oman rahaston pääoma 1.1.	270 216,24	298 939,13		
Siirrot rahastoon tilikaudella	2 287,36	2 287,36		
Siirrot rahastosta tilikaudella				
Muun oman rahaston pääoma 31.12.	308 593,90	270 216,24		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	7 543 763,30	8 056 686,61	4 356 616,59	5 050 454,79
Edellisen tilikauden virheen oikaisu	0,00	72 999,11	0,00	72 999,11
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	7 441 524,92	7 543 763,30	4 074 782,43	4 356 616,59
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-2 151 680,63	-102 530,00	-2 313 333,31	-281 834,16
Oma pääoma yhteensä	16 846 568,55	18 959 579,91	13 007 292,12	15 320 625,43

Pitkäaikaiset velat		
	2018	2017
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 102 951,94	17 047 960,28
Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainat muilta luotonantajilta		
Saadut ennakot		
Ostovelat		
Muut velat		
Siirtovelat		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	17 102 951,94	17 047 960,28

Vieras pääoma				
	2018		2017	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisölle				
Saadut ennakot				
Ostovelat		20 189,91		5 272,78
Muut velat				
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>		20 189,91		5 272,78
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		570 173,76		713 818,83
Muut velat				
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>		570 173,76		713 818,83
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisyyksille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat				
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>				
Vieras pääoma yhteensä		590 363,67		719 091,61

Sekkitililimiitti	2018	2017
Luotollinen sekkitilin limiitti 31.12.	168 187,93	168 187,93
Siitä käyttämättä oleva määrä	168 187,93	168 187,93

Joukkovelkakirjalainat	2018	2017
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	2 000 000,00	
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	2 000 000,00	

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lyhyt aikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	151 283,75	178 699,49	117 950,00	135 547,97
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	2 558 800,21	2 598 672,81	1 685 392,53	1 773 021,53
Korkojaksotukset	45 321,97	43 337,23	41 798,96	38 895,28
Muut menojäämät	1 351 700,68	956 749,28	750 332,94	514 338,67
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	4 107 106,61	3 777 458,81	2 595 474,43	2 461 803,45

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	47 784,96	90 158,71		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	95 200,00	186 570,24		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yht.	142 984,96	276 728,95		

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Leasingvastuiden yhteismäärä				
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 30.11.2037 asti.	408 163,07	462 412,48		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	51 639,17	49 023,63		
Sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet **)				
Leasingvastuut yhteensä				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	176 075,38	152 377,83	139 115,06	120 292,92
Myöhemmin maksettavat	191 492,24	284 769,23	118 272,85	217 557,26
Yhteensä	367 567,62	437 147,06	257 387,90	337 850,18

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

*) Vuokravastuisiin ei sisällytetä mahdollista palvelumaksun osuutta, joka esitetään sopimusvastuissa.

Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	2 126 480,00	2 165 920,00	2 000 000,00	2 000 000,00
Jäljellä oleva pääoma	718 200,32	914 955,78	631 565,00	787 852,72
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 923 568,09	1 923 568,09	1 923 568,09	1 923 568,09
Jäljellä oleva pääoma	874 797,79	973 441,70	874 797,79	973 441,70

Muut taloudelliset vastuut	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Sopimusvastuut				
Rantaroustin koulun ylläpitösopimus 2017-2037	6 251 797,50	6 589 732,50	6 251 797,50	6 589 732,50
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	337 935,00	337 935,00	337 935,00	337 935,00
Sopimusvastuut yhteensä	6 251 797,50	6 589 732,50	6 251 797,50	6 589 732,50
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimus, Kuntarahoitus Oyj				
Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj:n kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskinsuojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu osa vaihtuvista koroista kiinteiksi. Koronvaihtosopimuksen pääoma suojaa osittain lainaa. Koronvaihtosopimus on kertalyhenteinen. Sopimus erääntyy 10.10.2021				
Käypä arvo	-4 238,22	-4 848,70		
Kohde-etuuden arvo	136 000,00	136 000,00		
Koronkattosopimus, SEB				
Korkokattosopimus Skandinaviska Enskilda Bankeniin on tehty yksittäisen lainan korkoriskinsuojaamiseksi. Korkokattosopimuksella rajoitetaan lainasta maksettavaa korkoa. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.7.2019				
Käypä arvo	544,33	182,66		
Kohde-etuuden arvo	21 250,00	42 500,00		
Koronvaihtosopimus, Handelsbanken Oyj				
Koronvaihtosopimus Handelsbankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskinsuojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Koronvaihtosopimukseen sisältyy myös korkokatto. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.7.2019				
Käypä arvo	-56,75	-310,92		
Kohde-etuuden arvo	10 625,00	21 250,00		

Koronvaihtosopimus Danske Bank				
Koronvaihtosopimus Danske Bankin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 31.12.2019				
Käypä arvo	-1 345,52	-2 328,31		
Kohde-etuuden arvo	217 600,00	217 600,00		
Medipaikointus Oy, koronvaihtosopimus, Nordea				
Koron- ja valuutanvaihtosopimus Nordean kanssa on tehty yksittäisen SEK-määräisen lainan korko- ja valuutariskin suojaamiseksi. Koron- ja valuutanvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot ja valuutan muuntokurssi kiinteäksi. Lainan sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan, Sopimus erääntyy 16.10.2020				
Käypä arvo	0,00	-3 881,26		
Kohde-etuuden arvo	0,00	32 244,24		
Avoinna olevien johdannaisopimusten nimellisarvot: Korkojohdannaiset, Termiinisopimukset OSEKK Koronvaihtosopimukset	0,00	203 908,73		
Avoinna olevien johdannaisopimusten markkina-arvot. Korkojohdannaiset. Termiinisopimukset OSEKK Koronvaihtosopimukset	0,00	1 898,88		
Vammaispalvelulain mukaisesti tuleva tuetun asumisen vastuu	152 939,22	153 237,92		
Sitoumukset avustukseen OSEKK	159 752,52	148 480,11		
Arvonlisäveron palautusvastuu	4 248 813,39	4 864 465,40	4 041 901,33	4 615 370,90
Perustamishankkeiden valtionosuudet	3 502 747,05	3 520 747,05	3 520 747,05	3 520 747,05

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2018	2017
Kunnan vastuu takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	38 421 076	37 787 579
Kunnan vastuu takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	24 683,77	24 974,36

6.2 Henkilöstöä koskevat tiedot

Henkilöstökulut	2018	2017
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	17 680 808,05	17 577 940,49
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	73 117,49	80 020,37
Henkilöstökulut yhteensä	17 753 925,54	17 657 960,86

Henkilöstön lukumäärä 31.12	2018	2017
Hallinto- ja kehittämisosasto	20	21
Sosiaali- ja terveysosasto	122	124
Sivistysosasto	231	228
Ympäristö- ja tekninen osasto	47	48

Yhteensä	420	421
-----------------	------------	------------

Tilintarkastajan palkkiot		
	2018	2017
Tarkastusyhteisö A		
Tilintarkastuspalkkiot	11330,38	10389,34
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät		
Tarkastuslautakunnan avustaminen		
Muut palkkiot		
Palkkiot yhteensä	11330,38	10389,34

Luottamusmiehiltä perityt puolueverot		
	2018	2017
Tyrnävän Kokoomus Ry	1395,00	364,00
Tyrnävän Perussuomalaiset Ry	417,00	385,00
Tyrnävän Sosiaalidemokraatit	1635,00	1216,25
Suomen Keskusta Tyrnävän paik.	6756,00	7240,50
YHTEENSÄ	10203,00	9205,75

Kunnalla ei ole olennaisia intressitahoihin kuuluvia (kunnan ja intressitahojen) välisiä liiketoimia.

Tilipäätöstä varmentavat asiakirjat

Tilikauden aikana käytetyt kirjanpito tase-erittelyiden sisältö:

Päivä- ja pääkirjat
Myyntireskontra
Ostoreskontra

Tase-erittely,saldoselvitykset
Tase-erittelyn liiteosa, saldonselvitysten liitteet
Tilinpäätös erittely
Tilinpäätöstä täydentävät tiedot
- paperilla
- 10 v

Atk-kirjanpito
ProEcinomica- käyttöomaisuuskirjanpito
Konserni-ohjelma
- Atk-ohjelmaa koskevat tiedot, menetelmäkuvauskirjat
- 10v. sen tilikauden päättymisestä, jota menetelmä koskee

Palkkaluettelo/palkkakortit
- Paperilla
- 50 v

Tasekirja
Tase-erittely
- Sidottuna
- Säilytetään pysyvästi(sp)

Käytetyt tositelajit ja tositenumerot
- sisältyy tasekirjaan
- sp.

Säilytyspaikka

Kunnantalo/Väliarkisto
Kunnantalo/Väliarkisto
Kunnantalo/Väliarkisto

Kunnantalo/Väliarkisto
Kunnantalo/Väliarkisto
Kunnantalo/Väliarkisto
Kunnantalo/Väliarkisto

Sähköiset järjestelmät
Sähköiset järjestelmät
Sähköiset järjestelmät
TK/Päätarkisto

TK/Päätarkisto

TK/Päätarkisto

TK/Päätarkisto

TK/päätarkisto

Tositelaji	Alaraja	Kuluva tilivuosi Yläraja	2018 Käytetty	Tuleva tilivuosi Alaraja	Yläraja	2019 Käytetty
001 Muistiot						
	001001	002999	002226	001001	002999	001158
006 Jaksotukset						
	006001	006999	006000	006001	006999	006000
007 Vyörytykset						
	007001	007999	007000	007001	007999	007000
008 Oikaisut tilinavaussaldoihin						
	008001	008999	008000	008001	008999	008000
009 Käyttöomaisuusviennit						
	009000	009999	009006	009000	009999	008999
010 Tiliotetositteet						
	010001	011999	010001	010001	011999	010000
011 Kassatositteet						
	012001	012999	012000	012001	012999	012000
151 Myyntireskontra / Viitesuoritukset						
	021001	021999	021927	021001	021999	021182
19 Elatusturva						
221 Myyntireskontrasuoritukset						
	020001	020999	020740	020001	020999	020104
301 Palkat						
	030001	030999	030202	030001	030999	030031
404 Ostorekontralaskut						
	575001	595000	575000	595001	615000	595000
490 Toimeentulotuki						
	049001	049999	049165	049001	049999	049034
601 Sähkö- ja vesilaskutus						
	610001	619999	610000	610001	619999	610000
602 Asuinhuoneistojen vuokrat						
	620001	629999	620728	620001	629999	620242
603 Taiteen perusopetus						
	630001	639999	630026	630001	639999	630000
604 Kansalaisopiston laskutus						
	640001	649999	640000	640001	649999	640000
605 Liikuntatoimen laskutus						
	650001	659999	650350	650001	659999	650000
606 Sekalaiset laskut (vanhat)						
	660001	669999	660000	660001	669999	660000
608 Lakeuden Palveluyhdistyksen ateriat						
	680001	689999	680025	680001	689999	680002
609 Rakennusvalvontamaksut						
	690001	699999	690134	690001	699999	690013
611 Maanvuokralaskutus						
	710001	719999	710027	710001	719999	710000
614 Asuntolan vuokralaskut						
	720001	729999	720000	720001	729999	720000
617 Tontin vuokraus ja myynti						
	730001	739999	730029	730001	739999	730004
618 Aamu- ja iltapäivätoiminta						
	740001	749999	740749	740001	749999	740141
620 Yritysten vuokrat						
	750001	759999	750277	750001	759999	750092
622 Ph / Kokonaiskustannuslaskutus						
	760001	769999	760000	760001	769999	760000
623 Nuorisotoimen laskutus						
	770001	779999	770086	770001	779999	770000
624 Tonttivuokrat						
	780001	789999	780377	780001	789999	780003
625 Muu laskutus / Yleishallinto						
	790001	799999	790015	790001	799999	790000

Tositelaji	Alaraja	Kuluva tilivuosi Yläraja	2018 Käytetty	Tuleva tilivuosi Alaraja	Yläraja	2019 Käytetty
626 Muu laskutus / Perusturva						
800001	809999	800350	800001	809999	800114	
627 Muu laskutus / Sivistystoimi						
810001	819999	810218	810001	819999	810025	
628 Muu laskutus / Tekninen toimi						
820001	829999	820272	820001	829999	820012	
629 Effica -päivähoitolaskutus						
830001	839999	832463	830001	839999	830244	
630 Maataloushallinnon laskutus						
840001	841999	840014	840001	841999	840002	
640 Asuntolainalaskutus						
870001	879999	870000	870001	879999	870000	
654 Päivähoitolaskutus (vanha)						
840001	849999	840000	840001	849999	840000	
661 Terveyskeskuslaskutus						
850001	859999	857918	850001	859999	851977	
682 Vanhustyölaskutus						
860001	869999	861695	860001	869999	860297	